

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
โดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดย

นาย กิตติธเนศ แสงประเสริฐ

วันที่.....2.0..S..2553.....
เลขทะเบียน.....012331.....ด.๒.....

ภพ.

๑15,9304

๓ ๖๓ ๓

ม.กร.๕๕๓๓.

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
พ.ศ. 2553

**Participation Of The Community In Tourism Management : Case Study Of
Khiriwong Community, Tambol Kamlone, Lanska District
Nakhon Sri Thammarat Province**

By

Mr. Kittanait Sangprasert

**A Study Report Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Master Degree of Communication Arts
Department of Tourism and Entertainment Communication**

Faculty of Communication Arts

KRIRK UNIVERSITY

2010

มหาวิทยาลัยเกริก

คณะนิติศาสตร์

สารนิพนธ์

ของ

นายกิตติธเนศ แสงประเสริฐ

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น
ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

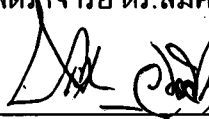
สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง

เมื่อวันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2553

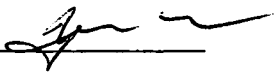
ประธานกรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

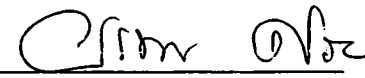
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ประชัน วัลลิโก)

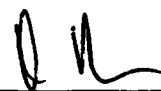
กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์)

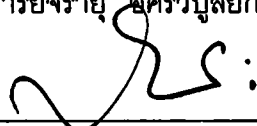
กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อรทัย ศรีสันติสุข)

กรรมการสารนิพนธ์

(อาจารย์จิรายุ อัครวิบูลย์กิจ)

หัวหน้าสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

คณบดีคณะนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

หัวข้อสารนิพนธ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกาจังหวัด
นครศรีธรรมราช

ชื่อผู้วิจัย

นายกิตติ์ธเนศ แสงประเสริฐ

สาขาวิชา/คณะ/

สาขาวิชาการสื่อสารท่องเที่ยวและบันเทิง/

มหาวิทยาลัย

คณะนิเทศศาสตร์/มหาวิทยาลัยเกริก

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ประจัน วัลลิโก

ปีการศึกษา

2552

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่ออธิบายสนับสนุน พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวง ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มมัคค์้อม กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน และชมรมท่องเที่ยว โดยทำการศึกษาจากประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และใน ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนผลการศึกษา ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 265 คน โดยเก็บจากสมาชิกในแต่ละกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์ 200 คน
2. กลุ่มมัคค์้อม 20 คน
3. กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน 10 คน
4. ชมรมท่องเที่ยว 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามเตรียมไว้ล่วงหน้าใช้สัมภาษณ์ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่ม (ภาคผนวก ก.)

2. แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การคาดหวังของชุมชน กับการจัดการด้านการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา, จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ถามถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็น ผู้ศึกษาใช้ระบบการวัดโดยให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

น้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	1
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	2
มาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	3

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลการมีส่วนร่วมโดยชุมชนท้องถิ่น ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผล
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สำหรับเครื่องมือในตอนที่ 3 ที่ใช้ระดับการเข้ามาจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่น ผู้ศึกษาใช้ระบบการวัดโดยให้คะแนนในการเข้าร่วมทุกประเด็นที่กล่าวมา คือ ให้คะแนนตามจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ส่วนการไม่เข้าร่วมมีค่าคะแนนเท่ากับ 0

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงมี 3 ลักษณะ คือ 1) กลุ่มทุน มีหน้าที่ในการจัดหาและระดมทุนเพื่อให้เกิดมีทุนหมุนเวียนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการจัดสวัสดิการในส่วนของการรักษาพยาบาล การศึกษา และการพัฒนาชุมชนด้วย 2) กลุ่มอาชีพ มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกภายในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกจากทำเกษตรเพียงอย่างเดียว เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และชุมชน กลุ่มอาชีพเองเป็นเสมือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งภายในชุมชนด้วย 3) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ และควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกให้คนภายในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นกลุ่มที่ดูแลเส้นทาง

(3)

ท่องเที่ยวของชุมชนศิรีวงด้วย และกลุ่มตัวอย่างความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการด้านการท่องเที่ยวในเรื่อง การทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน, กาทำงานเป็นทีม, การอยู่ร่วมกันในการจัดการด้านการท่องเที่ยวพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการประชุม, มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ, มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชุมชนศิรีวง มีดังนี้

2.1 มีนโยบายการท่องเที่ยวที่ไม่แน่นอน ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง

2.2 ขาดหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวโดยตรง

2.3 ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว

3. การสื่อสารของชุมชนศิรีวงเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

3.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องทำให้นักท่องเที่ยว

3.2 การสื่อสารภายในชุมชนยังมีน้อยบางครั้งขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3.3 การสื่อสารจากภายในชุมชนออกไปข้างนอกค่อนข้างลำบากเนื่องจากการใช้

ภาษาพูดที่ใช้

ภาษาท้องถิ่น

4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนศิรีวง

4.1 ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดให้มีความต่อเนื่อง

ชัดเจน และมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบภาพรวมการท่องเที่ยวของชุมชนศิรีวง

4.2 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนศิรีวงต้องมีการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก มากขึ้น

4.3 ต้องมีการสื่อสารภายในชุมชนให้มากกว่านี้เพื่อสามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์

4.4 หมั่นฝึกฝนให้ชาวบ้านใช้ภาษาทางการในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวแทนที่จะใช้ภาษาท้องถิ่น

4.5 ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพดี และเป็นที่ยุ้จักยิ่งขึ้น ตลอดจนจัดให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง โดยเฉพาะ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” สำเร็จลงได้ต้องขอขอบคุณในความเมตตาและกรุณาจากบุคคลหลาย ๆ ท่าน โดยให้ทั้งคำแนะนำ คำปลอบใจ รวมไปถึงแรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้ศึกษามีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความซาบซึ้งในความกรุณา จึงอยากที่จะกล่าวคำขอบคุณมาในโอกาสนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ประชัญ วัลลิโกที่สละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มใจ รวมไปถึงขอขอบพระคุณ คณาจารย์และเพื่อน ที่กรุณาคอยแนะนำและคอยดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์ศรีสุรัตน์ พัฒนาพลธรและอาจารย์ปรางค์วัลย์ สีแสง รวมถึงนางสาวอุบลวรรณ บุญรอด ที่ช่วยเป็นธุระในการหาข้อมูลและได้เดินทางไปช่วยหาข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ รวมทั้งที่เป็นห่วงและหมั่นสอบถาม ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ นพ.อรรถกร วุฒิमानพ ที่คอยให้คำแนะนำและคอยเป็นห่วงในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้

การศึกษาในครั้งนี้คงสำเร็จไม่ได้ ถ้าขาดความช่วยเหลือจากสมาชิกภายในชุมชนคีรีวงที่กรุณาให้ข้อมูล ให้ที่อาศัย ตลอดจนให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา รวมไปถึงขอขอบคุณรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อน ๆ ทุก ๆ คนที่คอยให้คำปรึกษา และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ให้ฝ่าฟันอุปสรรคจนผ่านไปได้ด้วยดีและ

นอกจากบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาขอขอบคุณ คุณลุงของผู้วิจัย คือ นายคำเพชร วิไลคำ ที่กรุณาเป็นธุระในการให้ทุนการศึกษาของข้าพเจ้าในครั้งนี้ รวมถึงการสนับสนุนเรื่องต่างๆ ที่สำคัญที่สุด ขอกราบขอบคุณบิดา และมารดา ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้ผู้เขียนเป็นคนดีมีกำลังใจในการฝ่าฟันปัญหา จึงส่งผลให้การทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลงได้

นาย กิตติ์เนศ แสงประเสริฐ

มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยว.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วม.....	18
แนวคิดทฤษฎีสื่อสารชุมชน.....	22
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	28
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3. ระเบียบวิธีการศึกษา.....	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	29
แบบสอบถาม.....	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	30
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4. ผลการศึกษา.....	38
สภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษา.....	38
ลักษณะ และวิธีการจัดการในแต่ละกลุ่ม.....	39
ความคาดหวังผลประโยชน์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	60
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	62

สารบัญ(ต่อ)

การจัดการสื่อสารภายในชุมชนศิรัวง	77
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปผลการศึกษา.....	82
อภิปรายผลการศึกษา.....	85
ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	88
ภาคผนวก	
ก ประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่ม.....	90
ข แบบสอบถาม.....	92
ภาพการทำงานของผู้วิจัยในชุมชนศิรัวง	96
บรรณานุกรม	100
ประวัติการศึกษา	107

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง	31-32
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง	33-34
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมภายในชุมชน	35-37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนทางอุตสาหกรรมหลายประเภทกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับต้น ๆ ของประเทศ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 8,580,332 คน โดยยังคงมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมาในสัดส่วนร้อยละ 10.50 ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 253,018,29 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 4.48 ดังนั้น คุณภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงเกิดดุลจำนวน 183,369.72 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) กองสถิติและวิจัย, 2542:อัดสำเนา)

การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายประเภท อาทิเช่น ธุรกิจร้านค้า ธุรกิจอาหาร การขนส่ง โรงแรม เติบโตตามไปด้วย เพราะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ นับว่าเป็นการกระจายรายได้แก่ภูมิภาคทางหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศ ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรแรงงานบริการของประชากรในประเทศเป็นต้นทุนในการดำเนินการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งผลคือ การทำรายได้ให้มากที่สุด แต่ไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา คือ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจหมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม การท่องเที่ยวอาจนำความทันสมัยและความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ทำให้ประสบปัญหาด้วย คือ รายได้ของชุมชนเท่าเดิม แต่รายจ่ายเพิ่มมากขึ้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นอกจากนั้นผลกระทบของการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สิ่งเสพติด การค้าประเวณี ซึ่งมีให้เห็นเป็นจำนวนมากในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ของประเทศไทย

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือองค์กรเอกชนได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ให้หมดไป ทั้งในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวและช่วยกันส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้าต่อไป แต่เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า วิธีการในการจัดการต่างๆ กลับก่อให้เกิดผลกระทบมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาจากการท่องเที่ยวต่างๆ ตามมา คือ ปัญหาในด้านการ

ทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งมาจากการปล่อยน้ำทิ้งตามสถานที่พักแรม รวมทั้งปัญหาป่าไม้ และสัตว์ป่าลดจำนวนลงจำนวนมากอีกด้วย ถัดมาคือ ปัญหาในด้านศีลธรรม จะเห็นได้จากการเอารัดเอาเปรียบของผู้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาผลกำไรจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นอกจากปัญหาในด้านการทำลายทรัพยากรฯ และปัญหาด้านศีลธรรมแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดจากการท่องเที่ยวก็คือ ปัญหาการถูกกลืนวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ซึ่งเกิดจากการมีจำนวนนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากมายนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในอดีตที่ผ่านมา เราต่างมุ่งหวังให้รัฐเป็นฝ่ายดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว ผลคือ วิธีการในการแก้ไขปัญหาคงกล่าวไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบกับก่อให้เกิดปัญหาสังคมปลีกย่อยอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย เพราะวิธีการที่รัฐปฏิบัติไม่ได้คำนึงถึงหลักการดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิมของชุมชนที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งละเลยความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในชุมชน ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญกับท้องถิ่นตนเอง โดยมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น คนในชุมชนท้องถิ่นเดียวกันจึงควรมีส่วนร่วมต่อการบริหารและจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวภายในกันเอง เพื่อไม่ให้เป็นการพึ่งพิงรัฐมากเกินไป ที่สำคัญจะได้เกิดการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกิจการด้านการท่องเที่ยว เป็นที่ยอมรับกันว่า จะช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้นในระยะยาว และจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ นอกจากนั้นนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวปี 2540-2546 ซึ่งปรากฏนโยบายที่เกี่ยวกับความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐและเอกชน ไว้ในข้อ 2 นโยบายด้วย คือ “การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไข หรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าเพื่อช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น” (วรรณพร วานิชชานุกร. 2540:74)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการด้านการท่องเที่ยวไม่ควรดำเนินงานโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรจะเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรเอกชนและที่สำคัญคนภายในชุมชนท้องถิ่น ควรที่จะต้องเข้ามาดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวของคน โดยให้คนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมไปถึงการรวมกลุ่มกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง โดยชุมชนท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในเรื่องของการดูแลรักษาทรัพยากร การรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีและรวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนด้วยนอกจาก

การดูแลรักษาในเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ควรจัดสรรให้คนภายในชุมชนอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมที่สุด การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น เป็นเสมือนทางเลือกใหม่ในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวของตัวเอง รวมไปถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม จึงทำให้ชุมชนหลายชุมชนนำวิธีการจัดการนี้มาใช้ ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และชุมชนคลองบางช้าง อำเภอสามพรวน จังหวัดนครปฐม และยังมีอีกหลายชุมชนที่นำเอารูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นไปใช้ ประสบความสำเร็จบ้าง แต่ก็เป็นการแสดงที่เห็นว่าชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ถ้าหากวันใด ชุมชนมีความรู้และมีประสบการณ์เพียงพอในเรื่องการจัดการด้านการท่องเที่ยว คนภายในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม แนวทางนี้อาจเป็นทางออกที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อไป

ชุมชนคีรีวง ตั้งอยู่ใน ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีจุดเด่นที่รับรู้กันว่าเป็นหมู่บ้านที่ปรากฏในความเป็นจริงตรงกับความฝันของชาวบ้าน กล่าวคือ เป็นหมู่บ้านที่สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกันและปราศจากการแทรกแซงของรัฐ และระบบทุนนิยมอันเป็นรูปแบบของชุมชนตามความปรารถนาของนักคิดยูโทเปีย (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2532:25) ปัจจุบันคีรีวงได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ต้นแบบของ จังหวัดนครศรีธรรมราช และเป็นชุมชนที่มีการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นที่นิยม มีชื่อเสียงโด่งดังในหมู่นักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ คีรีวงเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจด้วยการประกอบอาชีพทำสวนผสม ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาช้านาน มีการรวมกลุ่มกันจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร จนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ประเภทเมืองและชุมชน) ปี 2541 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และในคีรีวงมีกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมากมายตัวอย่างเช่น กองทุนเคมสิเขียวใส่เขาหลวง กลุ่มมัดข้อมผ้าสีธรรมชาติ กลุ่มเสริมพัฒนา กลุ่มจดสูบบุหรี่ และกลุ่มออกทรัพย์ ได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวงขึ้นในปี พ.ศ. 2529 โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาติให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน
2. ให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน
3. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนแก่บุคคลที่ไปท่องเที่ยว
4. เพื่อให้เกิดกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชาวบ้านในชุมชน

5. นอกจากวัตถุประสงค์ที่ชุมชนได้กำหนดขึ้นร่วมกันแล้ว ยังมีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ มากมายในชุมชนศิรีวง เช่น การเดินป่า การเที่ยวน้ำตก การชมสวนผลไม้ และร่วมศึกษาวิถีชีวิตภายในชุมชน โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้เกิดจากความคิดริเริ่ม และการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

จากสถานการณ์เหล่านี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะ และวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนศิรีวงที่ประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และศึกษาปัจจัยคาดหวังผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมว่าเป็นอย่างไร ผลการศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอื่นๆ ในโอกาสต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
4. เพื่อศึกษาการสื่อสารของชุมชนที่บอกกล่าวในการจัดการตลาดการท่องเที่ยว

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

1.3.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะ และวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนศิรีวงในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

1.3.2 ด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 ศิรีวง, หมู่ที่ 8 ศิรีทอง, หมู่ที่ 9 ขุนศิริ และหมู่ที่ 10 ศิรีธรรม

1.3.3 ด้านประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ กลุ่มละ 5 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มมัดข้อม กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน และชมรมท่องเที่ยว

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น
2. ทำให้ทราบทราบถึงความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
3. ทำให้ทราบถึงศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
4. ทำให้ศึกษาวิธีการสื่อสารของชุมชนที่บอกกล่าวในการจัดการตลาดการท่องเที่ยว

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความหมายของศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางสังคม และวัฒนธรรม เพื่อศึกษาชื่นชมความงดงาม สุนทรียภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม สร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 5 คีรีวง, หมู่ 8 คีรีทอง, หมู่ 9 ขุนคีรี และหมู่ 10 คีรีธรรม

การจัดการด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะและวิธีการจัดการในแต่ละกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การจัดองค์กร การวางแผน การประสานงาน การจัดงบประมาณ การจัดสรรผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มนั้นๆ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมในกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มของตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การประชุม การตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผล และการประเมินผล

การคาดหวังผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การที่สมาชิกคิดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว และชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การสร้างงาน การสร้างรายได้ สร้างความสามัคคีในชุมชน และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การที่คนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการท่องเที่ยว กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของคนภายในชุมชน ร่วมมือและช่วยกันจัดการ รวมไปถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นของคนภายในชุมชน

การจัดการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ลักษณะและวิธีการเปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนได้ มีบทบาทในการจัดการทุกขั้นตอนรวมไปถึงต้องการให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนทุกขั้นตอน

การสื่อสาร หมายถึงกระบวนการสำหรับแลกเปลี่ยนสาร รูปแบบอย่างง่ายของสาร คือ จะต้องส่งจากผู้ส่งสารหรืออุปกรณ์เข้ารหัส ไปยังผู้รับสารหรืออุปกรณ์ถอดรหัส

ผู้มาเยือน (Visitors) ผู้ที่มีถิ่นพำนักของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจ พักค้างแรมหรือไม่ได้ก็ได้ (เป็นผลรวมของนักท่องเที่ยวและนักทัศนอาจร)

นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การ ไปทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่บุคคลท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ ในถิ่นฐานที่นั้น ผู้เดินทางนี้จะต้องพักแรมไม่น้อยกว่า 1 คืน (แต่ไม่เกิน 90 วัน) วัตถุประสงค์ ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่าง (การนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้ การศาสนา และการกีฬา) ธุรกิจเชื่อมญาติ การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุม เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องประกอบวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดที่ได้จากการท่องเที่ยวและประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว
- 2.2 นิยามและความหมายของการสื่อสารการจัดการทางการตลาด
- 2.3 แนวคิดการจัดการแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดที่ได้จากการสื่อสารชุมชน
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (Ecotourism Network Newsletter, 2539:7) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวโดยเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติซึ่งต้องการได้ความรู้ทางนิเวศวิทยา จากผู้มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างแท้จริง เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปมีความรู้เพิ่มขึ้น รวมถึงการสัมผัสสภาพธรรมชาติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในท้องถิ่น และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ต้องรักษาไว้

พงศ์สานต์ พัทธกัมมาเกตุ (2538:37) กล่าวว่า การท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในด้านระบบนิเวศของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยธรรมชาติ ป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนคุณค่าความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ฯลฯ ของชุมชนนั้นๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจดีแล้ว นักท่องเที่ยวจึงปฏิบัติให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หรือชุมชนนั้นๆ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชนนั้น

แมค อินทอช (Mc) อ้างถึงใน สุชาดา วรรณะมานี(2542:69) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจ และบริการต่างๆ รวมทั้งกับรัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด ด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน

คีย์ ชุมสาย (ม.ล.) และฉันทน์ พรหมโยธี (2540:45) ได้กล่าวว่า คำว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางไม่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ ดังที่ส่วนมากเข้าใจกันเท่านั้น การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อการค้า เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมชมญาติพี่น้อง ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2539:60) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น

ยุวดี นิรัตน์ตระกูล (2538:51) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ควรให้ทุนธรรมชาติ อย่างมีขีดจำกัด และให้มีความมั่นคงยั่งยืน และท้ายที่สุดจะต้องคืนทุนต่อสังคม ในที่นี้ หมายถึง การให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสตั้งแต่เริ่มรับรู้ ตัดสินใจมีส่วนร่วมและรับประโยชน์เหล่านี้ ถือเป็นกระบวนการที่สมบูรณ์ พิจารณาทั้งในเรื่องทุนธรรมชาติ และทุนทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อทุนทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่

สุดาพร วรพล (2536:27) กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ต้องไม่รบกวน หรือทำลายธรรมชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ชื่นชม เพลิดเพลินกับภูมิประเทศ พื้นที่ป่าไม้ และสัตว์ป่า รวมถึงวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

ภราเดช พยัณวิเชียร (2539: 4-5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ขนานกันไปตลอด ในรูปแบบของการท่องเที่ยวนั้น เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย เสื่อมโทรมต่อทรัพยากร

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตจำกัดโดยรูปแบบของการท่องเที่ยว สถานที่ ตลอดจนกลุ่มของนักท่องเที่ยว

รายงานการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ในอีกทัศนะหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน องค์ประกอบย่อย เช่น สภาพการและระบบนิเวศ

สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ หรือเพื่อทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากบริการที่เกี่ยวข้อง

2.2 องค์ประกอบหลักเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ซึ่งท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งมักไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจจะเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวมักจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการการได้หมายรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขาย และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องบางส่วน ดังนี้

- ผู้มาเยือน (Visitors) ผู้ที่มีถิ่นพำนักของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจพักค้างแรมหรือไม่ก็ได้ก็ได้ (เป็นผลรวมของนักท่องเที่ยวและนักทัศนอาจร)

- นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่บุคคลท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น ผู้เดินทางนี้จะต้องพักแรมไม่น้อยกว่า 1 คืน (แต่ไม่เกิน 90 วัน) วัตถุประสงค์ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่าง (การนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้ การศาสนา และการกีฬา) ธุรกิจเยี่ยมญาติ การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุม เป็นต้น

- นักทัศนอาจร (Excursionist) คือ ผู้เดินทางที่ไม่ได้พักค้างคืน

- การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) คือ การเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำการศึกษาและต้องไม่ใช่คนที่ง้อถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานหรือศึกษาอยู่จังหวัดที่เดินทางไป

- ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (Tourist Consumption Expenditures) คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้าและบริการ ที่จ่ายโดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (International Tourist) ระหว่างการพำนักอยู่ในประเทศไทย ไม่รวมค่าโดยสารระหว่างประเทศ

- รายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Revenues) คือ รายได้ที่ประเทศได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมในรูปของเงินตราต่างประเทศ ที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศจ่ายเป็นค่าสินค้าและบริการ ไม่รวมค่าโดยสารระหว่างประเทศ

- นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2540-2544 ที่ได้มีการกำหนดไว้ดังนี้ คือ

1. การส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาวและและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

2. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามาจับบทบาทในการร่วมกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งผลดีต่อการพัฒนา

โดยใช้กลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนี้ คือ

1. ผลักดันให้มีการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนพิจารณาและหาแนวทางร่วมกัน

2. รมรงค์และปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน โดยเฉพาะในท้องถิ่นเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของคนให้อยู่ในสภาพที่ดี ตลอดจนสามารถให้ข้อมูล ข่าวสาร การบริการ และความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนถิ่นของตนได้

3. กำหนดบทบาทไทยแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือสร้างความเสื่อมโทรมให้แก่แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

4. เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ทุกคน
5. รมวรงค์โครงสร้างรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลักโดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ประสานงานประชุม ปรึกษาหารือ ดึงคณะทำงานร่วม ททท. ทั้งในระดับนโยบาย และปฏิบัติกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อวางแผนการท่องเที่ยวและแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม
7. ศึกษาและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และระบบติดตามสถานะสิ่งแวดล้อม และมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถาบัน หรือจัดฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพบุคลากรในด้านการบริการ

จากนิยามความหมายข้างต้น จึงพอจะสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวได้ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง โดยมุ่งเห็นความสำคัญที่คุณค่าของธรรมชาติ และเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ไม่มีการทำลาย หรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ที่สำคัญเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ และเอื้อประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมแก่ชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.2.1 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยว

แนวคิดของประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2539:32-37) ซึ่งประกอบด้วย 9 ประการดังนี้

1. มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นดีขึ้น สืบเนื่องจากผลกระทบเชิงเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และกระจายโอกาสการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่นมากขึ้นทั้งทางตรงเช่น การจ้างงาน การขนส่ง ฯลฯ และทางอ้อม เช่น คนหนังสือพิมพ์โรงแรม พนักงานธนาคาร ฯลฯ
2. ความสะอาดสบายจากกิจการสาธารณูปโภคสาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยว เมื่อมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คนในท้องถิ่นย่อมได้รับประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปาโทรศัพท์ รถโดยสาร ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลดีแก่สภาพความเป็นอยู่ที่สะอาดสบายแก่คนในท้องถิ่นทั้งสิ้น
3. การเดินทางท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดสันติภาพแห่งมวลมนุษย สหประชาชาติได้เคยประกาศในปี พ.ศ. 2510 เป็นปีท่องเที่ยวสากลและกำหนดคำขวัญว่า การท่องเที่ยวเป็นหนทางไปสู่สันติภาพ (Tourism is a passport to Peace) เมื่อมีการเดินทางไปยังท้องที่ต่างๆ ผู้คนมีโอกาส

สังสรรค์ร่วมกิจกรรมกัน ย่อมจะทำให้ผู้คนที่มาจากสังคมที่แตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ได้เห็นและมีโอกาสใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกัน แลกเปลี่ยน ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน และนำกลับไปเผยแพร่ยังภูมิภาคของตนเอง

4. การท่องเที่ยวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรนันทนาการ วัฒนธรรม ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ของท้องถิ่นทำให้เกิดความต้องการที่จะค้นคว้าอนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดก ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเหล่านี้ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ไว้ได้

5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษาทั้งในวงกว้าง คือ ช่วยให้คนมีโลกทัศน์ กว้าง ความรู้ และประสพการณ์ที่ได้พบเห็นด้วยตนเองนั้น จะมีประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้กับ วิถีชีวิตในสังคมได้ ส่วนในวงแคบนั้นการเดินทางการท่องเที่ยวอาจเป็นจุดฉนวนที่กระตุ้นให้เกิด ความสนใจที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่องเฉพาะแห่งได้

6. การท่องเที่ยวจะช่วยลดปัญหาการอพยพหลังไหลเข้าไปแออัดในเมืองหลวง ความ ธรรมชาติแล้วมนุษย์มักจะรักถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนของตน หากคนมีโอกาสมีงานอาชีพที่ ก้าวหน้าเหมาะสมในภูมิลำเนาข่อมเป็นสิ่งพึงปรารถนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นหนทาง ช่วยลดปัญหาได้เพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนงานในท้องถิ่นประกอบอาชีพราย ย่อย หรือทำอุตสาหกรรมท้องถิ่นอยู่ในครอบครัว

7. ใช้ทรัพยากรไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้น ที่จะนำเอาทรัพยากรส่วนเกินหรือไร้ค่ามาประดิษฐ์คิดค้นเป็นของใช้ ของที่ระลึก ในรูปสินค้า พื้นเมืองจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวแล้ว ยังเป็น การนำเอาทรัพยากรบางประเภทที่เคยถูกทิ้งมาใช้ประโยชน์เพิ่มมูลค่า เช่น เปลือกไม้ เปลือกหอย เศษผ้า เศษหนัง ฯลฯ

8. เกิดทัศนคติที่ดี ความประทับใจจากการเดินทางท่องเที่ยว จะทำให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ ดีต่อสถานที่นั้น และนี่ก็ถึงอยู่ตลอดเวลา

9. การลดช่องว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน คนมั่งมีในเมืองมาสู่ชนบท จะช่วยให้เกิดความรู้สึกร่วมใจและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันปัญหาความคั่งเค็รยจึงหมดไป

สรุปได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวนั้นมีมากมาย ทั้งประโยชน์ทางตรงและ ทางอ้อม แต่พอจะสรุปประโยชน์ที่ได้รับได้แก่ การสร้างงานสร้างรายได้ สร้างความสามัคคีใน ชุมชน และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 แนวคิดที่ว่าสื่อสารทางการตลาด

2.2.1 ความหมายที่เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด

Frank Jefkins (1992: 1-3) ได้ให้ความหมายในการสื่อสารการตลาดแนวใหม่ว่าการสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communications) มีความหมายกว้างซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการตลาด เช่นเดียวกับกลยุทธ์การตลาดทางการสื่อสาร การตลาดจึงเป็นการสื่อสารในเชิงธุรกิจ ซึ่งเรียกกันว่าการให้ตรา (Branding) ยี่ห้อ (Labeling) การโฆษณา (Advertising) การวิจัย (Research) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ตลอดจนกิจกรรมที่เรียกว่า 4Ps ซึ่งเป็นการจัดส่วนประกอบทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการตลาด (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การสื่อสารทางการตลาดจึงมีความหมายกว้างดังการ โขงโยของสายโทรศัพท์ในพื้นที่ต่างๆนอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมการขาย (Promoting) และการอธิบายการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยใช้เทคนิคที่แตกต่างกัน ตามชนิดของสินค้าหรือบริการ การสื่อสารทางการตลาด รวมการสื่อสารหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด ชื่อบริษัท คราสินค้าราคา การบรรจุหีบห่อ ภาพพจน์ขององค์กร เอกลักษณ์ขององค์กร ภาพพจน์ของตรา และความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดจำหน่าย เป็นต้น

พรณพิมล ก้านกนก (2523: 142) ได้ให้ความหมายกว้างๆ ของ “การสื่อสารทางการตลาด” ว่าอาจหมายถึง “การดำเนินบทสนทนา ได้ตอบกันในระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขาย ซึ่งอาจเกิดขึ้น ณ สถานที่หนึ่งที่ได้ก็ได้ในตลาดนั้น” สำหรับธุรกิจหนึ่งธุรกิจใดก็ตามเมื่อพิจารณาความหมายของ “การสื่อสารทางการตลาด” ในทัศนคติของนักบริหารแล้ว ให้คำจำกัด ความว่า การสื่อสารทางการตลาด หมายถึง 1. กระบวนการนำเสนอข่าวสารในรูปแบบของการกระตุ้น เร่งเร้าด้วยวิธีการต่างๆ ไปสู่ผู้บริโภคซึ่งเป็นเป้าหมายทางการตลาด (Target Market) ของเขา โดยมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้บริโภคกลุ่มนั้นในลักษณะที่คาดหมาย หรือกำหนดเอาไว้ล่วงหน้า (Desired Response) 2. การกำหนดช่องทางการสื่อสาร (Channel) ไปยังตลาดเพื่อจะรวบรวมข้อมูลข่าวสารจากผู้บริโภคในตลาดนั้น เพื่อนำมาตีความ (Interpret) ประกอบในการดำเนินงานต่อไป และเพื่อหาช่องทางใหม่ๆ หรือ โอกาสในการสื่อสารคราวต่อไปให้ดีกว่าเดิมจาก คำจำกัดความนี้แสดงให้เห็นว่าธุรกิจทั้งหลายทำหน้าที่สำคัญทางการสื่อสารทั้งสองด้าน คือ เป็นผู้ส่งข่าวสาร (Sender) และเป็นผู้รับข่าวสาร (Receiver) ด้วยพร้อมๆ กันในฐานะของผู้ส่งข่าวสาร ธุรกิจจะต้องพยายามชักจูง เชิญชวน ผู้บริโภคให้หันมาซื้อสินค้าตราของเขาเพื่อทดแทนสินค้าตราอื่นๆ ของคู่แข่ง ส่วนในฐานะผู้รับข่าวสารธุรกิจ จำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมหรือทันต่อ

การเคลื่อนไหวในตลาดอยู่ตลอดเวลา จึงต้องแสวงหาข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ตรงตามความเป็นจริงในลักษณะของข้อมูลป้อนกลับ จากตลาดของเขา เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ

สุวัฒนา วงษ์กะพันธ์ (2530: 55) ได้ให้นิยามของการ สื่อสารการตลาด ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดในอันที่จะสื่อความหมาย สร้างความเข้าใจสร้างการยอมรับระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค โดยมุ่งหวังให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองตาม วัตถุประสงค์ของธุรกิจนั้น

Nickels (1984: 18) ได้กล่าวว่า การสื่อสารการตลาดประกอบด้วย การฟังครึ่งหนึ่ง (Listing is half of Marketing Communication) กล่าวคือ กระบวนการการสื่อสารการตลาดระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขาย เริ่มต้นจากการที่ผู้ขายรับฟังความต้องการของผู้ซื้อ ต่อจากนั้นผู้ซื้อจะเป็นฝ่ายรับฟังเกี่ยวกับสินค้า หรือบริการที่ผู้ขายแนะนำร่วมไปกับจิตวิทยาในการ โน้มน้าวใจผู้ฟัง และทั้งสองฝ่ายจะเริ่มมีการเจรจาต่อรองกันกระทั่งกระบวนการสิ้นสุดลง โดยเกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

2.2.2 เครื่องมือของการสื่อสารการจัดการทางการตลาด

2.2.2.1 การโฆษณา (Advertising)

การโฆษณา ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารการตลาด โดยใช้สื่อกลางที่ไม่ใช่ตัวบุคคล เป็นการสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงผู้บริโภคระยะเวลาอันรวดเร็วทำให้บุคคลจำนวนมากได้รับรู้ และเป็นการจูงใจกลุ่มผู้บริโภคให้เกิดความต้องการในสินค้า และบริการได้ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมสำหรับสินค้าด้วย และในการศึกษา การโฆษณาจะ ต้องให้ความสนใจปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

2.2.2.2 การจำแนกประเภทของการโฆษณา (Type of Advertising)

การแบ่งประเภทของการ โฆษณาทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ การ โฆษณาที่ตัวผลิตภัณฑ์ (Product Advertising) เป็นการ โฆษณาที่มุ่งไปสู่ตัวผลิตภัณฑ์โดยตรง เป็นการให้ข้อมูลหรือข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ เช่น ประโยชน์ และคุณสมบัติพิเศษเพื่อชักจูงใจลูกค้าเกิดความสนใจในตัวสินค้า

2.2.2.3 การโฆษณาเน้นที่ตัวสถาบัน (Institution Advertising) เป็นการ โฆษณาเกี่ยวกับตัวสถาบัน หรือองค์การธุรกิจที่ทำหน้าที่ในการผลิตสินค้า เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของธุรกิจต่อประชาชนทั่วไป ลักษณะของการ โฆษณาจะเน้นหนักทางด้าน การ ขยายกิจการขององค์กรธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินการของธุรกิจ ตลอดจนการวิจัย และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จเพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาเป็นการ วางแผนการ โฆษณาเพื่อจูงใจลูกค้าในระยะยาว

2.2.2.4 การโฆษณาเน้นที่กลุ่มผู้บริโภค อุตสาหกรรม และคนกลาง(Consumer Industrial and Trade Advertising) เป็นการ โฆษณาที่เน้น ไปยังกลุ่มผู้บริโภค หรือผู้ซื้อ โดยตรง อาจเป็นกลุ่มผู้บริโภคสุดท้าย หรือผู้บริโภคทางอุตสาหกรรมที่ซื้อสินค้านั้น ไปใช้ในการผลิต เป็นการ โฆษณาที่มุ่งกระตุ้น ใจของผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ให้สนใจที่จะซื้อสินค้าของบริษัทไป เพื่อขายต่อ

2.2.2.5 การโฆษณาที่มุ่งกระตุ้นความต้องการพื้นฐาน และความต้องการ ชั้นเลือกเฟ้น (Primary and Selective Demand Advertising) ถ้าเป็นการ โฆษณาที่มุ่งกระตุ้นความต้องการพื้นฐานจะเป็นการ โฆษณาที่ให้รายละเอียดเพื่อให้ผู้บริโภครู้จักสินค้าว่าใช้ประโยชน์อะไร อย่างไรบ้าง แต่ถ้าหากเป็นการ โฆษณาที่มุ่งกระตุ้นความต้องการชั้นเลือกเฟ้น จะเป็นการ โฆษณาที่เน้นความแตกต่างของตราชื่อ เพื่อให้ลูกค้ายอมรับ และเลือกผลิตภัณฑ์ของบริษัทแทนของกลุ่มคู่แข่ง

2.2.3 สื่อโฆษณา (Advertising Media) เมื่อกำหนดประเภทของสื่อโฆษณาแล้ว จำเป็น อย่างยิ่งต้องคำนึงว่า ควรเลือกโฆษณาผ่านสื่อโฆษณาประเภทใดที่ทำให้ข้อมูลต่างๆ ส่งถึงกลุ่ม ผู้บริโภคเป้าหมายที่ต้องการมากที่สุด โดยคำนึงถึงระยะเวลา และต้นทุนซึ่งสื่อสำหรับโฆษณา หลักๆ มีดังต่อไปนี้

2.2.3.1 โทรทัศน์ (Television) เป็นสื่อโฆษณาที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ดีที่สุด เพราะจะต้องใช้ทั้งประสาทตา และประสาทหูไปพร้อมๆ กัน สื่อโฆษณาสามารถเข้าถึงผู้ชมจำนวนมากทั่วประเทศ เกิดการรับรู้ได้ง่าย เพราะมีทั้งเสียง และภาพที่เคลื่อนไหวได้ รวมทั้งลักษณะของ การแบ่งเวลาของสถานีโทรทัศน์ ก็จัดแบ่งเวลาตามกลุ่มของผู้บริโภค เช่น รายการเด็ก รายการ แม่บ้าน รายการพ่อบ้าน และอื่นๆ ทำให้ผู้ผลิตหรือองค์กรธุรกิจสามารถเลือกช่วงเวลาที่จะส่งเสริม การขายได้อย่างเหมาะสม และมีข้อสำคัญคือ สามารถกระตุ้นความสนใจจาก เนื้อหา เรื่องราวของ โฆษณาผลิตภัณฑ์ที่น่าเสนอ และชักจูงใจให้ซื้อสินค้า ทั้งให้อารมณ์ ความรู้สึก รับรู้ข้อดีเสียงของ สินค้า มากกว่าที่พบได้จากสื่ออื่น และโทรทัศน์ยังเป็นสื่อความบันเทิง ผู้ชมจะสามารถพบเห็น โฆษณาเพื่อการค้าได้ทุกครั้งที่เปิดรับชมรายการที่สนใจ (สุปัญญา ไชยหาญ, 2543: 213)

2.2.3.2 หนังสือพิมพ์ (Newspaper) เป็นสื่อโฆษณาที่มีผู้นิยมใช้กันมากเพราะสามารถ ครอบคลุมพื้นที่ และจำนวนผู้รับได้กว้างขวาง โดยเฉพาะถ้าหนังสือพิมพ์นั้นมีปริมาณการพิมพ์ จำหน่ายสูง และถ้าต้องการส่งสื่อข้อความในเขตท้องถิ่น ก็อาจเลือกหนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่นเป็น สื่อการสนับสนุนการ โฆษณาได้ นอกจากนี้ สื่อโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ยังแบ่งออกเป็นกลุ่มตาม ระดับอายุ การศึกษา เพศ ทำให้ผลิตภัณฑ์ของบริษัทสามารถเข้าสู่กลุ่มผู้บริโภคได้ และการตีพิมพ์ โฆษณาสินค้า คำขวัญ การพาดหัวที่สะดุดตาน่าสนใจ ก็จะสามารถชักจูงให้ผู้บริโภคสนใจ และ อ่านในรายละเอียดของสินค้า

2.2.3.3 นิตยสาร (Magazine) เป็นสื่อโฆษณาที่มีช่วงชีวิตยาวนานกว่าสื่อทางหนังสือพิมพ์ และเป็นสื่อที่สามารถใช้ภาพเพื่อชักจูงความสนใจจากผู้อ่านได้ และนิตยสารนี้จะเข้าสู่กลุ่มผู้บริโภคเป็นกลุ่ม เช่น นิตยสารรถยนต์ นิตยสารกีฬา นิตยสารผู้หญิง นิตยสารท่องเที่ยว เป็นต้น ผู้ผลิตสามารถใช้สื่อโฆษณานี้เข้าสู่กลุ่มลูกค้าที่ต้องการ ได้นอกจากนั้น รูปแบบของนิตยสารมีรูปเล่ม และสีสันสวยงาม ผู้อ่านสนใจที่จะเก็บรักษาเอาไว้เมื่อนำมาอ่านใหม่ก็จะเห็นภาพโฆษณานั้นไปด้วย ในด้านการให้ข้อมูล และจูงใจผู้บริโภคที่กำลังแสวงหาข้อมูล ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการซื้อ ก็จะค้นหาหรือค้นคว้าอ่านรายละเอียดจากนิตยสารที่มีเนื้อหาดังกล่าวกว่าเพิ่มเติม เช่น ผู้ที่กำลังซื้อรถยนต์ก็จะอ่านข้อมูลที่สนใจจากนิตยสารที่เกี่ยวกับรถยนต์ซึ่งมีหน้าโฆษณารถยนต์ที่ตีพิมพ์อยู่ ผู้อ่านสามารถพบเห็นรายละเอียดได้ และโดยมากแล้วกลุ่มผู้อ่านนิตยสาร โฆษณาประเภทนี้จะต้องเลือกทำเลในการติดตั้ง และการใช้ข้อความต้องสั้น กระชับ ชัดเจน และได้ใจความ สีสันจะต้องสะดุดตา สามารถดึงดูดความสนใจของบุคคลทั่วไปให้เกิดกับตัวผลิตภัณฑ์ได้

2.2.3.4 วิทยุ (Radio) เป็นสื่อโฆษณาที่ครอบคลุมผู้บริโภคในวงกว้างต้นทุนของการโฆษณาโดยใช้สื่อประเภทนี้มีค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก กลุ่มผู้บริโภคที่ที่รายได้น้อยสามารถซื้อวิทยุใช้ได้ ในราคาไม่แพง ทั้งผู้ไม่รู้หนังสือก็สามารถได้รับประโยชน์จากสื่อโฆษณานี้ได้ และมีจุดดีคือสามารถเลือกกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ การโฆษณาสินค้าทางสื่อวิทยุสามารถชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้เรื่องราวของสินค้า

2.2.3.5 สื่อโฆษณากลางแจ้ง (Outdoor Advertising) เป็นป้ายโฆษณาที่ทำด้วยไม้หรือป้ายโฆษณาที่ใช้ไฟฟ้า การใช้สื่อโฆษณาประเภทนี้ไม่ได้เจาะจงไปกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่มุ่งเพื่อเตือนความทรงจำของผู้บริโภคที่ผ่านสัญจรไปมา ดังนั้น การใช้สื่อโฆษณาประเภทนี้จะจะต้องเลือกทำเลในการติดตั้งและการใช้ข้อความต้องสั้น กระชับ ชัดเจน และได้ใจความ สีสันจะต้องสะดุดตา สามารถดึงดูดความสนใจของบุคคลทั่วไปให้เกิดกับตัวผลิตภัณฑ์ได้

2.2.3.6 สื่อโฆษณา ณ แหล่งที่ถูกค้าซื้อ (Point of Purchase Advertising) เป็นการนำเอาวัสดุอุปกรณ์ตกแต่ง ณ จุดขายมาตกแต่งโชว์รวม หน้าร้าน เช่น แผ่นป้ายผ้าไปสเตอร์ ธงราว สติกเกอร์ และอื่นๆ รวมถึงการจัดตกแต่งภายในร้านเพื่อชักจูงให้ลูกค้าสนใจและกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความต้องการสินค้า ทั้งยังเป็นการแจ้งข่าวสารของผลิตภัณฑ์กระตุ้นการรับรู้ และสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภค

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายของการจัดการ

ปราณี รัชพันธ์ (2528: 32) ให้ความหมายว่า “การจัดการ” หมายถึง การประสมประสานทรัพยากรต่างๆ ที่คนมีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

สำหรับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโดยตรง ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ (พิจารณาถึงความเหมาะสม ของการผสมผสานระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ)

พะยอม วงศ์สารี (2531: 30) กล่าวว่า การจัดการคือ กระบวนการที่จัดการใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของสมาชิก ในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความ เจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่กันไปด้วย องค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

เดาวัลย์ นันทาทิวัฒน์ (2520: 1) กล่าวถึงความหมาย “การจัดการ” ว่า หมายถึง การ วางแผน การจัดสายงาน การปฏิบัติขึ้นดำเนินการ และการควบคุม เพื่อให้วัตถุประสงค์ของ องค์กรสามารถกระทำได้สำเร็จอย่างประหยัด และเกิดประสิทธิผล

ธงชัย สันติวงษ์ (2531: 1) ได้ให้ความหมายของ “การจัดการ” ว่าหมายถึง ภารกิจ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน (ที่เรียกว่าผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การท างานของบุคคล ที่ต่างฝ่ายต่างทำและไม่อาจประสบผลสำเร็จจากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุผล สำเร็จได้ด้วยดี

2.3.2 กระบวนการ

เดาวัลย์ นันทาทิวัฒน์ (2520, น. 45-46) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการว่า ประกอบด้วย

1. การวางแผน
2. การจัดสายงาน (Organization) เป็นการแจกจ่ายและจัดมอบหน้าที่ต่างๆ ที่จำเป็นแก่บุคลากร
3. กกการดำเนินการ (Actuating) คือ การลงมือหรือเริ่มทำงานตามมาตรการ ที่วางไว้
4. การควบคุม เป็นการกำหนดและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามที่วางไว้

แอนครูว์ เจ อุบริน (อ้างถึงใน นิพนธ์ เชื้อเมืองพาน, 2542:41) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการประกอบด้วย

1. การวางแผน เป็นการตั้งเป้าหมายและหารูปแบบที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย
2. การจัดองค์กรเป็นกระบวนการที่ทำให้แน่ใจว่า คนและทรัพยากรสามารถ ดำเนินไปตามแผนและบรรลุเป้าหมายที่ดี
3. การสั่งการหรือภาวะผู้นำ เป็นประสิทธิภาพที่ทำให้องค์กรประสบ ผลสำเร็จซึ่งอาจรวมถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

4. การควบคุม เป็นการทำให้แน่ใจว่า แผนงานที่วางไว้สามารถเปรียบเทียบ หรืออยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

Luther Gulick และ Lyndall Urwick (อ้างถึงใน อุษณีย์ จิตตะปาโล, 2540, น. 31) ได้จำแนกกระบวนการจัดการ (POSDCORB) ไว้ดังนี้

1. Planning คือ การวางแผน
2. Organizing คือ การจัดองค์การ
3. Staffing คือ การจัดคนเข้าทำงาน
4. Directing คือ การอำนวยการ
5. Coordinating คือ การรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ

จากนิยามและความหมาย สามารถสรุปเป็นกระบวนการต่างๆ ได้ดังนี้ คือ การจัดองค์กร การวางแผน การประสานงาน การจัดงบประมาณ การจัดสรรผลประโยชน์ และการประเมินผล

2.3.3 ความหมายของการมีส่วนร่วม

วิลเลียม คับบลิว ริคเคอร์ (William W. Reeder, 1974:39) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

วิลเลียม เออวิน (William Erwin, อ้างถึงใน สุจิรา เจริญจิตร, 2538:13) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า "การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ความชำนาญของประชาชนแก้ปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการให้เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง"

อแลสเตอร์ ที ไวท์ (Alastair T. White, อ้างถึงใน สุจิรา เจริญจิตร, 2538:13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ
- มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ
- มิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

สำหรับการมีส่วนร่วมในความหมายที่เป็นนัยทางการเมือง สายทิพย์ สุกดิพันธ์ (2534:92) ได้กล่าวว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึง การคืนอำนาจในการ

กำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขา

นอกจากนี้การมีส่วนร่วม อาจเริ่มต้นจากการพัฒนาจากข้างล่าง แทนวิธีการพัฒนาจากนโยบายเบื้องบน จุดเริ่มต้นคือ การกระจายอำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนส่วนภูมิภาค (อภิชัย พันธเสน, 2539:151-162)

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543:115) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การส่งเสริมสิทธิ และพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของคน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่เท่าเทียมกันของชายและหญิงในการดำเนินงานพัฒนาด้วย

2.3.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปธาน สุวรรณมงคล (2527:82) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์

นอกจากลักษณะของการมีส่วนร่วมข้างต้นแล้ว ยังมีผลการศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามบทบาท และหน้าที่ของผู้เข้าร่วม ดังนี้ (Lee J. Cary, 1970:147)

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on committees)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของยงยุทธ์ บุราสิทธิ์ (2533, . 41-71) ได้ที่กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ คือ

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
3. เป็นสมาชิกที่ช่วยบริจาค
4. เป็นกรรมการ
5. เป็นประธานกรรมการ

ในส่วนการศึกษาของ กรรณิกา ชมดี (2524:11-13) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาข้างต้น ดังต่อไปนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมชักชวน
7. การมีส่วนร่วมบริโภค
8. การมีส่วนร่วมอุปโภค
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
10. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือเป็นลูกจ้าง
11. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

โดยสรุปลักษณะการมีส่วนร่วม อาจแบ่งโดย

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชน เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะมีหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็นคือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) แก่ประชาชน

2.3.5 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เจมส์ คี บีนทง (2523:272-273) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพร์คีย์ เคเซอร์รินทร์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527:6-7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
2. ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
5. ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

แมกซ์ โลว์เดอร์มิลค์ และ คับบลิว โรเบิร์ต ไลโทส (Max Lowdermilk & W.Robert Laitos, อ้างถึงใน ประสพสุข คีอินทร์, 2531:24) ได้เสนอขั้นตอนของยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบทไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

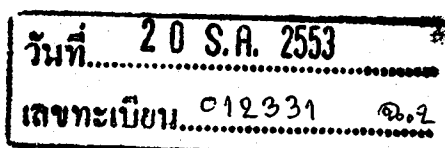
1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem identification & Studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา (Search of Solutions)
4. การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา (Assessment of Solutions)

ถพ.

๑๑๕.๑๓๐๔

๓ ๖๗๓ ๓

๘:๓๕:๕๖๓

5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal project evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้สมบูรณ์ (Project reconsideration of completion)

จากแนวคิดการจัดการและการมีส่วนร่วมสามารถสรุปเป็นการจัดการแบบมีส่วนร่วมได้คือเป็นการจัดการที่เน้นให้คนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน ได้แก่ การประชุม การตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์และการประเมินผลโดยให้คนภายในชุมชนเข้าร่วมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตลอดจนต้องการให้คนภายในชุมชนเข้ามาจัดการด้านท่องเที่ยวครบทุกกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยการจัดโครงสร้าง การวางแผน การดำเนินงานการประสานงาน การจัดงบประมาณและการประเมินผล

2.4 แนวคิดที่ได้จากการสื่อสารชุมชน

2.4.1 ทฤษฎีองค์รวมระลอก (A Whole - System Holistic Process Wave)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า กลไกเชิงโครงสร้างของสสารทุกชนิดต่างมีสหสัมพันธ์กันอธิบายได้ว่ากลไกโครงสร้างทางสังคมทุกระดับ คือตั้งแต่ระดับเล็กที่สุดจนไปถึงระดับใหญ่ที่สุด จะมีความสัมพันธ์ที่เป็นผลกระทบต่อกันทั้งในด้านบวกและลบ โครงสร้างทางสังคมที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ ชุมชนระดับท้องถิ่น ชุมชนในระดับจังหวัด และชุมชนประชาชาติ

จากแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าในการพัฒนาสังคมนั้นหากต้องการที่จะให้เกิดยั่งยืนแล้วจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างทางสังคมระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งก่อน โครงสร้างทางสังคมระดับรากหญ้าในที่นี้หมายถึง ชุมชนระดับท้องถิ่น (Local) ซึ่งเป็นประชาคมระดับฐานรากมีพลังอำนาจในการอธิบายซึ่งบอกถึงศักยภาพของความเป็นตัวตนได้ ดังนั้นหากชุมชนในระดับฐานรากมีความเข้มแข็งก็จะส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกันคือ ระดับอำเภอ (District) เกิดความเข้มแข็งด้วย เมื่อชุมชนระดับอำเภอเกิดความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลถึงระดับจังหวัด (Province) และเมื่อชุมชนระดับจังหวัดมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลไปยังชุมชนระดับใหญ่ที่สุด คือชุมชนประชาชาติ (National) ทำให้ชุมชนประชาชาติมีความเข้มแข็งเช่นเดียวกัน อุปมาเหมือนกับ การโยนก้อนหินลงในสระน้ำย่อมจะเกิดระลอกคลื่นกระเพื่อมจากวงแคบขยายเป็นวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ฉะนั้นหากชุมชนในระดับฐานรากมีความเข้มแข็งแล้วก็ย่อมส่งผลให้ในชุมชนระดับยอดมีความเข้มแข็งไปด้วย

2.4.2 ทฤษฎีสัมพันธภาพเชิงกระบวนการ

สมเด็จพระมอญโมไนย (2537 : 15) กล่าวว่าธรรมชาติ ระบบนิเวศ เป็นระบบของความสัมพันธ์อันซับซ้อนของสรรพสิ่ง เช่น พืช สัตว์ น้ำ อากาศ ดิน ป่าเขา ท้องทะเล ต่างล้วนก็พึ่งพิงกันอย่างใกล้ชิด ทำหน้าที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่จนมีคุณภาพทั้งระบบ จากคำกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นว่าการที่จะศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาตินั้นควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ด้วย นั่นคือ ให้คำนึงถึงการศึกษาสัมพันธภาพเชิงกระบวนการทฤษฎีสัมพันธภาพเชิงกระบวนการระบบมีที่มาจากแนวความคิดของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ซึ่งเป็นหลักการของฟิสิกส์แนวใหม่ ที่นำมาอธิบาย "สสารสังคม" ว่า สสารทั้งหลายจะประกอบขึ้นจากองค์รวมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ มีความเคลื่อนไหวในตัวเองและมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า กลไกเชิงโครงสร้างของสังคมทุกส่วนที่เป็นกายภาพ และจิตภาวะ ทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ และ โลกต่างก็ยึดโยงร้อยรัดกันเป็นระบบที่แยกออกจากกัน ไม่ได้

2.4.3 ทฤษฎีชุมชน และชุมชนเข้มแข็ง

เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อกำหนดกรอบความคิด ในการวิเคราะห์และอธิบายถึงชุมชนเข้มแข็งว่า ในเบื้องต้นผู้ศึกษาควรจะรู้ถึงการจำแนกความหมายของคำว่า "ชุมชน" จากมุมมองที่แตกต่างกันก่อนซึ่งในที่นี้สรุปได้ว่า

ชุมชนแยกเป็น 4 ประเภทใหญ่ คือ

1. ชุมชนหมู่บ้านในฐานะที่เป็นหน่วยของการปกครอง
2. ชุมชนในฐานะที่เป็นขบวนการทางสังคม
3. ชุมชนแนวมนุษยนิยม
4. ชุมชนรูปแบบใหม่ในฐานะที่เป็นชุมชนเสมือนจริง

เมื่อทราบถึงประเภทของชุมชนแล้วจึงค่อยกำหนดกรอบความคิด การวิเคราะห์เพื่อนำอธิบายถึงรูปแบบและปัจจัยของชุมชนเข้มแข็งต่อไป

2.4.4 ทฤษฎีใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ทฤษฎีใหม่นี้เป็นทฤษฎีตามแนวพระราชดำริขององค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงแนะนำให้พสกนิกรของพระองค์งอกอยู่กันอย่างพอเพียง แนวคิดนี้คือสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยมานานหลายร้อยปีแล้วก่อนที่จะถึงยุคอุตสาหกรรมนำชาติ ซึ่งทำให้ประเทศไทยประสบกับความล้มละลายทาง

เศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้ ทฤษฎีใหม่ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. ให้เกษตรกรเป็นเจ้าของที่ดินขนาดเล็กภายใต้การบริหารจัดการตามสูตร

30:30:30:10

2. หลังจากที่เกษตรกรดำเนินการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 จนได้ผลแล้วจะต้องรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มหรือสหกรณ์ด้วยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

3. ร่วมมือกับแหล่งเงินและแหล่งพลังงาน จัดตั้งโรงสี สหกรณ์ ร่วมลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมกับตัวเอง คือ ไม่ทำเกินตัวพอมีพอกินพึ่งพาตัวเองได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านการผลิตของครอบครัว

2.4.5 ทฤษฎีรอยต่อระหว่างชุมชนจริงกับชุมชนเสมือนจริง

ชุมชนในที่นี้ หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในฐานะใดฐานะหนึ่งของชุมชน 4 ประเภท ตามที่กล่าวถึงมาแล้วในทฤษฎีชุมชนเข้มแข็งชุมชนเหล่านี้ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำจากปัจจัยและกระแสที่มาจากภายนอกคือ กระแสโลกโลกาภิวัตน์ ที่มีพลังอำนาจเหนือกว่าในแทบทุกด้าน ชุมชนท้องถิ่นจึงต้องอยู่ในฐานะ "คั้งรับ" เรือมา แต่ในปัจจุบันนี้ชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้พยายามทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจากตะวันตกว่าเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนตะวันออก คั้งนั้นจึงทำให้เกิดแนวความคิดรอยต่อระหว่างชุมชนจริง คือ ท้องถิ่นไทย กับชุมชนเสมือนจริงที่สัมพันธ์ภาพระหว่างคนกับงาน คนกับชุมชน ชุมชนกับชุมชน ต้องเป็นไปภายใต้ข้อกำหนดของเครื่องมือในการสื่อสาร

แต่อย่างไรก็ตามมีตัวบ่งชี้บางประการที่แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมโยงระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนากับประเทศที่พัฒนาแล้วว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนาแล้วในหลายกรณี ซึ่งเป็นในกรณีใดบ้างนั้น สำหรับชุมชนท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ของตนเองควรมีกระบวนการฟื้นฟูอย่างพิถีพิถัน เพื่อมิให้ประเทศตกอยู่ในข้อบังคับขององค์กร โลกาภิบาล (IMF World Bank United / Vation ฯลฯ) โดยไม่มีที่สิ้นสุด

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์อนันต์ สรรพามิช (2528:บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อประชาชนชาวภูเก็ต ทั้งในด้านดีและไม่ดีในด้านดีนั้น ชาวภูเก็ตยอมรับว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานและอาชีพแก่ประชาชนท้องถิ่นและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นและนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ส่วนในด้านไม่ดีคือการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาค่าครองชีพและอาชญากรรม สำหรับบทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของชาติ

นั้น ชาวภูเก็ตผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเห็นว่านักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้นำเอาวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกับสังคมไทยมาประพฤติปฏิบัติทั้งในด้านการแต่งกาย และความประพฤติต่อกันระหว่างชายหญิงในที่สาธารณะ อันเป็นแนวทางให้เยาวชนเลียนแบบได้ และเป็นผลเสียต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตามก็เห็นว่าการท่องเที่ยวยังช่วยให้ชาวภูเก็ตได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะหาดทราย แก่ง หรืออ่าวอีกประการหนึ่งด้วย

ศรีณษา กิจสำนอง (2535:70) ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการรับรองนักท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พบว่า ปัญหาในการทำลายชายฝั่งทะเล เกิดจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะถ้าในอนาคตมีการขยายตัวการท่องเที่ยว ย่อมมีผลกระทบต่อชายฝั่งทะเล และยังอาจทำให้เกิดปัญหาด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว คือ ถ้ามีนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับ จะเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ดังนั้น จึงควรต้องกำหนดขีดความสามารถในการรับรองนักท่องเที่ยว

โสธยา หอมชื่น (2539:26-27) ได้สรุปเรื่องศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทยของตัวแทน Tour Operator ในอเมริกามีความเห็นว่าเป็น

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรจะให้ความรู้แก่คนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเมืองไทย และสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรมีที่พักสะดวกสบายแต่ไม่หรูหรา มัคคุเทศก์ควรผ่านการอบรมทั้งในเรื่องการนำทัวร์และมาตรฐานด้านความปลอดภัย

2. Ecotourism ไม่ได้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาสู่ประเทศไทยเพราะไม่ได้เป็น Mass Market แต่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของไทยที่ขายได้ในตลาดอเมริกาจะเป็นป่าฝน ที่พืชนักท่องเที่ยวจะต้องดี ปลอดภัย สะอาด เรียบง่าย มีอาหารที่ดีและสะอาดและจะต้องมีน้ำอุ่น เชื่อว่าการล่องเรือCanoe จะสามารถขายได้ในตลาดอเมริกา ทั้งนี้ Tour Operator ของไทย ควรเน้นความปลอดภัยมากกว่านี้

3. กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวอเมริกาสงสัยจะเป็นการผจญภัยเล็กๆ น้อยๆ ระหว่างทัวร์ เช่น การเดินป่า การขี่ช้าง และการเดินทางทางน้ำ (ล่องแก่ง ล่องเรือแคนู)

4. การบินไทยและตัวแทน Tour Operator ของอเมริกาควรร่วมมือกันส่งเสริมการท่องเที่ยวในอเมริกา และเสนอว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำอาหารไทย การแกะสลักผลไม้ต่างๆ น่าจะนำมารวมอยู่ใน Ecotourism Programs

ปฐวี อากมานนท์ มอนซอนและคณะ (2535:บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยวเดินป่า: ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น พบว่า มีผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกได้แก่เป็นการเปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติ สร้างจิตสำนึกของความรักและหวงแหนในสภาพแวดล้อม ช่วยลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ประชาชนมีอาชีพรอง เป็นการเสริมรายได้ เกิดการกระจายรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น

ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น มีความตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมากขึ้น เป็นต้น ส่วนในด้านลบ ได้แก่ เกิดความเสื่อมโทรมของเส้นทางดินป่า เป็นการทำลายพืชพันธุ์ต่างๆ ระบบธุรกิจแทรกเข้าไปในวัฒนธรรม ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดมลภาวะ วัฒนธรรมบางส่วนถูกทำลาย เป็นต้น

ศรีพร สมบุญธรรม (2537 : 20) ได้สรุปรายงานของ Lynda Thom ; Alistar Mathieson and Geoffrey Wall ถึงการประเมินถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่

1. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของคนในชุมชน เป็นผลให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

2. การติดต่อสื่อสารระหว่างคนที่มาจากสังคมที่ต่างกันอาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติค่านิยม พฤติกรรม ฯลฯ ทั้งต่อผู้มาเยือนและเจ้าของชุมชนนั้นๆ

3. การเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับตัวเพื่อสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก

สันติ จิยะพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) พบว่า ภาคสังคมเห็นว่าประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น มีศักยภาพและภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับการพัฒนาและจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น สิทธิของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าถึงผลประโยชน์และทรัพยากรในสังคม รัฐจึงควรรับรองสิทธิของประชาชนในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

สิน สื่อสวน (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาการสหกรณ์ เกร็ดขุเขียน พบว่ามีปัจจัยภายใน ได้แก่ (1) สมาชิก (2) กรรมการ (3) ผู้นำที่มีความสามารถอย่าง (4) ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน (5) คนมีการรู้จักและช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหา ความเดือดร้อนร่วมกัน (6) ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) คุณลักษณะและการแสดงบทบาทที่ดีของนักพัฒนา (2) การช่วยเหลือทางทรัพยากรภายนอก (3) ลักษณะพิเศษขององค์กรในฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้มีสิทธิและความสามารถทำกิจการได้สำเร็จ

พะยอม วงศ์สารศรี (2537 : 5) ได้สรุปรายงานของ Bajard ถึงลักษณะขององค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ คือ (1) มีการร่วมแรงร่วมใจ (2) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างทั่วถึง (3) มีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน (4) มีกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน โครงสร้างขององค์กร โดยมีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างชัดเจน

ชูศักดิ์ สุทธิสา และคณะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้สรุปลักษณะขององค์กรที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย (1) มีกิจกรรมที่สนองตอบปัญหาและความต้องการของสมาชิก (2) มีอิสระในการตัดสินใจและดำเนินงานกลุ่มเอง (3) มีการปรับตัวของกลุ่มเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเสมอ (4) ผู้นำและสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและควบคุมการทำงานซึ่งกันและ

กัน (5) แก้ปัญหาของกลุ่มอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ (6) กลุ่มมีความสามัคคีในระดับสูง (7) สมาชิกมีความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์

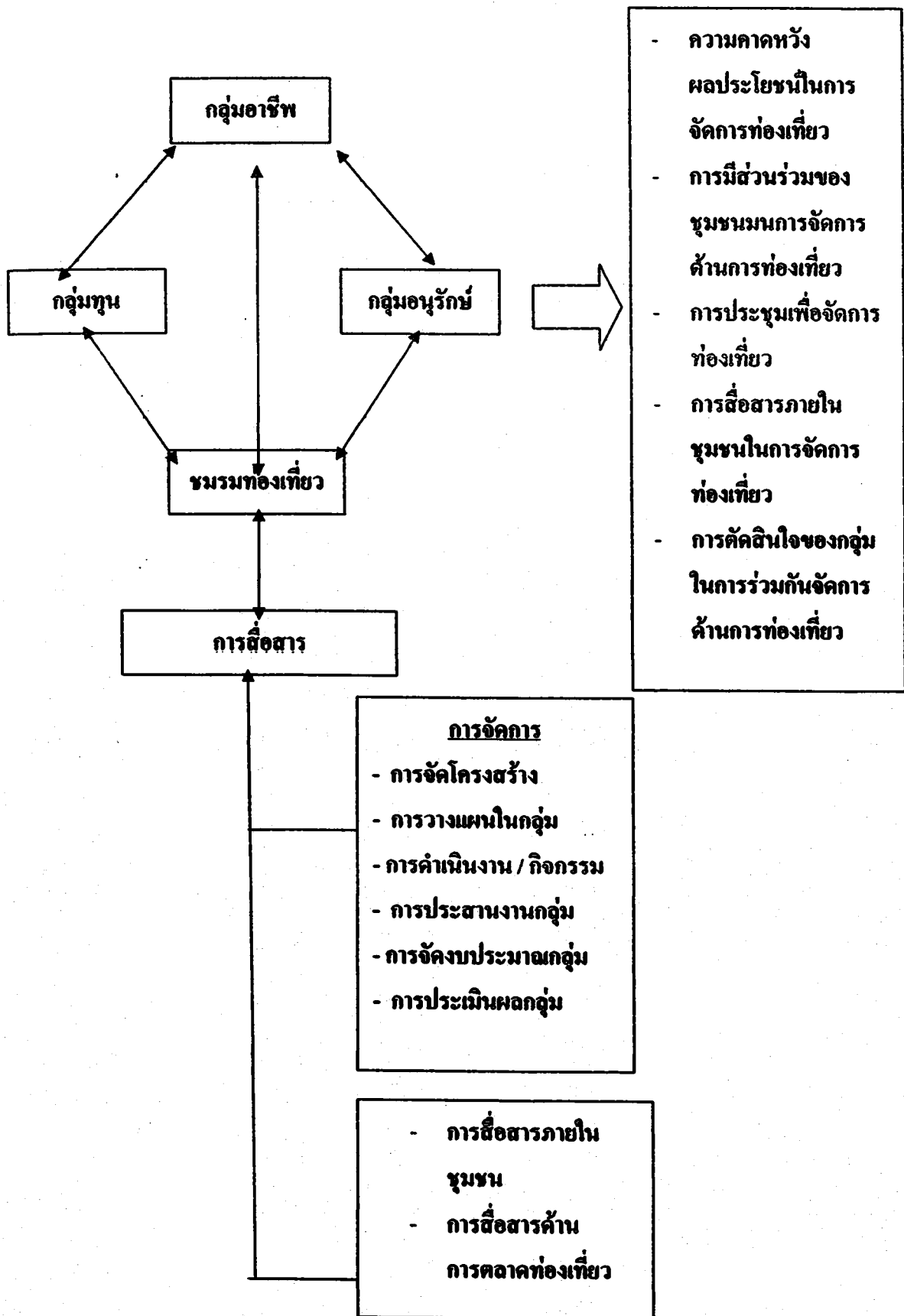
พิมาน วงศ์ภัย (2533 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ พบว่ามีปัจจัยดังนี้ (1) ผู้นำหรือกรรมการ (2) การบริหารศูนย์บริการนิคมฯ (3) สมาชิก (4) กระบวนการกลุ่ม (5) สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในชุมชน (6) นักพัฒนาที่มีแนวคิดและความจริงใจในการทำงานประกอบกับวิธีทำงานที่เหมาะสม (7) องค์กรที่สนับสนุน (8) พนักงานศูนย์นิคมฯ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตใจรักงานพัฒนา

สุชาดา วรรณะมานี(2542)ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาถึงปริมาณการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อมวลชน ได้แก่ นักท่องเที่ยว โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการจัดการด้านท่องเที่ยวในเรื่องลักษณะและวิธีการจัดการในแต่ละกลุ่มโดยผลงานวิจัยเรื่องนี้ มุ่งที่จะศึกษากระบวนการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยการจัดองค์กร การวางแผน การประสานงาน การจัดงบประมาณ การจัดสรรผลประโยชน์ และการประเมินผลว่า ในแต่ละกลุ่มมีวิธีการและลักษณะในการจัดการเป็นอย่างไรมุ่งที่จะศึกษารายละเอียดต่างๆ จากกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้น และต้องการที่จะศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่ต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมไปถึงศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่น จากทฤษฎีและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบในการวิจัยได้ดังนี้

นริณี ขวนเกริกกุล (2537) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการเดินทางและวัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่มาสุโขทัยเป็นครั้งแรก มาโดยรถยนต์ส่วนตัว และมากับครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการท่องเที่ยวและพักผ่อน สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่รับข่าวสารบ่อยมากจากสื่อโทรทัศน์ รองลงมาจากหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสาร ส่วนสื่อเฉพาะกิจมีการเปิดรับบ่อยมากในสื่อประเภทโปสเตอร์ แผ่นพับหรือใบปลิว วิทยุทัศน์ และสไลด์ ส่วนสื่อบุคคลมีการเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนฝูงหรือเพื่อนร่วมงาน ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยา และพ่อแม่ ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือวิทยุกระจายเสียง นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ ส่วนสื่อเฉพาะกิจได้แก่ โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา ประกาศผ่านตู้ ATM แผ่นพับ และวิทยุทัศน์ และสื่อบุคคลได้แก่ สามีหรือภรรยา ญาติพี่น้อง และพ่อแม่

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษาลักษณะ และวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น โดยทำการศึกษาการจัดการในแต่ละกลุ่ม ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจะทำการศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการ รวมไปถึงถึงศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้สามารถช่วยในการอธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนที่ริเริ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มมัคชัยม กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน และชมรมท่องเที่ยว โดยทำการศึกษาจากประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และในส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนผลการศึกษา ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 265 คน โดยเก็บจากสมาชิกในแต่ละกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์ 200 คน
2. กลุ่มมัคชัยม 20 คน
3. กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน 10 คน
4. ชมรมท่องเที่ยว 35 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามเตรียมไว้ล่วงหน้าใช้สัมภาษณ์ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่ม (ภาคผนวก ก.)
2. แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การคาดหวังของชุมชน กับการจัดการด้านการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา, จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ถามถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็น ผู้ศึกษาใช้ระบบการวัดโดยให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

น้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	1
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	2
มาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ	3

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลการมีส่วนร่วมโดยชุมชนท้องถิ่น ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผล
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สำหรับเครื่องมือในตอนที่ 3 ที่ใช้ระดับการเข้ามาจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่น ผู้ศึกษาใช้ระบบการวัดโดยให้คะแนนในการเข้าร่วมทุกประเด็นที่กล่าวมา คือ ให้คะแนนตามจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ส่วนการไม่เข้าร่วมมีค่าคะแนนเท่ากับ 0

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไข และปรับปรุงแล้ว สอบถามจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อประสานงานแบบเป็นทางการ โดยจัดทำและส่งหนังสือราชการ พร้อมแบบสอบถามไปยัง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือประสานงานในการเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์ตามกลุ่มตัวอย่าง ตามที่ระบุไว้ข้างต้น

3.4 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะ และวิธีการจัดการของแต่ละกลุ่มในชุมชนคีรีวง และสังเคราะห์ภาพรวมการจัดการด้านการท่องเที่ยวของคีรีวงทั้งชุมชน

3.5 การแสดงตารางข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนศิรีวง

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนคน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	122	46
หญิง	143	54
รวม	265	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	12	4.5
25-34 ปี	120	45.3
35-44 ปี	80	30.2
มากกว่า 45 ปี	53	20
รวม	265	100.0
3. การศึกษา		
ประถม	111	41.9
มัธยมตอนต้น	33	12.5
มัธยมตอนปลาย	47	17.7
ปวช. , ปวส.	66	24.9
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	8	3
รวม	265	100.0
4. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		
1-5 ปี	4	1.5
6-10 ปี	12	4.5
11-15 ปี	30	11.4
16 ปีขึ้นไป	219	82.6
รวม	265	100.0

ตารางข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง(ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
เกษตรกรรวม	206	77.7
ค้าขาย	25	9.4
รับราชการ	4	1.5
รับจ้าง	16	6
อื่นๆ	14	5.4
รวม	265	100.0
6. รายได้		
น้อยกว่า 3,000 บาท	66	24.9
3,000-8,000 บาท	145	54.7
8,000-12,000 บาท	42	15.8
มากกว่า 12,000 บาท	12	4.6
รวม	265	100.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่อาศัยในชุมชนศิรีวง ที่ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนศิรีวง ตำบลท่าโลน อำเภอตานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.6 การแสดงตารางข้อมูลคาดหวังผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการด้านการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนคีรีวง

ข้อความ	เห็นด้วย			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
1. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน	75 (28.3)	158 (59.6)	32 (12.1)	265 (100.0)
2. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีงานทำเพิ่มมากขึ้น	115 (43.4)	132 (49.8)	18 (6.8)	265 (100.0)
3. แก้ไขปัญหาการว่างงานของคนภายในชุมชน	37 (14)	204 (77)	24 (9)	265 (100.0)
4. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	91 (34.3)	157 (59.2)	17 (6.5)	265 (100.0)
5. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างรายได้ภายในชุมชน	115 (43.4)	145 (54.7)	5 (1.9)	265 (100.0)
6. การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นบ้านของชุมชน	173 (65.3)	87 (32.8)	5 (1.9)	265 (100.0)
7. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการลดรายจ่ายภายในชุมชน	53 (20)	140 (52.8)	72 (27.2)	265 (100.0)
8. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความสามัคคีของคนภายในชุมชน	86 (32.5)	152 (57.4)	27 (10.1)	265 (100.0)
9. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างชุมชน	104 (39.2)	122 (46.1)	39 (14.7)	265 (100.0)
10. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม	135 (50.9)	117 (44.2)	13 (4.9)	265 (100.0)
11. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม	143 (54)	118 (44.5)	4 (1.5)	265 (100.0)

ข้อความ	เห็นด้วย			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
12. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึก รักชุมชนของตนเอง	147 (55.5)	113 (42.6)	5 (1.9)	265 (100.0)
13. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความ ภาคภูมิใจในชุมชนของตน	162 (61.1)	103 (38.9)	- -	265 (100.0)
14. ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า	116 (43.8)	132 (49.8)	17 (6.4)	265 (100.0)
15. ลดปัญหาการล่าสัตว์ป่า	113 (42.6)	115 (43.4)	37 (14)	265 (100.0)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยว คนภายในชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีส่วนในการรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ตามสมควร ซึ่งในเรื่องที่ชุมชนคิดว่าการท่องเที่ยวมีประโยชน์และมีความรู้สึกเห็นด้วยมากในเรื่อง 1) ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน 2) การทำงานเป็นทีม 3) การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม 4) รู้สึกรักชุมชน 5) ภาคภูมิใจในชุมชน นอกจากนั้นในเรื่องอื่นๆ เห็นด้วยในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องของการเห็นประโยชน์น้อยนั้น ไม่มีเลย จึงพอที่จะสรุปได้ว่า คนในชุมชนเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับกับผลประโยชน์ในเรื่องใดทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกพึงพอใจสูงสุด

3.7 ตารางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
ตารางส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมภายในชุมชน

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
การมีส่วนร่วมในการประชุม			
ร่วมประชุมในการพิจารณาระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	248 (93.6)	17 (6.4)	265 (100.0)
ร่วมประชุมกำหนดกิจกรรมของกลุ่ม	236 (89.1)	29 (10)	265 (100.0)
ร่วมประชุมในการกำหนดปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม	209 (78.9)	59 (21.1)	265 (100.0)
ร่วมประชุมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	199 (75.1)	66 (24.9)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
ร่วมในการตัดสินใจซึ่งงบประมาณในเรื่องต่างๆ ภายในกลุ่ม	170 (64.2)	95 (35.8)	265 (100.0)
ร่วมในการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม	202 (76.2)	63 (23.8)	265 (100.0)
ไปเลือกตั้งกรรมการบริหารกลุ่ม	224 (84.5)	41 (15.5)	265 (100.0)
ร่วมตัดสินใจในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่ม	166 (62.6)	99 (37.4)	265 (100.0)

ตารางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว(ต่อ)

ข้อความลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ			
ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม	176 (66.4)	89 (33.6)	265 (100.0)
ร่วมระดมทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	199 (75.1)	66 (24.9)	265 (100.0)
ร่วมออกแรงในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มด้วยตนเอง	206 (77.7)	59 (22.3)	265 (100.0)
ร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่ม	141 (53.2)	124 (46.8)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการรับผล			
ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต /กิจกรรมของกลุ่ม	220 (83)	45 (17)	265 (100.0)
ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของกลุ่ม	260 (98.1)	5 (1.9)	265 (100.0)
ได้รับเงินปันผลจากกำไรที่เกิดจากกิจกรรมภายในกลุ่ม	236 (89.1)	29 (10.9)	265 (100.0)
ได้รับบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม เช่น เงินกู้ ฉุกเฉิน	159 (60)	106 (40)	265 (100.0)

ตารางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว(ต่อ)

ข้อความลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
การมีส่วนร่วมในการประเมิน			
ร่วมในการทบทวนผลการดำเนินงานของกิจกรรมภายในกลุ่ม	216 (82.6)	46 (17.4)	265 (100.0)
ร่วมตรวจสอบบัญชีต่างๆ ของกลุ่ม	101 (38.1)	164 (61.9)	265 (100.0)
ร่วมตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของกลุ่ม	118 (44.5)	147 (55.5)	265 (100.0)
ร่วมให้ข้อมูลเพื่อประเมินผลงานของกลุ่ม	127 (47.9)	137 (52.1)	265 (100.0)
สรุปลักษณะการมีส่วนร่วม			
การมีส่วนร่วมในการประชุม	223 (84.1)	42 (15.9)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	190 (71.6)	75 (28.4)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	180 (67.9)	85 (35.1)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	219 (82.6)	46 (17.4)	265 (100.0)
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	141 (53.2)	124 (46.8)	265 (100.0)

กลุ่มตัวอย่างจะมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด คือ ร้อยละ 84.1 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร้อยละ 82.6 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร้อยละ 71.6 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติร้อยละ 67.9 และมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมเพียงร้อยละ 53.2

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับและนำเสนอผลการศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษา

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

4.1.2 ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม

4.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

4.1.4 ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

4.2 ลักษณะ และวิธีการจัดการในแต่ละกลุ่ม

4.2.1 กลุ่มออมทรัพย์

4.2.2 กลุ่มมัดข้อม

4.2.3 กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน

4.2.4 ชมรมการท่องเที่ยว

4.3 ความคาดหวังผลประโยชน์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

4.5 การสื่อสารของชุมชนในการจัดการตลาดการท่องเที่ยว

4.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษา

ชุมชนคีรีวง เป็นชุมชนเก่าแก่ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 200 ปี ที่ผ่านมา โดยกลุ่มทหารที่ถูกเกณฑ์ไปรบเมืองไทรบุรี ได้ชวนกันมาสร้างชุมชนแห่งนี้ขึ้น แต่เดิมชาวบ้านเรียกหมู่บ้านของตนว่า “บ้านขุนน้ำ” แต่ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “คีรีวง” ตามชื่อวัดที่สร้างขึ้น

ชุมชนคีรีวงตั้งอยู่ในตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันมีหมู่บ้านทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วยคีรีวง คีรีทอง ขุนคีรี และคีรีธรรม รวมมีครัวเรือนทั้งสิ้น 723 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 2,982 คน เป็นชาย 1,469 คน และเป็น หญิง 1,513 คน

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

ชุมชนคีรีวง ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอลานสกา ประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ 30 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 8,200 ไร่ มีขอบเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับยอดเขาพล
ทิศใต้	ติดต่อกับเขาหอยสังข์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 บ้านสมอ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขาหลวง

เส้นทางคมนาคมที่ติดต่อเป็นถนนคอนกรีต ซึ่งสามารถเดินทางโดยรถยนต์ จักรยานยนต์ หรือรถโดยสารประจำทางที่วิ่งตั้งแต่ตัวจังหวัดนครศรีธรรมราชไปจนถึงชุมชนคีรีวง (ค่าโดยสารรถประจำทางประมาณ 15-20 บาท)

ชุมชนคีรีวง ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา มีภูเขาล้อมรอบ ซึ่งประกอบด้วย เขายอดพล เขาหอยสังข์ เขาริงโร และเขาหลวง อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบป่าเมืองร้อน มีความชื้นสูง มีลมมรสุมพัดผ่านถึง 2 ฤดู และอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ทำให้ชุมชนคีรีวงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีพืชพรรณไม้หายาก และเป็นที่มาของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชุมชนคีรีวง

ห่างจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปทางทิศตะวันตก จากทางหลวงหมายเลข 4015 สายนครศรีธรรมราช - ลานสกา

4.1.2 ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม

ประชาชนของชุมชนคีรีวงส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น มีความเป็นเครือญาติสูง มีการอพยพย้ายถิ่นบ้าง แต่จะเป็นในลักษณะย้ายครอบครัวไป ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมาก โดยมีกลุ่มตระกูลใหญ่และเก่าแก่ ซึ่งถือเป็นตระกูลบรรพบุรุษของชุมชนคีรีวง ได้แก่ ตระกูลศรีจักร, คลิงเพชร, สุกใส, ประพัฒน์, จะระนิล, ธวัชกาญจน์ และสุชลจักร โดยที่ตระกูลนี้ได้แต่งงานเกี่ยวโยงกัน ทำให้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง

ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99 นับถือศาสนาพุทธ ที่เหลือร้อยละ 1 นับถือศาสนาอิสลาม จึงทำให้ในวัดคีรีวงเป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาต่างๆ เป็นประจำ ได้แก่ งานทำบุญอาบน้ำคนแก่ (บุญเดือน 5, สงกรานต์) งานบุญเจ้าพระยา (บุญเดือน 8) งานบุญวันสารท (บุญเดือน 10) และงานบุญออกพรรษา (บุญเดือน 11)

นอกจากความใกล้ชิดกันในกลุ่มเครือญาติแล้ว วัฏจักรทางธรรมชาติคืออย่างอุทกภัยที่เกิดขึ้นหลายครั้งในชุมชนศิรีวง ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนภายในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันอย่างเหนียว เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังที่มีอยู่ในชุมชน คอู้ผู้ร่วมกันจนกอบกู้ศิรีวงจากอุทกภัยจนกระทั่งสามารถสร้างบ้านเรือน สวนผลไม้ และชุมชนขึ้นมาใหม่ได้ กระทั่งในปัจจุบันชาวบ้านรู้สึกรัก และหวงแหนชุมชนศิรีวงของตนเองยิ่งนัก ทั้งยังมีความภาคภูมิใจในตัวบรรพบุรุษของตนเองที่ก่อตั้งชุมชนศิรีวงขึ้นมา และสามารถพาศิรีวงผ่านปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งทำให้ชุมชนศิรีวงเป็น “ชุมชนตัวอย่าง” และเป็นชุมชนในฝันอีกชุมชนหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

4.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชุมชนศิรีวง คือ การเกษตรกรรมบนพื้นที่เชิงเขาในรูปแบบของสวนผสมผสานที่เรียกว่า “สวนสมรม” ซึ่งเป็นการปลูกพืชหลาย ๆ ชนิดไว้แปลงเดียวกัน มีประโยชน์คือ ต้นไม้จะเกื้อกูลกันเอง ทำให้ไม่เกิดโรคระบาดร้ายแรง และไม่ต้องดูแลรักษามากนัก โดยผลผลิตที่ได้จากสวนสมรม จะถูกนำไปขายต่อให้แก่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นคนในชุมชนเอง รวบรวมผลผลิตของชุมชนแล้วนำไปขายต่อที่ตลาดหัวอิฐในตัวเมืองนครศรีธรรมราช ทำให้ชาวศิรีวงมีงานทำเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งจะมีช่วงว่างจากการผลิตประมาณ 3 เดือน ชาวบ้านในชุมชนศิรีวงก็จะรวมกลุ่มกันทำ อาชีพเสริม เช่น การแปรรูปผลผลิต การจัดทำสินค้าพื้นบ้าน การแปรรูปสมุนไพร การถนอมอาหารบ้างก็ไปรับจ้างค้ายุ้ง เก็บผลผลิต ซ่อมแซมแปลง ซึ่งเป็นงานที่ทำต่อเนื่องในสวนสมรม

รายได้ของชาวศิรีวง ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งถ้าปีใดราคาผลผลิตทางการเกษตรมีราคาสูง รายได้ก็จะมีมาก ในทางกลับหากปีใดราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ รายได้ของชาวบ้านก็จะน้อยลงเช่นกัน

ส่วนรายจ่ายที่ชาวบ้านในศิรีวงต้องใช้จ่ายส่วนมาก ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และซื้อพันธุ์ไม้ ในบางครั้งเมื่อเกิดการขาดสนในเรื่องรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ชาวบ้านสามารถกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อมาแก้ไขปัญหาด้านการเงินได้

4.1.4 ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

ศิรีวงเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาและอยู่ในพื้นที่ดินน้ำลำธาร ทำให้เป็นแหล่งพื้นที่ที่มีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นิยมการทำสวนแบบ “สวนสมรม” ซึ่งปลูกพืชนานาชนิด และไม่นิยมใช้สารเคมีต่างๆ ในการเพิ่มผลผลิต จึงส่งผลให้คุณภาพของดินยังคงความอุดมสมบูรณ์อย่างครบถ้วน และในส่วน

ของแหล่งน้ำที่เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารก็ปราศจากสารเคมีที่จะทำลายระบบนิเวศ ทำให้สัตว์น้ำมีความอุดมสมบูรณ์ตามไปด้วย ชาวบ้านจะทำการจับสัตว์น้ำขนาดที่ต้องการเท่านั้น และมีการประกาศห้ามจับสัตว์น้ำบริเวณหน้าวัดอีกด้วย

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนก็มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก ส่งผลให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลรักษาของชุมชนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในส่วนของอนาคตก็น่าจะคงความอุดมสมบูรณ์ไว้เช่นนั้นได้ เนื่องจากมีการจัดฝึกอบรมให้ชาวบ้านและเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การป้องกันไฟป่า การอนุรักษ์พันธุ์ไม้ และการขุดลอกคูคลอง เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง

กล่าวโดยสรุป ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ในชุมชนศิรีวงที่คงความสวยงามและอุดมสมบูรณ์อยู่ได้นั้น เกิดปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกเกิดจากธรรมชาติที่สร้างสมอย่างลงตัวมาตั้งแต่ในอดีต ประการที่สองคือ ชาวชุมชนศิรีวงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติมาอย่างช้านาน ทำให้พวกเขามีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงไม่คิดที่จะทำลาย และช่วยกันบำรุงรักษาตลอดจนมีวิธีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

4.2 ลักษณะและวิธีการจัดการในแต่ละกลุ่ม

4.2.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.2.1.1 ความเป็นมาของกลุ่ม

เริ่มแรกกลุ่มออมทรัพย์ฯ มีความเป็นมาเกิดจากการที่คนภายในชุมชนเกิดความขัดสนในเรื่องเงินทอง เมื่อประสบปัญหาในเรื่องนี้ก็จะทำการกู้ยืมเงินจากนายทุน โดยใช้ที่ดินของตัวเองค้ำประกัน เมื่อถึงคราวที่จะส่งเงินคืนเขาแต่ไม่มี ก็จะทำให้ที่ดินนั้นถูกยึดไป และขาดที่ดินทำมาหากิน ในการกู้เงินนอกระบบนี้ยังต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก จึงรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยหวังที่จะพึ่งระบบสหกรณ์ แต่แล้วก็เกิดความล้มเหลวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง คือ คณะกรรมการของสหกรณ์ไม่มีความซื่อสัตย์ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ได้ผล และมาลงตัวอยู่ที่กลุ่มออมทรัพย์ฯ เริ่มแรกเกิดจากคนเพียง 4-5 คน ชักจูงเพื่อนบ้านใกล้เคียง และคนสนิท เพื่อให้มาเป็นสมาชิกร่วมกัน โดยก่อตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2523 มีสมาชิกทั้งสิ้น 51 คน โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน ในเริ่มแรกสมาชิกจะต้องส่งเงินสัจจะ คนละ 20-25 บาทต่อเดือน ในปีแรกมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 35,000 บาท จะต้องส่งเงินทุก ๆ วันที่ 6 ของเดือน ในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 2,000 คน มีเงินทั้งหมด 22,000,000 บาท เงินส่งสัจจะ ตั้งแต่ 100 - 4,000 บาท สมาชิกต้องเป็นคนในชุมชนศิรีวงเท่านั้น เพราะอยู่กันอย่างเครือญาติ และมีการตรวจสอบกันอย่างทั่วถึง

4.2.1.2 วิธีการสรรหาคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย

ประธาน รองประธาน และเหรัญญิก ได้มาจากการออกเสียงเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการยกมือเพื่อความสะดวก และรวดเร็ว ส่วนเลขานุการได้จากการสรรหาผู้เหมาะสม คณะกรรมการในแต่ละฝ่ายได้จากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน และไปหาผู้ร่วมงานกันเอง ประธานและคณะกรรมการจะอยู่ในวาระ 1 ปี จากการสอบถามสมาชิกของกลุ่มถึงประธาน และ คณะกรรมการที่ต้องการ ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นคนที่ไว้ใจได้ ซื่อสัตย์ มีความสามารถ มีเวลาว่าง

4.2.1.3 การวางแผนภายในกลุ่ม

การวางแผนด้านบุคลากร ส่วนใหญ่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม คือ จะร่วมกันทำงานไม่ว่าจะอยู่ในหน้าที่ ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็จะช่วยกันทำงาน เพื่อให้กลุ่มไปรอด และเป็นที่พักพิงของสมาชิกภายในกลุ่มได้ โดยกลุ่มจะเน้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ความเสมอภาคของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งจะสามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการและประธานในแต่ละฝ่ายได้ ส่วนการดำรงตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่มออมทรัพย์ฯ ต้องการที่จะหาคนใหม่ๆ เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ดูบ้าง เพราะต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาของกลุ่มของตัวเอง ซึ่งในบางครั้ง สมาชิกภายในกลุ่มของตัวเองมีลักษณะเป็นคนขี้อาย หรือไม่กล้าแสดงออก ก็พยายามที่จะชักชวนให้มาเป็นคณะกรรมการและเปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้งานภายในกลุ่มร่วมกัน ส่วนในเรื่องของอนาคต กลุ่มยังเล็งเห็นความสำคัญของรุ่นใหม่ โดยผู้นำที่มีอายุแล้วจะทำหน้าที่คอยเป็นที่ปรึกษาและคอยสังเกตอยู่ห่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการ เขาให้ความเห็นว่า ยินดีที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้ามาเป็นผู้นำกลุ่มได้ โดยตัวเองจะไม่ยึดติดกับตำแหน่งของตน

4.2.1.4 การทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

- 1) รับประทานอาหารสังสรรค์
- 2) ให้สมาชิกกู้ยืมเงิน
- 3) ให้สวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน
- 4) ทำธุรกิจชุมชน

กิจกรรมที่ต้องใช้ทุนต่างๆ

- 1) ทุนสำรองเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของกลุ่ม
- 2) ทุนขยายงาน เพื่อไว้ปรับปรุงอาคาร สำนักงาน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม
- 3) ทุนสาธารณะ เพื่อใช้พัฒนาหมู่บ้านในชุมชนศิวิล
- 4) ทุนสวัสดิการ เพื่อใช้เป็นทุนการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่สมาชิก
- 5) ทุนการศึกษา เพื่อให้ทุนแก่นักเรียนที่เรียนดีในชุมชน
- 6) ทุนการศึกษาดูงาน เพื่อเป็นทุนในการไปศึกษาดูงานของกลุ่ม

- 7) ทุนเขาวชน มีไว้สนับสนุนกิจกรรมของเขาวชนในชุมชนศิรีวง
- 8) ทุนผู้สูงอายุ ให้แก่ผู้สูงอายุขาดบุตรหลานเลี้ยงดู
- 9) เจลี่ยคิน ให้แก่สมาชิกผู้ที่ส่งเงินกู้ชำระคืนดี

กิจกรรมภายในอนาคต

- 1) แลกเปลี่ยน เรียนรู้การทำงานของกลุ่มกับชุมชนใกล้เคียง
- 2) จะมีการจัดตั้งร้านค้าในนามของกลุ่มออมทรัพย์
- 3) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่างๆ โดยให้เงินกู้ในอัตราที่พิเศษ

4.2.1.5 การประสานงานภายในกลุ่ม

- 1) การประสานงานภายในกลุ่ม ประธานฯ คณะกรรมการในแต่ละด้านจะเป็นคนประสานงานไปยังสมาชิกภายในกลุ่ม โดยจะใช้วิธีการบอกกล่าวซึ่งกันและกัน อาศัยว่า ใครอยู่บ้านใกล้เคียงกัน และมีความสนิทสนมกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คนภายในชุมชนศิรีวงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในกรณีที่มีปัญหาใดๆ ที่เป็นเรื่องเร่งด่วน ก็จะมีการนัดหมายกัน โดยจะบอกกล่าวไปตามสายงานของตัวเอง และเมื่อต้องการความช่วยเหลือในการทำงานร่วมกันของสมาชิก ก็จะมีการประกาศเป็นวิทยุเสียงตามสาย เพื่อบอกกล่าวให้สมาชิกรับรู้โดยทั่วกัน
- 2) การประสานงานภายนอกกลุ่มแต่ในชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นที่ตั้งของศูนย์ประสานงานชุมชนชั่วคราว และมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือในการประสานงานไปยังกลุ่มต่างๆ โดยกลุ่มออมทรัพย์ฯ เปรียบเสมือนเป็นกลุ่มแม่ กลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด เมื่อภายในชุมชนต้องการที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือต้องการขอความร่วมมือจากคนภายในชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ฯ จึงมีความเหมาะสมที่สุดที่จะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่างๆ ภายในชุมชนเพราะ สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ฯ จะต้องนำเงินมาส่งให้กลุ่มทุกวันที 6 ของเดือนส่วนในเรื่องของปัญหาที่ชุมชนศิรีวงประสบ กลุ่มออมทรัพย์ฯซึ่งเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด ก็จะทำกรเปิดประชุม และเชิญตัวแทนสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้าร่วมประชุม และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

4.2.1.6 การจัดงบประมาณของกลุ่ม

รายได้ของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่รับเงินจากดอกเบี้ยของเงินกู้ที่สมาชิกกู้ยืมจากกลุ่มไป เงินของกลุ่มออมทรัพย์ฯ มีเพิ่มขึ้นจากเริ่มแรก มีประมาณ 35,000 บาท จนมาในปัจจุบัน มีเงินประมาณ 22,000,000 บาท โดยกำไรสุทธิในแต่ละปี มีประมาณ 2,000,000 บาท ซึ่งเป็นทุนของชุมชนตัวเอง และคนภายในชุมชนทำหน้าที่ในการจัดการ และดูแลผลประโยชน์ร่วมกัน ดังตัวอย่างการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. 2542

ปันผล	1,575,182	บาท
ทุนสำรอง	46,219	บาท

ทุนขยายงาน	23,109	บาท
ทุนสาธารณะประโยชน์	69,328	บาท
ทุนสวัสดิการ	227,320	บาท
ทุนการศึกษา	9,243	บาท
ทุนผู้สูงอายุ	13,865	บาท
ทุนเยาวชน	9,243	บาท
เฉลี่ยคืน	2,227	บาท
ของขวัญ	16,000	บาท

4.2.1.6 การประเมินผลงานของกลุ่ม

โดยกลุ่มจะเปิดประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงเดือนธันวาคม เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน โดยให้คณะกรรมการในแต่ละฝ่ายสรุป และประเมินผลงานของตัวเอง นำเสนอในที่ประชุม ในส่วนของการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานในบางครั้ง การแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น จำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และอาจรวมไปถึงการแก้ไขข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังคงคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มไว้เป็นหลัก เมื่อมีการเสนอผลงานของแต่ละฝ่ายแล้ว ก็จะทำการประเมินผลร่วมกันระหว่างสมาชิก และคณะกรรมการทำงานของกลุ่ม สรุปผลการทำงานในปีนั้นๆ รวมถึงการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

4.2.1.7 ปัญหาในการดำเนินงาน

- 1) สมาชิกไม่ส่งเงินสัจจะสมาชิก
- 2) สมาชิกบางรายเมื่อกู้เงินไปแล้ว ไม่ยอมส่งเงินคืน
- 3) สมาชิกบางรายส่งแต่ดอกเบี้ย ไม่ส่งเงินต้นคืน
- 4) สมาชิกไม่เข้าใจระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม แต่สมาชิกบางรายกู้เงินไปมากเวลานานมาส่งคืนจำนวนน้อย

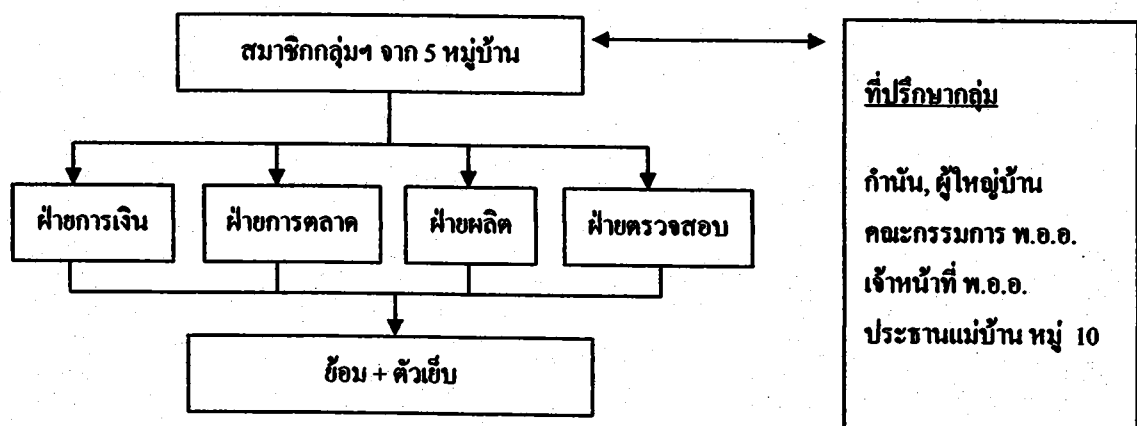
4.2.2 กลุ่มนัคยอม

4.2.2.1 ความเป็นมาของกลุ่ม

ชุมชนศิรีวงเป็นชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้แรงงานของคนประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งท้อบ้านและแม่บ้าน ช่วยกันทำงานให้เสร็จภารกิจภายใน 1 วัน แรงงานในภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ใช้เป็นช่วง ๆ เช่น การปลูก การใส่ปุ๋ย การดูแลรักษา และเมื่อทำกิจกรรมในแต่ละวัน ของตนเองเสร็จ จึงมีเวลาว่างมากพอที่จะประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวของตนเอง กลุ่มแม่บ้านซึ่งมีเวลาว่างมากพอจึงรวมกลุ่ม

กันคิดว่าตนจะปฏิบัติอย่างไรเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เริ่มแรกก็ทำการรวมกลุ่มกัน คิดกันว่าจะผลิตอะไรในกลุ่ม ซึ่งมีคนเสนอว่าน่าจะรับจ้างเย็บเสื้อโหล ทำขนมหรือรับจ้างทำงานอื่น ๆ ดังนั้นจึงรวมกลุ่มกันไปปรึกษาเจ้าหน้าที่มูลนิธิโกมลคีมทอง เพื่อนั่งคุยพูดจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเจ้าหน้าที่คนหนึ่งนำเสนอการมัดข้อมผ้า เพื่อจำหน่าย เนื่องจากรู้จักคนที่มีความรู้ในเรื่องการมัดผ้าจากสี่ธรรมชาติดูแลคน จึงแนะนำให้กลุ่มไปปรึกษากัน โดยผลสรุปออกมาว่าจะทำการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มแม่บ้านเอง และตัวคุณต้นเริ่มจากการปฏิบัติและทดลองนำเปลือกไม้ชนิดต่าง ๆ มามัดสีผ้าและทำการมัดข้อมผ้าให้เกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ โดยก่อตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2539 มีสมาชิกเริ่มแรก 10 คน ในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 80 คน ได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มูลนิธิโกมลคีมทอง

4.2.2.2 การจัดโครงสร้างกลุ่ม

วิธีการสรรหาคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย

วิธีการสรรหาประธาน และคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย ได้จากการเสนอชื่อของสมาชิกภายในกลุ่ม แล้วทำการลงคะแนนเสียงโดยใช้วิธียกมือ โดยสมาชิกให้ความคิดเห็นว่า ประธานและคณะกรรมการที่ต้องการควรมีคุณสมบัติ เช่น มีความซื่อสัตย์ มีเวลาว่าง ทุ่มเทให้กับงาน และการเสียสละให้กลุ่มอย่างแท้จริง ส่วนคุณกรรมการในแต่ละด้านพิจารณาความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละกลุ่มควรที่จะอยู่ในแผนกไหน และควรมีหน้าที่ใดบ้างที่จะต้องรับผิดชอบงานภายในกลุ่ม

ระเบียบและข้อบังคับ

- 1) สมาชิกต้องเป็นสตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 5,8,9,10 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) วันทำการของกลุ่ม วันจันทร์-วันอาทิตย์ เริ่มตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น.
- 3) สมาชิกต้องสะสมเงินสัจจะออมทรัพย์กับกลุ่ม เดือนละ 50 บาท
- 4) สมาชิกต้องรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด
- 5) บุคคลที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้จะต้องผ่านการทดลองงานในระยะเวลา 2 เดือน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน
- 6) การขอลาหยุดต้องแจ้งให้ประธานทราบก่อนล่วงหน้า 1 วัน ในแต่ละครั้งการขาดงานไม่ควรเกินครั้งละ 3 วัน
- 7) สมาชิกที่ขาดงานเกิน 2 สัปดาห์ จะถือว่าขาดจากการเป็นสมาชิกภาพของกลุ่ม
- 8) เวนแต่ละวันมีหน้าที่ในการจำหน่าย และดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม
- 9) สมาชิกจะต้องทำกิจกรรมกับกลุ่มไม่น้อยกว่า 12 ครั้ง /เดือน ถ้าไม่ครบ 12 ครั้ง/เดือน จะถูกตัดสิทธิจากค่าตอบแทน 2% จากยอดขายประจำเดือน

4.2.2.3 การวางแผนภายในกลุ่ม

1) การวางแผนภายในกลุ่ม ส่งขายคตามท้องตลาดภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง วางสินค้าตามโรงแรมต่างๆ โชนในเขตภาคใต้ ได้แก่ เกาะสมุย ภูเก็ต กระบี่ ตรัง ในส่วนของกรุงเทพมหานคร วางขายในร้านสรรพสินค้าจตุจักร และขายตามงานต่างๆ ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับศิลปะ-หัตถกรรมพื้นบ้าน มีการแสดงการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ และภายในชุมชนมีสินค้าวางขายภายในอาคารของกลุ่ม เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในอนาคต ทางกลุ่มจะมีการติดต่อกับบริษัท ที่ค้าขายเกี่ยวกับเรื่องเสื้อผ้า โดยกลุ่มจะเป็นผู้ผลิตแล้วให้บริษัทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการตลาด เพื่อเพิ่มยอดขายและนำรายได้เข้าชุมชน นอกจากตลาดภายในประเทศแล้ว ทางกลุ่มยังมีความต้องการที่จะขยายการจำหน่ายสินค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านอีกทางหนึ่งด้วย

2) การวางแผนด้านบุคลากร โดยกลุ่มจะพยายามทำให้สมาชิกทุกคนเข้าใจกิจกรรมของกลุ่มในทุกๆ เรื่อง โดยจะให้สมาชิกภายในกลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นมัดย้อม, ขาย, ให้ข้อมูล และตัดเย็บ ในส่วนของผู้นำภายในกลุ่ม พยายามที่จะหาผู้นำใหม่ๆ ขึ้นมาเสริมแทนผู้นำคนเดิมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการและการผลิต และต้องการเพิ่มจำนวนสมาชิกเพื่อที่จะรองรับการส่งสินค้าเพิ่มในอนาคตต่อไป ส่วนในด้านของการทำบัญชี ได้เปิดรับนักศึกษาที่มีความรู้ด้านบัญชี โดยผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกภายในกลุ่ม ในส่วนของ

การเพิ่มจำนวนสมาชิกจะเพิ่มขึ้นจากที่เคยรับสมาชิก 5,8,9,10 และจะมีเงินบำเหน็จให้แก่สมาชิกที่ทำงานครบ 10 ปีบริบูรณ์

4.2.2.4 การทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

1) ทำการมัดข้อมผ้าด้วยสิทธรมชาติ เช่น ข้อมด้วยสีของแก่นขนุน สะดอ ลูกเนียง หูกวาง แขนหถมพอ โดยลวดลายขึ้นอยู่กับวิธีการมัดของแต่ละบุคคลว่าต้องการลายใด

2) ทำการแปรรูปจากผ้าที่ทำการมัดข้อมแล้ว ด้วยวิธีการตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กางเกง เสื้อ กระเป๋า หมวก ชุดนอน ฯลฯ

3) มีการวางขายสินค้าภายในอาคารของกลุ่ม และมีการสาธิตการข้อมผ้าด้วยสิทธรมชาติ และให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ

กรรมวิธีในการย้อมสิทธรมชาติ

- 1) นำเปลือกไม้, ใบ, ผล, วัสดุแก่น้ำสีโดยการบด สับ ให้ละเอียดแล้วนำไปต้มจนเดือดใช้ระยะเวลาประมาณ 1 วัน
- 2) นำผ้าฝ้าย ชักด้วยน้ำสะอาด และขจัดไขมันให้หมด โดยการคั้นกับผงซักฟอก หรือ แร่น้ำใช้ระยะเวลาประมาณ 1 คืน
- 3) นำผ้าที่ซักจนสะอาดแล้ว มามัดลายตามความต้องการ โดยจะต้องมัดให้แน่น
- 4) นำผ้าที่มัดลายเรียบร้อยแล้ว ไปต้มในน้ำสี โดยต้มทิ้งไว้ประมาณ 30-60 นาที แล้วนำไปซัก
- 5) นำผ้าไปล้างในน้ำสะอาดอีกครั้ง ถ้าสีพึงพอใจแล้วจึงไปแกะลาย แต่ถ้ายังได้สีที่ไม่ตรงกับความต้องการ ก็นำไปต้มในน้ำสีใหม่อีกครั้ง
- 6) นำผ้าที่แกะลายเรียบร้อยแล้ว คากไว้ในที่ร่ม

สีและที่มาของสี

1) หูกวาง	ให้สี	เหลืองอมเขียว
2) มังคุด	ให้สี	สีส้ม กับชมพู
3) เพกา	ให้สี	เขียวเข้ม
4) ลูกเนียง	ให้สี	น้ำตาลเข้ม
5) สะดอ	ให้สี	เทา
6) แก่นขนุน	ให้สี	เหลืองสด
7) แขนหถมพอ	ให้สี	น้ำตาลอ่อน

จุดเด่นของกิจกรรม

- 1) ผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสิทธรมชาติ ไม่มีอันตรายต่อสุขภาพผิวหนังตอนในการย้อมปราศจากสารเคมีต่างๆ

- 2) สีสวย ไม่จุดขาด และมีสีไม่ซ้ำกัน ความเข้มและความจางของสีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ฤดูในการผลิต คุณภาพของเนื้อไม้ ฯลฯ
- 3) กรรมวิธีในการย้อม มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และต้องใช้เวลาานาน ผ้าฝ้ายย้อม เป็นงานฝีมือมีความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติ
- 4) ใช้ต้นทุนในการผลิตไม่สูงมากนัก เพราะปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างมีอยู่แล้วในชุมชน

2.2.5 การประสานงานของกลุ่ม

- 1) การประสานงานภายในกลุ่ม ทุกคนจะมารวมกลุ่มกันเพื่อผลิตผ้าฝ้ายย้อมทุกวัน ไม่มีวันหยุด โดยกลุ่มจะมีอาคารไว้สำหรับให้สมาชิกมัดผ้าก่อนนำไปย้อมสีธรรมชาติ ทำกิจกรรมร่วมกันที่กลุ่มจัดหาพื้นไว้ให้ โดยสมาชิกจะมีการพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงาน เรื่องครอบครัว และเรื่องต่างๆ อีกมากมาย และเมื่อกลุ่มต้องการที่จะขอความร่วมมือ หรือขอความคิดเห็นใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานภายในกลุ่ม หรือเรื่องอื่น ๆ ก็สมารถทำได้เลยโดยสะดวก ยกตัวอย่างเช่น เมื่อทองเที่ยวแจ่งมาล่วงหน้าว่าจะมาศึกษาดูงานที่กลุ่ม ประสานก็จะทำหน้าที่บอกให้สมาชิกทราบล่วงหน้าเพื่อเตรียมการในเรื่องต่างๆ
- 2) การประสานงานภายนอกกลุ่มแต่อยู่ในชุมชน ในชุมชนทิวังจะมีศูนย์ประสานงานของชุมชน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ชื่อคุณดา ทำหน้าที่รับเรื่องราวต่างๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อมีคนมาดูงานในลักษณะของการทัศนศึกษา หรือมาร่วมกันเป็นหมู่คณะที่จะมาแจ่งให้กลุ่มมัดย้อมทราบ เพื่อทำการเตรียมการต้อนรับ และเมื่อมีปัญหาในเรื่องใด ๆ แล่อยู่ภายในชุมชน ก็จะมีการแจ่งให้ที่ประชุมทราบ เมื่อชุมชนทิวังมีปัญหาใด ๆ หรือต้องการขอความร่วมมือจากกลุ่ม ก็จะส่งตัวแทนกลุ่มเข้าไปรับฟัง และเสนอแนะความคิดเห็นในที่ประชุมของชุมชน เพื่อที่จะนำกลับมาและเล่าให้สมาชิกของตัวเองฟัง และปฏิบัติในโอกาสต่อไป
- 3) การประสานงานภายนอกชุมชน โดยมีการประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อมีงานแสดงสินค้าที่เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้าน หรืองานฝีมือ กลุ่มก็จะนำผลงานไปแสดงตามที่ได้รับ การติดต่อมา มีการประสานงานกับพัฒนากรภายในอำเภอ เพื่อขอคำชี้แนะบางประการ และในโอกาสที่ต้องการวิทยากรเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านมัดย้อมหรือด้วยสีธรรมชาติทางกลุ่มก็จะจัดส่งสมาชิกที่มีความสามารถไป ในส่วนของการประสานงานร้านค้า ก็จะมีการติดต่อกับกลุ่มร้านค้าต่างๆ ว่าต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใด หรือสินค้าใดที่อยู่ในความต้องการของตลาด

4.2.2.6 การจัดงบประมาณกลุ่ม

1) ที่มาของงบประมาณและเงินสนับสนุน ในการก่อตั้งครั้งแรก กลุ่มได้รับเงินสนับสนุนจากสถานทูตออสเตรเลียเป็นกลุ่ม 25,000 บาท โดยผ่านทางมูลนิธิโกมลคีมทองที่ช่วยประสานงานระหว่างกลุ่มกับสถานทูต ต่อมาเมื่อประกอบกิจการได้สักระยะหนึ่ง ก็ได้รับเงินสนับสนุนจากอุตสาหกรรมจังหวัด ช่วยเหลือในเรื่องของการสร้างอาคารเพื่อใช้เป็นทำงานของกลุ่ม ภายหลังจากได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน เพื่อใช้ในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ เป็นเงิน 31,000 บาท ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 500,000 บาท

2) รายได้-รายจ่ายในการดำเนินงานของกลุ่ม การแบ่งกำไรที่ได้จากผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสี่ธรรมชาติ โดยกลุ่มจะทำการแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

- แบ่งให้สมาชิก 60%
- เป็นทุนหมุนเวียน 30%
- คืนให้แก่ชุมชน 10%

รายจ่ายที่กลุ่มต้องเสียทั้งหมด

- ค่าแรงงานประมาณ 130,000 บาทต่อเดือน
- ค่าเชื้อเพลิง 8,000-10,000 บาท ต่อเดือน
- ค่าวัสดุต่างๆ ประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน

รายได้จากกิจกรรมภายในกลุ่ม ได้รับจากการขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ประมาณ 300,000 บาท ต่อเดือน จะเก็บเงินจากลูกค้า โดยวิธีการโอนเงินในชื่อบัญชีของกลุ่ม และจะฝากไว้ในกลุ่มออมทรัพย์ โดยใช้ชื่อกลุ่มเช่นกัน กำหนดให้กลุ่มมีเงินสดเก็บไว้ได้ไม่เกิน 10,000 บาท เพื่อที่จะใช้หมุนเวียน และเป็นทุนสำรองต่างๆ

2.2.7 การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม

การประเมินผลการดำเนินงานภายในกลุ่มมัดย้อม โดยวิจัยนำเสนอไปตามข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลภายในกลุ่ม โดยสมาชิกภายในกลุ่มได้ให้ข้อมูลว่าไม่มีการประเมินผล แต่ผู้ศึกษาได้สังเกตและพิจารณาแล้วว่ามี การประเมินผลในหลาย ๆ เรื่อง แต่เป็นการพูดคุยกันอย่างไรไม่มีรูปแบบที่แน่นอน อาทิเช่น มีการตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงานโดยร่วมกันดู และหาข้อบกพร่อง พยายามที่จะหารูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาเสริมเพื่อให้ชิ้นงานดูทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาด โดยกลุ่มเองยังคำนึงถึงคุณภาพของสีและพยายามที่จะหาสิ่งใหม่ ๆ ทดลองร่วมกัน มีการพูดคุย ประเมินผลงานของตนเองและเพื่อร่วมงานเป็นประจำ ในส่วนของการประเมินผลอย่างมีลักษณะที่ถูกต้อง สมาชิกในกลุ่มให้ข้อมูลว่า จะมีการประเมินผลงานอย่างจริงจังภายในสิ้นปี 2554

4.2.2.8 ปัญหาในการดำเนินงาน

- 1) ในบางครั้งความต้องการของตลาดมีมาก แต่ทางกลุ่มไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทัน เพราะเป็นทีมงานฝีมือ
- 2) ไม่มีการจัดสต็อกสินค้าที่ถูกต้อง จึงทำให้ไม่ทราบจำนวนของผลิตภัณฑ์ เมื่อมีผู้โทรศัพท์มาสอบถาม เพราะต้องการซื้อในจำนวนมากๆ ทางกลุ่มไม่สามารถตอบคำถามได้
- 3) ปัจจัยการผลิตบางตัวใช้แล้วหมดไป เช่น เปลือกไม้บางชนิดที่หายาก
- 4) กลุ่มยังขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องของการทำบัญชี
- 5) สีของผ้าไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤดูในการผลิต
- 6) อยากลดรายจ่ายในการซื้อผ้าที่จะนำมาข้อมสิริธรรมชาติ
- 7) มีการลอกเลียนแบบกรรมวิธีในการผลิต ทำให้ยอดขายลดลง
- 8) บางครั้งมีการเสนอซื้อเข้ามา สมาชิกในกลุ่มยังขาดการจัดการที่ถูกต้อง
- 9) ต้องการสมาชิกเพิ่มขึ้น เพื่อผลิตสินค้าให้ทันกับความต้องการของตลาด

4.2.3 กลุ่มหัตถกรรมจักสาน

4.2.3.1 ความเป็นมาของกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน เกิดขึ้นจากการมองสิ่งที่มีอยู่แล้วภายในชุมชนของตัวเอง เพื่อพัฒนาขึ้นให้เป็นอาชีพเสริม โดยรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าประเภทงานฝีมือต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่คนภายในครอบครัวและชุมชนของตัวเอง ชุมชนศิรีวงเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสามารถในการประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอยภายในครัวเรือน โดยในอดีตที่ผ่านมามีการทำเครื่องใช้ภายในครัวเรือนอยู่แล้ว แต่เป็นการทำเพื่อใช้เพียงอย่างเดียว ต่อมาในปัจจุบันความต้องการที่จะพัฒนาให้มาเป็นรูปของการผลิตเพื่อใช้และผลิตเพื่อขายด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญต้องการที่จะรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้มิให้สาบสูญไป ปัจจัยในการผลิตส่วนใหญ่เป็นของที่มีอยู่แล้วภายในชุมชน โดยการนำมาตัด จักรสาน ถักทอให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายได้ และต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่ามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งการจัดตั้งของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน เริ่มแรกได้รับการสนับสนุนจากผู้นำที่มีอยู่ในชุมชนมานั่งคุยกัน และหาผู้ที่สนใจและฝีมือในด้านการเย็บ ถัก สานและงานฝีมือประเภทต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหัตถกรรมให้แก่คนภายในชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2542 เริ่มแรกมีสมาชิกทั้งหมด 10 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 22 คน

4.2.3.2 การจัดโครงสร้างกลุ่ม

คณะกรรมการประกอบด้วย

1. นายวิระ เชนย	ประธาน
2. นายมนตรี สุริยะ	รองประธาน
3. นายโสภณ แสนโยชน์	เลขานุการ
4. นายธิปไตย ศรีสินทร์	เหรัญญิก
5. นายจัด รัตณบุษย์	กรรมการ

1) วิธีการสรรหาคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย วิธีการสรรหาประธาน และคณะกรรมการโดยใช้วิธีการเลือกตั้งจากสมาชิกภายในกลุ่ม ส่วนคณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลว่ามีบุคคลิก และลักษณะนิสัย ความละเอียดอ่อนว่าเหมาะสมกับหน้าที่ใด โดยการสอบถามจากสมาชิกภายในกลุ่มถึงประธานและคณะกรรมการว่าควรมีลักษณะใด ซึ่งได้รับคำตอบว่าประธานและคณะกรรมการควรมีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถ ระยะเวลาเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม ไม่เอาใจเอาเปรียบ และมีความโปร่งใส ในการทำงาน ซึ่งเมื่อถามต่อไปว่ารู้สึกภูมิใจและพอใจกับคณะกรรมการชุดนี้หรือไม่ สมาชิกให้คำตอบว่า รู้สึกพอใจและภูมิใจมากกับการทำงานของประธานและคณะกรรมการชุดนี้ เนื่องจากผลงานที่ผ่านมามีทำประโยชน์ให้กลุ่มได้อย่างชัดเจน

2) ระเบียบและข้อบังคับ มีการประชุม เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อสรุปการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น ขอดขายในแต่ละเดือน ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ขายได้เป็นจำนวนมาก ก็จะทำการเสนอให้สมาชิกภายในกลุ่มผลิตสินค้าประเภทนั้นๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

1. เมื่อขายสินค้าได้ ให้หัก 30% เพื่อการจัดการและการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น กลุ่มมีค่าใช้จ่ายในเรื่องให้สมาชิกที่มาดูแลร้านค้าของกลุ่มภายในชุมชน

2. ในแต่ละปีจะกันกำไรให้ชุมชน 10% เพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทางกลุ่มต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จึงเสียสละกำไรในส่วนนี้คืนให้แก่ชุมชนและทางกลุ่มเองก็ยินดีช่วยเหลือชุมชนในเรื่องต่างๆ อีกด้วย

3. มีการจัดเวร เพื่อไปดูแลร้านค้าที่ตั้งอยู่ภายในชุมชน

4. สินค้าที่ผลิตออกมาต้องมีคุณภาพ

5. ในการทำผลิตภัณฑ์ต้องไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. การตั้งราคาของผลิตภัณฑ์ ขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่ม

4.2.3.3 การวางแผนภายในกลุ่ม

1) การวางแผนด้านการตลาด มีการวางขายภายในชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว และคนภายในชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นเป็นหมู่คณะ ประชานก็จะทำการติดต่อสมาชิกของกลุ่ม ให้ออกมาสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ชม เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว และเป็นการเพิ่มยอดขายอีกวิธีหนึ่งด้วย ในส่วนของการจำหน่ายนอกชุมชน โดยการวางขายตามงานแสดงสินค้าหัตถกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง บางครั้งทางกลุ่มได้ร่วมกับกลุ่มอาชีพต่างๆ ภายในชุมชนลี้วิ่งมาออกร้านในกรุงเทพมหานคร อีกด้วย นอกจากนั้นทางกลุ่มยังได้รับการติดต่อจากโรงแรมที่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มาตั้งแผงสินค้า โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และทางกลุ่มก็ได้มีการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ให้กับแขกที่มาพักได้ชมอีกด้วย

2) การวางแผนด้านบุคลากร ในปัจจุบันทางกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน ยังได้รับความสนใจจากคนภายในชุมชนน้อยมาก จึงทำให้จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มยังคงมีจำนวนน้อยอยู่ในส่วนของบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ แต่มีฝีมือในการผลิตสินค้าต่างๆ ได้ดี และมีความละเอียดอ่อน โดยทางกลุ่มต้องการที่จะรับสมาชิกเพิ่ม เพื่อเพิ่มการผลิตในรูปแบบต่างๆ ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ในส่วนของการวางแผนในอนาคตทางกลุ่มมุ่งที่จะให้ความรู้แก่เยาวชนภายในชุมชนที่มีความสนใจในเรื่องงานฝีมือ โดยมุ่งที่จะให้เยาวชนต่างๆ เหล่านี้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ หัตถกรรมว่าสามารถประกอบเป็นอาชีพเสริมได้ และยังคงอยากที่จะรักษาภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ให้คงอยู่ นอกจากนั้นทางกลุ่มยังพิจารณาถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2.3.4 การทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

สมาชิกแต่ละคนจะทำการผลิตสินค้าที่ตัวเองถนัด เพื่อที่นำรวบรวมกันมาส่งให้กลุ่ม แล้วให้กลุ่มนำออกไปจำหน่าย สินค้าที่ผลิตส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเครื่องใช้ภายในครัวเรือน ของที่ระลึก และของชำร่วย เช่น ตะกร้า กระเช้าดอกไม้ ชะลอม กรอบรูป เสื้อ ในปัจจุบัน ทางกลุ่มได้รับงานจากกลุ่มอาชีพในชุมชนลี้วิ่ง เช่น กลุ่มมัดช้อม ให้กลุ่มผลิตกระดุมที่ทำจากกะลามะพร้าวเพื่อนำไปใส่กระดุมเสื้อของผ้ามัดช้อม และบางครั้งก็ผลิตสินค้าอื่นๆ ที่เป็นงานฝีมือ นำไปเป็นชิ้นส่วนในการผลิตสินค้าของกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย โดยสินค้าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นพิเศษ คือ ชะลอมที่ทำจากต้นคลุ้ม เพราะมีความสวยงาม มีความอดทน และอาจจะมีแห่งเดียวที่นิยมใช้ชะลอมที่ผลิตจากต้นคลุ้มนี้นำมาใส่ผลผลิตทางการเกษตร ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ก็ยังมีการใช้กันอยู่ทั่วไปภายในชุมชนลี้วิ่ง

จุดเด่นของกิจกรรม

1) เป็นงานฝีมือ ต้องใช้เวลาในการผลิตนาน แต่ผลงานออกมาแล้ว มีคุณค่า

- 2) มีความอดทน และมีอายุการใช้งานอย่างยาวนาน
- 3) วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ มีอยู่แล้วภายในชุมชน จึงประหยัดค่าใช้จ่าย
- 4) ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
- 5) สามารถรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่ และส่งต่อไปยังลูกหลานได้

4.2.3.5 การประสานงานของกลุ่ม

1) การประสานงานภายในกลุ่ม มีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง โดยภายในกลุ่มเองมีที่ทำงานของกลุ่มคือ บ้านของประธาน และมีที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ที่หน้าวัด โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะนำสินค้ามาส่งที่บ้านประธานบ้าน และที่ร้านค้าข้าง การประสานงานส่วนใหญ่ใช้วิธีการปากต่อปาก เช่น เมื่อมีกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือ ผู้ที่มาเข้าศึกษากิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนคีรีวง ประธานจะเป็นผู้นัดแนะกับสมาชิกภายในกลุ่มให้มารวมกันผลิตสินค้าเพื่อให้แขกผู้มีเกียรติได้ชมวิธีการผลิตและในคราวเดียวกันนี้ สมาชิกภายในกลุ่มก็ช่วยกันตอบคำถามของกลุ่มเหล่านี้ด้วย

2) ประสานงานภายนอกกลุ่มแต่อยู่ในชุมชน ในชุมชนคีรีวงจะมีศูนย์ประสานงานของชุมชน โดยจะมีเจ้าหน้าที่หรือคุณตา ทำหน้าที่รับเรื่องราวต่างๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อมีคนมาดูงานในลักษณะของการทัศนศึกษา หรือมาร่วมกันเป็นหมู่คณะ ก็จะมาแจ้งให้กลุ่มหัตถกรรมทราบ เพื่อทำการเตรียมการต้อนรับ โดยทางกลุ่มจะบอกให้สมาชิกรวมกันที่ร้านค้า เพื่อผลิตสินค้าให้ดู ส่วนในเรื่องของกิจกรรมภายในชุมชน เมื่อมีการประชุมที่เกี่ยวกับชุมชน ทางกลุ่มก็จะส่งสมาชิกเข้าไปรับฟังข้อมูลต่างๆ และเมื่อทางชุมชนต้องการที่จะให้กลุ่มช่วยเหลือในด้านใด ทางกลุ่มมีความยินดีที่จะช่วยเหลืออย่างเต็มที่

3) การประสานงานภายนอกชุมชน

1) พัฒนาการอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ในเรื่องของการทำบัญชี และการจัดการภายในกลุ่ม ในบางโอกาสเมื่อทางราชการมีความสนใจที่จะให้กลุ่มไปแสดงผลงานและออกร้าน ทางพัฒนาก็จะติดต่อมายังกลุ่มด้วย

2) โรงแรมทวินโลดิส โดยทางกลุ่มเองได้รับการช่วยเหลือจากโรงแรมให้ไปออกร้านและสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้แก่แขกที่มาพักและผู้ที่มีสนใจได้ชม

3) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อมีงานแสดงสินค้าเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านก็จะติดต่อให้กลุ่มเดินทางไปแสดงสินค้ากับงานนั้น ๆ

4) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ให้ความรู้ในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

4.2.3.6 การจัดงบประมาณกลุ่ม

1) ที่มาของงบประมาณและเงินสนับสนุน ในการก่อตั้งครั้งแรก สมาชิกภายในกลุ่มได้ใช้เงินส่วนตัวของสมาชิกคนละ 200 บาท จำนวน 10 คน เป็นเงิน 2,000 บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนจาก กองทุนชุมชนในปี พ.ศ. 2543 เป็นเงิน 50,000 บาท โดยแบ่งให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อซื้ออุปกรณ์ และส่งใช้ภายใน 20 เดือน อีกส่วนหนึ่งใช้สร้างอาคารที่ใช้เป็นที่ทำงานของกลุ่ม องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้การสนับสนุนในเรื่องเครื่องจักรที่ใช้ในการทำงาน

2) รายได้-รายจ่ายในการดำเนินงานของกลุ่ม

- รายได้

1. หักจาก 30% ของสินค้าที่จำหน่ายได้
2. ได้รับเงินจากคณะที่มาศึกษาดูงาน
3. สินค้าที่ร่วมกันผลิตของสมาชิก

- รายจ่าย

1. ค่าไฟฟ้า
2. ค่าอุปกรณ์
3. ค่าเช่าพื้นที่ในการออกร้าน

รายได้จากการดำเนินงานของกลุ่ม จะเห็นได้ว่ามีจำนวนน้อย โดยประธานให้เหตุผลว่า กลุ่มไม่ต้องการที่จะให้มีรายได้มากเกินไป เพราะบางครั้งอาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันภายในกลุ่ม โดยกลุ่มจะเน้นที่คุณค่าของการผลิต และการทำงานร่วมกันของสมาชิก ในส่วนสำคัญต้องการที่จะรักษาภูมิปัญญาไว้

4.2.3.7 การประเมินผลของกลุ่ม

การประเมินผลโดยกลุ่มหัตถกรรม ส่วนมากจะอยู่ในเรื่องของรูปแบบและคุณค่าของสินค้าเป็นหลัก การประเมินผลงานคือ คู่ค้าช่วยตนเองก่อน แล้วส่งเข้ากลุ่มเพื่อที่จะจำหน่าย ซึ่งจะมีการตรวจสอบคุณภาพของผลงานจากสมาชิกด้วยกัน และคณะกรรมการเพื่อทำข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง ในส่วนของการประเมินผลการทำงานของกลุ่มก็จะทำการประเมินทุก 1 เดือน เพื่อสรุปการทำงานในแต่ละเดือนที่ผ่านมา เพื่อหาข้อผิดพลาดและทำการแก้ไขปรับปรุง ส่วนของการประเมินผลให้สมาชิกรับเสนอเรื่องในแต่ละเรื่อง เช่น ราคาของสินค้า ก็จะทำการตกลงกันว่าควรขายในราคาเท่าไร และจะผลิตออกมามากน้อยเพียงใด มีการเพิ่มคุณภาพ และหารูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ขายได้มากยิ่งขึ้น และเมื่อสินค้าใดขายไม่ได้ ก็ทำการตกลงกันว่าควรลดราคาอีกหรือไม่ โดยสมาชิกจะเป็นผู้ตัดสินใจ แล้วคณะกรรมการกลุ่มจะทำการตกลงกัน และนำไปปฏิบัติต่อไป

4.2.3.8 ปัญหาในการดำเนินงาน

- 1) ตลาดมีมาก จนผลิตไม่ทัน เพราะเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลานาน
- 2) สมาชิกนัดส่งสินค้าแล้ว แต่ไม่มาส่งตามเวลา
- 3) สินค้าบางประเภทอาจไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- 4) ส่วนใหญ่สมาชิกทำเป็นอาชีพเสริม จึงไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร
- 5) สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ
- 6) ต้องการสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เพื่อขยายการผลิต

4.2.4 ชมรมท่องเที่ยวบ้านคีรีวง

4.2.4.1 ความเป็นมาของชมรม

ในปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ชุมชนคีรีวงเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว ประกอบกับชุมชนเองมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และมีการดำเนินชีวิตที่อบอุ่น อยู่ร่วมกันฉันญาติมิตร ชุมชนเองมีกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะคนไทย หรือชาวต่างชาติ เดิมทีเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2531 การจัดการด้านการท่องเที่ยวถูกดำเนินการโดยกองทุนเดมส์เซียวให้เขาหลวง ต่อมามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ประกอบกับงานของกองทุนเองก็มีมากขึ้น จึงมีการปรึกษากันระหว่างผู้นำชุมชน และคณะกรรมการกองทุน โดยมีผลสรุปว่า ในเรื่องของการจัดการด้านการท่องเที่ยวควรเป็นหน้าที่ของชมรมท่องเที่ยวคีรีวง ส่วนกองทุนยังคงมีหน้าที่ในด้านการอนุรักษ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร และการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติ จากผลของการประชุมจึงมีข้อสรุปว่า ควรไปศึกษาดูงานในเรื่องของการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะ และวิธีการจัดการ โดยกลุ่มต่างๆ จะคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มมากลุ่มละ 2 คน เพื่อไปศึกษาดูงาน พอกลับจากการศึกษาดูงานแล้ว จึงเห็นพ้องต้องกันว่า ควรมีการจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวขึ้น เพื่อสะดวกในการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยเริ่มแรกได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาอาชีพเสริม และมูลนิธิอาสาพัฒนาสังคม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2539 โดยมีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 37 คน ในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 140 คน มีที่ทำการของกลุ่มอยู่ที่อาคารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2.4.2 การจัดโครงสร้างกลุ่ม

1. นายประจวบ	ธรรมวิจิตร	ประธาน
2. นายจักรี	เนาสุวรรณ	รองประธาน

3. นายฉรงค์	ชุมสวัสดิ์	รองประธาน
4. นายชงยุทธ	กระจ่างโลก	รองประธาน
5. นายนิพัฒน์	บุญเพชร	เลขานุการ
6. นายสุคนธ์	นิลสุวรรณ	เลขานุการ
7. นายสุจินต์	เนาสุวรรณ	ประชาสัมพันธ์
8. นายอุไร	คังเงิน	ประชาสัมพันธ์
9. นายสวิต	สุกใส	กรรมการ
10. นายชงยศ	คถึงเพชร	กรรมการ

1) วิธีการสรรหาคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย วิธีการสรรหาประธานและคณะกรรมการในแต่ละฝ่าย ใช้วิธีการเสนอชื่อ และทำการยกมือเพื่อลงคะแนน ว่าใครจะเป็นคนได้รับตำแหน่งประธาน และคัดเลือกคณะกรรมการโดยการสัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่ม ส่วนลักษณะของประธานและคณะกรรมการ สมาชิกให้คำตอบว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ มีความเป็นลักษณะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก ขอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและเมื่อสอบถามสมาชิกในกลุ่มผู้นำคนปัจจุบัน สมาชิกให้คำตอบว่ารู้สึกพอใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้นำเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ และมีศิลปะในการพูดคุย สามารถที่จะเป็นวิทยากรนำเสนอกลุ่มตัวเองให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

2) กฎระเบียบและข้อบังคับของชมรมฯ

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนศิรีวง
2. ต้องมีความสนใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. มีความพร้อมในด้านที่พัก น่าเที่ยว เป็นลูกหาบ (อาจมีความพร้อมอย่างไรอย่างหนึ่งก็ได้)
4. ได้รับความยินยอมจากสมาชิกในครอบครัว
5. มีความรู้ในเรื่องพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ
6. ห้ามดื่มสุราขณะปฏิบัติหน้าที่ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

3) กฎระเบียบการท่องเที่ยวบ้านศิรีวง

1. ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ใหญ่บ้าน /กำนัน เจ้าของพื้นที่
2. ห้ามมิให้พกพาอาวุธปืน หรือวัตถุระเบิดเข้ามาในพื้นที่
3. ห้ามมิให้มีการขู่สาว หรือทำอนาจาร
4. ห้ามนำยาเสพติดเข้ามาในชุมชน
5. ห้ามมิให้อาบน้ำแก้ผ้าในลำธาร หรือที่สาธารณะ
6. ห้ามนำพันธุ์ไม้ออกจากชุมชน

2.4.3 การวางแผนภายในกลุ่ม

1) การวางแผนด้านการตลาด การท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวงส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวได้ข้อมูลมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อุทยานแห่งชาติเขาลหลวง และสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุช่วยในการประชาสัมพันธ์ โดยนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวนั้น ต้องติดต่อผ่านกลุ่มแล้วทำการนัดแนะวันเวลาว่าจะถึงเมื่อไหร่ และกลุ่มก็ไปแจ้งให้สมาชิกเตรียมการต้อนรับ ส่วนการวางแผนในอนาคต กลุ่มพยายามที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของคนให้ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว โดยทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจมากที่สุด และจะไปเล่ากันในลักษณะปากต่อปาก และเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคีรีวงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น คนภายในชุมชนก็จะมีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของคนให้ดียิ่งขึ้น

2) การวางแผนด้านบุคลากร ทางชุมชนฯ เองพยายามคัดสรรสมาชิกที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า และมีความชำนาญในเรื่องการเดินป่า สามารถพูดคุยได้ตอบกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และส่วนที่สำคัญที่สุด คือ พยายามให้สมาชิกมีมารยาทที่ดีต่อกัน นักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด โดยทางกลุ่มเองมีแนวคิดที่ว่าต้องเริ่มจากคนภายในชุมชนก่อนว่าควรมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ และจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตาม โดยให้คนภายในชุมชนเป็นคนต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยกัน ในปัจจุบันคนภายในชุมชนมีอัตราค่า และพูดคุยกับนักท่องเที่ยวอยู่ในขั้นดีมาก ส่วนในเรื่องของอนาคต ทางชมรมฯ พยายามที่จะค้นหาเยาวชนที่มีความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเข้ามาทำงานในด้านนี้ โดยหวังว่าจะเป็นตัวแทนของสมาชิกในปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืนต่อไป

4.2.4.4 การดำเนินงานกลุ่ม

โดยทางชมรมฯ จะทำการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวชมชุมชนคีรีวง โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน สำคัญ ดังนี้

- 1) ศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาลหลวง
 - 2) ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน
 - 3) ศึกษาดูงานตามกลุ่มต่างๆ ในชุมชนคีรีวง
- กิจกรรมการท่องเที่ยวมีโปรแกรมดังต่อไปนี้
- 1) ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน
 - 2) ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ระยะเวลา 2 คืน 1 วัน
 - 3) ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ระยะเวลา 1 วัน
 - 4) ศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาลหลวง ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน

ข้อจำกัดในการท่องเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวจะทำการศึกษาระรรมชาติบนยอดเขา หลวง ควรรมาในเดือนมกราคม-มิถุนายน หรือควรติดต่อยังชมรมก่อน เพราะถ้าเลย ระยะเวลาแล้ว จะไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเที่ยวชมโดยให้เหตุผลว่า ต้องการพักผ่อนเส้นทาง การท่องเที่ยวและการฟื้นตัวของทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงช่วงหลังจากนี้ ภาคใต้มีฝนตกชุก ทำให้เดินทางไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

รายละเอียด

- 1) ที่พักบ้าน ราคา 100 / คน / คืน
- 2) ที่พักขนำ (เพิงที่พักเล็ก ๆ มุงด้วยใบจาก) ราคา 200 บาท / คณะ / ครั้ง
- 3) อาหาร ราคา 50 บาท / มื้อ / คน
- 4) คมนำทาง, ลูกหาบ ราคา 300 บาท / คน / วัน
- 5) ค่าประสานงาน ราคา 500 บาท / ครั้ง
- 6) ค่านำทางในชุมชน ราคา 150 บาท / คน / ครั้ง
- 7) ค่าบำรุงชุมชน ราคา 100 บาท / คน / ครั้ง
- 8) ค่าเดินเท้า ราคา 50 บาท / หัก / คืน

กิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

- 1) การสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 2) ทำเส้นทางศึกษาระรรมชาติบนเขาหลวง
- 3) ทำแผ่นป้ายต่างๆ เช่น กฎระเบียบในการท่องเที่ยว
- 4) จัดอบรมให้แก่สมาชิกในเรื่องของการใช้ภาษา
- 5) จัดอบรมให้แก่สมาชิกในเรื่องของการใช้ภาษา
- 6) ทำของที่ระลึก เช่น เสื้อยืด, สมุด, พวงกุญแจ

4.2.4.5 การประสานงานของกลุ่ม

1) การประสานงานในกลุ่ม ในการประสานงานภายในกลุ่ม โดยทั่วไปแล้วจะมี สมาชิกคนหนึ่งทำหน้าที่ประสานงาน และจะเป็นคนรับโทรศัพท์จากนักท่องเที่ยว และคอยบอก ให้ทุกฝ่ายเตรียมความพร้อมต่างๆ เช่น เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งจะมาเที่ยวในชุมชนคีรีวง จึง ประสานงานไปยังส่วนต่างๆ ได้แก่ กลุ่มลูกหาบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะนำนักท่องเที่ยว ขึ้นชมเขาหลวง กลุ่มแม่บ้าน เพื่อทำหน้าที่เตรียมอาหารเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว กลุ่มบ้านพัก ก็ จะทำการทำความสะอาดบ้านพักของตนเอง เตรียมที่นอนให้สะอาด และสร้างความพึงพอใจให้ นักท่องเที่ยวมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2) การประสานงานภายนอกกลุ่มแต่ในชุมชน ส่วนการประสานงานภายในชุมชน เมื่อถึงฤดูกาลของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุด คือในช่วง มกราคม -

มิถุนายน ชมรมท่องเที่ยวจะทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของการจัดการต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยให้ทุกครัวเรือนดูแลความสะอาดบ้านของตัวเอง บางครั้งมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาถนนหนทางให้ดูสะอาดและน่าอยู่ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพูดคุยกับคนภายในชุมชน จึงขอความร่วมมือกับสมาชิกในการพุดจา และให้รายละเอียดต่างๆ อย่างเป็นมิตร

3) การประสานงานภายนอกชุมชน

1. อุทยานแห่งชาติเขาหลวง โดยอุทยานจะทำหน้าที่ ช่วยรับนักท่องเที่ยวแล้วส่งมายังชมรม เพื่อจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และคอยดูแลเส้นทางท่องเที่ยวให้คงความอุดมสมบูรณ์ไว้

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะทำหน้าที่ช่วยเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้การท่องเที่ยวในชุมชนคิรีวง เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และเป็นสื่อกลางให้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชมรมการติดต่อซึ่งกันและกัน คอยเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

3. พัฒนาการอำเภอ ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ และคอยดูแลกิจการของชมรม ว่ามีปัญหาในเรื่องใดบ้าง แต่ในการปฏิบัติในส่วนใหญ่ เป็นการจัดการโดยชุมชนเอง โดยพัฒนากรอำเภอจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นที่พึ่ง และให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสม เมื่อกลุ่มต้องการความรู้ก็จะจัดหาบุคลากรที่มีความรู้มาบรรยาย เช่น การทำบัญชี

4.2.4.6 การจัดงบประมาณกลุ่ม

1) ที่มาของงบประมาณ

1. ได้รับเงินจากค่าสมัครของสมาชิกในชุมชน คนละ 20 บาท
2. สมาชิกในชมรมมีรายได้จากการท่องเที่ยว ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าถูกหาบ เป็นต้น
3. ค่าเดินที่ จ่ายเป็นค่าบำรุงให้กับกองทุนเดิมนิเวศให้เขาหลวง
4. ชมรมฯ ได้รับ 65 บาท ที่เก็บจากนักท่องเที่ยว คนละ 100 บาท
5. องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ได้รับ 20บาท ที่เก็บจากนักท่องเที่ยว คนละ100 บาท
6. อุทยานได้รับ 15 บาท ที่เก็บจากนักท่องเที่ยวคนละ 100 บาท เพื่อนำไปเป็นรายได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2) รายจ่าย

1. ค่าโทรศัพท์ในการติดต่อกับนักท่องเที่ยว

2. ชื่อเต็มๆ เพื่อให้พนักงานท่งเที่ยวเช่า
3. งบประมาณใส่ชยะ
4. ชื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะให้บริการแก่นักท่งเที่ยว
5. ค่าทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์

4.2.4.7 การประเมินผลงานของกลุ่ม

ภายในกลุ่มมีการประเมินผลงานปีละ 1 ครั้ง โดยจะเปิดประชุมให้สมาชิกทุกฝ่ายมารวมกัน แล้วมีแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ มีการพูดคุยกันในประเด็นที่สำคัญๆ และให้แต่ละฝ่ายนำเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การเก็บกล้วยไม้ป่าของนักท่งเที่ยว โดยสมาชิกให้ข้อมูลว่า นักท่งเที่ยวบางกลุ่ม นิยมที่จะเก็บกล้วยไม้กลับบ้าน ลูกหาบที่ทำการดูแลนักท่งเที่ยว บางครั้งอาจดูแลไม่ทั่วถึง จึงไม่สามารถบอกกล่าวและตัดเตือนได้ สมาชิกยังให้ข้อมูลอีกว่า นักท่งเที่ยวส่วนใหญ่จะทำการเก็บกล้วยไม้เฉพาะข้างล่างเท่านั้น ขาขึ้นจะทำการเล็งไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาลงก็จะแอบเก็บใส่กระเป๋ากลับไป เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ในที่ประชุมได้สรุปแนวทางการแก้ไขว่า จะให้นักท่งเที่ยวขึ้นทางหนึ่งและลงอีกทางหนึ่ง เพื่อป้องกันการทำร้ายธรรมชาติ และเพื่อที่จะสร้างความตื่นตัวใจให้แก่ท่งเที่ยว

4.2.4.8 ปัญหาในการดำเนินงาน

1. บางครั้งนักท่งเที่ยวติดต่อมาแล้ว แต่มาไม่ตรงตามเวลาที่นัดหมาย จึงทำให้กลุ่มเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ เช่น การเตรียมอาหาร
2. บางครั้ง นักท่งเที่ยวมีจำนวนมากเกินไป จึงทำให้ดูแลไปทั่วถึง
3. เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยนักท่งเที่ยว เช่น การเก็บพันธุ์ไม้
4. การศึกษาดูงานมีมากเกินไป
5. นักท่งเที่ยวบางกลุ่มพูดจาไม่รู้เรื่อง ขาดวินัยในการท่งเที่ยว
6. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่งเที่ยวยังมีน้อยเกินไป
7. สมาชิกภายในกลุ่มยังขาดความรู้ ความแม่นยำในเรื่องของพันธุ์ไม้

4.3 ความคาดหวังผลประโยชน์ในการจัดการด้านการท่งเที่ยว

การศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการด้านการท่งเที่ยว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยสัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่มต่างๆ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, กลุ่มมัดช้อม, กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน และชมรมท่งเที่ยว รวมทั้งหมด 265 คน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับการคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการด้านการ

ท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เป็น 3 ระดับ คือ น้อย, ปานกลาง และมาก ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ คือ ในเรื่องของการคาดหวังประโยชน์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชนศิรีวังคาดหวังผลประโยชน์มากที่สุดในเรื่องของการทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สังเกตได้จากภายในชุมชนศิรีวัง มีกลุ่มอาชีพเกิดขึ้นมากมาย โดยส่วนใหญ่จะมีผลผลิตสินค้าพื้นบ้านประเภทงานฝีมือ, ศิลปหัตถกรรม โดยอาศัยภูมิปัญญาของท้องถิ่นเป็นหลักในการที่จะผลิตชิ้นงานต่างๆ ชาวบ้านภายในชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานภายในกลุ่ม, ระหว่างกลุ่ม และภายในชุมชน ผลประโยชน์ในเรื่องของการทำงานเป็นทีมนี้มีข้อสังเกตคือเมื่อชาวบ้านมีการทำงานร่วมกันบ่อย ๆ จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน และลดการทะเลาะเบาะแว้ง อันคับสามได้แก่การจัดการด้านการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านคาดหวังผลประโยชน์ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การท่องเที่ยวทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนมากมาย โดยส่วนใหญ่กิจกรรมภายในชุมชนศิรีวังจะผ่านการทำงานเป็นกลุ่มแทบทั้งสิ้น เช่น กลุ่มมัดข้อม กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ภายในกลุ่มนอกจากจะมีประโยชน์ต่อชุมชนในเรื่องของรายได้เพิ่มมากขึ้นแล้ว ภายในกลุ่มยังเป็นแหล่งที่ทำให้ทุกคนแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการพูดคุยในเรื่องปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากการทำรายงานของกลุ่มเอง และปัญหาครอบครัวด้วย ภายในกลุ่มจึงเป็นเสมือนที่คลายเครียดของสมาชิก และที่ปรึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายภายในสังคมปัจจุบัน นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบข้อสังเกตคือ ชาวบ้านในชุมชนศิรีวังคาดหวังผลประโยชน์ในเรื่องของการลดค่าใช้จ่ายน้อยมาก จากการศึกษาพบว่าภายในชุมชนศิรีวัง ชาวบ้านส่วนใหญ่ยอมรับว่า เมื่อตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ย่อมมีความต้องการสิ่งอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ และมอเตอร์ไซด์ จึงทำให้ความคาดหวังในเรื่องนี้น้อยมาก นอกจากนี้ ยังพบว่าภายในชุมชนศิรีวังมีความคาดหวังผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในเรื่องของการลดปริมาณการล่าสัตว์น้อยมากเช่นกัน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา ชุมชนศิรีวังมีการล่าสัตว์อยู่เป็นจำนวนมาก เพราะมีสภาพภูมิประเทศที่ติดเขา และมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านนอกจากจะประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลัก ยังมีการล่าสัตว์ของชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นการล่าสัตว์เพื่อการยังชีพอยู่แล้ว (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ใช้วิธีการสำรวจระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่มต่างๆ จำนวน 265 คน ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมใน 5 เรื่อง คือ ร่วมประชุม, ร่วมตัดสินใจ, ร่วมปฏิบัติ, ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล จากการศึกษาพบว่า

4.4.1 ร่วมประชุม ชาวบ้านในชุมชนคีรีวงมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.1 ส่วนใหญ่ในแต่ละ

กลุ่มจะมีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อที่จะพูดคุยในเรื่องของการดำเนินการของกลุ่ม ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม รวมไปถึงการแก้ไขปัญหา โดยในกลุ่มมัดข้อมสมาชิกภายในกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม รวมไปถึงปัญหาในเรื่องอื่นๆ ด้วย

4.4.2 ร่วมรับผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 82.5 ในเรื่องของการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์นั้น สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่

จะได้รับเงินปันผลจากกำไรของการดำเนินงานภายในกลุ่มแล้ว ในเรื่องของผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อชุมชน กลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนคีรีวงจะแบ่งผลกำไรคิดเป็นร้อยละ 10% ของกำไรทั้งหมด เพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนต่อไป

4.4.3 ร่วมในการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 71.6 สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ จะมีการตัดสินใจในเรื่องของการคัดเลือก

คณะกรรมการคัดเลือกภายในกลุ่ม รวมไปถึงการตัดสินใจที่จะผลิตสินค้าชนิดไหนเพิ่ม เมื่อตลาดมีความต้องการมาก และควรผลิตสินค้าชนิดไหนน้อยลงเมื่อความต้องการของตลาดต่ำ โดยการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในกลุ่ม สมาชิกมีความเท่าเทียมกัน และมีอิสระในการตัดสินใจ

4.4.4 ร่วมในการปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 67.9 สมาชิกในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแทบทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น

สมาชิกในชมรมท่องเที่ยวร่วมปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในชมรม แบ่งได้คือ พวกแม่บ้าน จะทำหน้าที่เตรียมอาหาร ลูกหาบมีหน้าที่แบกสัมภาระขึ้นมา และมีมัคคุเทศก์มีหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากการปฏิบัติดังกล่าวมาแล้ว สมาชิกในชมรมยังมีส่วนร่วมในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการท่องเที่ยวในชุมชนด้วย

4.4.5 ร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในเรื่องของการประเมินผล ชาวบ้านในชุมชนคีรีวงมีส่วนร่วมในเรื่องนี้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.2 จากการศึกษาพบว่า การประเมินผลงานภายในกลุ่ม ส่วนใหญ่จะมีการประเมินผลงานในเรื่องของการดำเนินงานต่างๆ ไป และการประเมินผลใน

เรื่องของผลิตภัณฑ์เท่านั้น ส่วนการประเมินผลในเรื่องอื่น ๆ ยังทำกันน้อยมาก (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

4.5 วิเคราะห์การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

4.5.1 ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง

ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง เป็นการจัดการที่อาศัยกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และรับผิดชอบในเรื่องของการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกัน กลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนคีรีวงอยู่เป็นจำนวนมาก แต่สามารถจำแนกและจัดประเภทได้ดังนี้ คือ

- 1) แหล่งเงินทุนในชุมชน
- 2) กลุ่มอาชีพ
- 3) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4.5.1.1 แหล่งเงินทุนในชุมชน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้านในชุมชนคีรีวงเกือบทั้งหมดเป็นแหล่งเงินทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ฯ โดยเฉพาะกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในคีรีวงจะใช้ทุนของตนเองก่อน หากไม่พอก็จะขอกู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ฯ ดังนั้น ภายในชุมชนคีรีวงจึงมีแหล่งเงินทุน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีหน้าที่ในการจัดหาและระดมทุนเพื่อให้เกิดมีทุนหมุนเวียนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ และยังมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการในส่วนของ การรักษาพยาบาล การศึกษา และการพัฒนาชุมชนด้วย ซึ่งประโยชน์ที่สมาชิกและชาวบ้านจะได้รับจากกลุ่มออมทรัพย์ที่สำคัญประการแรก คือ ช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ และเป็นการลดการพึ่งพิงจากแหล่งเงินทุนภายนอก นอกจากนั้นกลุ่มออมทรัพย์ยังเป็นตัวอย่างของการจัดการกลุ่มองค์กรกลุ่มให้แก่กลุ่มชาวบ้านอื่นๆ ด้วย โดยทางกลุ่มเน้นในเรื่องการส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของกลุ่มทุกขั้นตอน ตลอดจนรับรู้และวางแผนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน นอกจากหน้าที่หลักที่กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวเป็นเสมือนกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เพราะฉะนั้น กลุ่มออมทรัพย์จึงเข้ามามีบทบาทในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนในชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มต่างๆ ที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินไปใช้เพื่อพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้รายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น กลุ่มมัดข้อมกูดยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อมาซื้อผ้าในการมัดข้อมเพิ่มขึ้น เมื่อต้องมีการนำไปจัดแสดง และจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน

- 2) เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ และมีสมาชิกอยู่จำนวนมาก ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะอาศัยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแกน

หลักในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ชาวบ้านได้รับรู้ร่วมกัน คือ ในทุก ๆ วันที่ 6 ของแต่ละเดือน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะถึงกำหนดการส่งคืนเงินสัจจะประจำกลุ่ม ทำให้มีการชุมนุมกันที่กลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด ในทุกวันที่ 6 ของทุกเดือน จึงเป็นการง่ายที่จะประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับตารางกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ชาวบ้านได้รับรู้ และเตรียมความพร้อมอย่างเต็มที่

3) นอกจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมีความสำคัญในเรื่องการเงิน และเรื่องการประชาสัมพันธ์แล้ว กลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มองค์กรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในคีรีวง ดังนั้น จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเข้าชมเพื่อศึกษาดูงาน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน และเป็นกลุ่มที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุดกลุ่มหนึ่งด้วย

4.5.1.2 กลุ่มอาชีพ มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพ และการทำงานเมื่อชาวบ้านว่างจากงานเกษตรกรรมของตนเอง ซึ่งกลุ่มอาชีพในชุมชนคีรีวงแบ่งออกได้หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มมัดข้อมสีธรรมชาติ กลุ่มหัตถกรรมจักรสาน กลุ่มทุเรียนกวน กลุ่มใบไม้บ้านคีรีวง กลุ่มสตรีแปรรูปผักผลไม้ กลุ่มอาชีพสตรีทำผ้าบาติก กลุ่มสมุนไพร เป็นต้น เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีงานทำในช่วงเวลาว่าง และยังช่วยทำให้ชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มสม่ำเสมอ นอกจากนั้นยังเป็นการใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งของตนเอง และชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งของตนเอง และชุมชนด้วย นอกจากนี้หน้าที่และประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กลุ่มอาชีพในคีรีวงยังมีบทบาทที่สำคัญในการท่องเที่ยวของคีรีวงดังนี้ คือ

1) เมื่อมีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าของกลุ่มตามงานจัดแสดงสินค้าต่าง ๆ ภายนอกชุมชน จะเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนคีรีวงให้คนภายนอก และนักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนมากขึ้น ช่วยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ตั้ง และการดำเนินงานของกลุ่มเป็นจำนวนมาก

2) กลุ่มอาชีพต่างๆ มีการจัดจำหน่าย และแสดงวิธีการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสาธิตแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทดลองทำผลิตภัณฑ์อย่างง่ายๆ เช่น กลุ่มมัดข้อมมีการข้อมสีจากธรรมชาติทุกวัน และเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงก็สามารถเข้าชมได้ทันที และหานักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะทดลองลงมือมัดข้อมด้วยตนเอง ทางกลุ่มก็จะทำการเตรียมผ้าฝ้ายและคอยให้คำแนะนำในขั้นตอนการมัดข้อมผ้าด้วยตนเอง พร้อมกับมอบให้นักท่องเที่ยวกลับไปเป็นที่ระลึกจากชุมชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และช่วยอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีรายได้ และเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชนทางหนึ่งด้วย

3) กลุ่มอาชีพในชุมชนคีรีวง มีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม และประสงค์ที่จะดูวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งใน

การท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงทางหนึ่ง และยังช่วยให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ และได้รับความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมจากศึกษาดูงานด้วย

4.5.1.3 กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้มีความเหมาะสม และนำไปใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในคีรีวง สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กองทุนเดิมสีเขียวใส่เขาหลวง กลุ่มเยาวชนเสริมพัฒนา และชมรมท่องเที่ยวบ้านคีรีวง เป็นต้น นอกจากนี้หน้าที่หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนแล้ว ทางกลุ่มอนุรักษ์ฯ ยังมีหน้าที่ในการรณรงค์และกระตุ้นจิตสำนึกให้คนในชุมชนเกิดความรักชุมชน และช่วยการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย และยังมีบทบาทในการท่องเที่ยวของคีรีวงดังนี้

1) ดูแล รักษา และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว โดยดูแลในเรื่องของแหล่งน้ำ ป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะเห็นชุมชนคีรีวงเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคงไว้ซึ่งทัศนียภาพที่สวยงามต่อไป

2) ปลุกจิตสำนึก และรณรงค์ในเรื่องของการอนุรักษ์โดยรูปแบบของการให้การศึกษา กำเนาะนำแก่นักท่องเที่ยว และชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องของเส้นทางเดินป่าเพื่อศึกษารธรรมชาติตลอดจนนำทางให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการขึ้นเขาหลวงด้วย

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทความสำคัญของกลุ่มต่างๆ ที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวงอย่างแยกไม่ออก แต่ในบางครั้ง ภาวะความรับผิดชอบทางกลุ่มมีมาก จึงส่งผลให้ผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงมีการมอบหมายภารกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวงให้แก่ชมรมท่องเที่ยวบ้านคีรีวงดูแลและดำเนินงานต่างๆ แทน ทั้งในเรื่องการประสานงาน การต้อนรับนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มต่างๆ ในคีรีวงก็ยังคงให้ความสนับสนุน และร่วมมือกันในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

4.5.2 วิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

วิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวในคีรีวง เน้นให้คนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนมากที่สุด โดยสังเกตได้จากการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้ามาร่วมกันทำงานภายในชุมชน และรับฟังความคิดเห็นของคนภายในชุมชนพร้อมทั้งคนภายในชุมชนเอง ก็ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ การจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนมี

วัตถุประสงค์ให้คนภายในชุมชนเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักวิธีการทำงาน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น มีการจัดฝึกอบรมให้แก่สมาชิกในเรื่องต่างๆ เสริมความรู้ในด้านพันธุ์ไม้ต่างๆ การใช้ภาษาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดให้มีการศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้แล้ว นอกจากนี้กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ยังส่งเสริมการทำงานของกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในคิรีวง เช่น ส่งเสริมให้กลุ่มมีรายได้เสริมจากการนำสินค้าไปจัดแสดงตามงานต่างๆ นอกชุมชน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มอาชีพเหล่านั้นได้พบปะคนภายนอกชุมชน และเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนได้ทางหนึ่งด้วย ชุมชนคิรีวงเป็นชุมชนหนึ่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติ และมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก พอที่จะสรุปวิธีการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนคิรีวงได้ดังต่อไปนี้

4.5.2.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนคิรีวง

- 1) ศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาหลวง
- 2) ศึกษาวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนคิรีวง
- 3) ศึกษาวิธีการดำเนินงานกลุ่มต่าง ๆ

4.5.2.2 วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว

1) วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยวประเภทที่ 1 การต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ และทำการติดต่อกับชมรมไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะขึ้นเขาหลวง และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน เมื่อกำหนดวันเวลาในการเดินทางเรียบร้อยแล้ว มาถึงชุมชนคิรีวง สมาชิกในชมรมท่องเที่ยวจะมาต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณหน้าวัด ค่อมาค้าวแทนของสมาชิกจะเล่าถึงตำนานของชุมชนคิรีวง และบอกถึงความเป็นมาของชุมชน หลังจากนั้น ก็จะทำการแยกย้ายไปพักตามบ้านของสมาชิก โดยการพักในรูปแบบ Home Stay โดยจะจัดตามคิวิของสมาชิกภายในชมรม เจ้าของบ้านที่นักท่องเที่ยวไปพักจะต้องดูแลบ้านเรือนของตัวเองให้มีความสะอาดเรียบร้อย และรวมไปถึงการจัดอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยวภายในวันนั้นด้วย พูคุยกับนักท่องเที่ยวและตอบปัญหาต่างๆ อย่างมีไมตรีจิตร์ ค่อมาก็ให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพแวดล้อมภายในชุมชนตามอัธยาศัย ในวันรุ่งขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวก็มีเป้าหมายที่จะเดินทางขึ้นเขาหลวง โดยทางชมรม จะจัดผู้นำทางและลูกหาบไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ในระหว่างการเดินทางผู้นำทางจะอธิบายในเรื่องต่างๆ เช่น พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ป่า รวมไปถึงการตอบปัญหาของนักท่องเที่ยวอีกด้วย การเดินทางขึ้นเขาหลวงต้องใช้เวลาเดินทางอย่างน้อย 2 วัน โดยจะมีที่พักระหว่างทาง กลุ่มลูกหาบจะมีหน้าที่ทำอาหารให้นักท่องเที่ยวรับประทาน และมีหน้าที่กางเต็นท์และอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวด้วย ในระหว่างเดินทางนักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของชุมชนคิรีวงอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยของตัวนักท่องเที่ยวเอง ใน

ระหว่างการท่องเที่ยว หากถูกหาบหรือผู้นำทางปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ก็สามารถมาแจ้งให้ทางชมรมทราบ และลงโทษต่อไป

2) วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยวประเภทที่ 2 โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวจะทำการติดต่อมายังชมรมว่าต้องการที่จะศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนคีรีวง เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ชมรมจะเป็นผู้ประสานงานไปยังกลุ่มต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าชม เพื่อให้กลุ่มเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การศึกษา การดำเนินงานของกลุ่มมัคค์้อม ชมรมจะประสานงานไปยังกลุ่มมัคค์้อมเพื่อให้ทางกลุ่มทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยจะแจ้งจำนวนนักท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์การมาในครั้งนี้ ทางกลุ่มก็จะเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ เช่น การเตรียมอาหารไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือของว่าง รวมไปถึงการเตรียมผ้าฝ้ายเพื่อให้นักท่องเที่ยวทดลองปฏิบัติจริง และสามารถนำกลับไปเป็นที่ระลึกได้อีกด้วย โดยการท่องเที่ยวประเภทที่ 2 นี้ กำลังจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เพราะกลุ่มภายในชุมชนคีรีวงมีจำนวนมากและมีความหลากหลาย เมื่อมาที่นี่แล้ว สามารถชมได้หลายกลุ่ม และสามารถเห็นลักษณะวิธีการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มอีกด้วย

4.5.2.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ประสงค์จะเดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนคีรีวงควรติดต่อมาที่ชมรมก่อน เพื่อความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ตลอดจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวในครั้งนั้นๆ ด้วย ในอดีตที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวขึ้นไปบนเขาหลวง โดยไม่แจ้งผ่านชมรม ทำให้เกิดการหลงทาง จึงเป็นหน้าที่ของชมรมในการให้ความช่วยเหลือ นอกจากการหลงทางแล้ว ในบางครั้งอาจมีโอกาสดำเนินอันตรายจากสัตว์ป่าด้วย

1) กฎ ระเบียบและข้อบังคับของนักท่องเที่ยว การออกกฎระเบียบ จะต้องผ่านที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นของการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน เมื่อคณะกรรมการชุมชนพิจารณาถึงที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ได้ทำการประชุมเพื่อหาแนวทางในการลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสรุปออกมาเป็นกฎระเบียบของนักท่องเที่ยวเพื่อทำการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามต่อไป

1. การท่องเที่ยวควรมาเป็นหมู่คณะ ขณะเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และต้องติดต่อกับทางชมรมฯ โดยตรง

2. นักท่องเที่ยวต้องให้ความเคารพในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ไม่ควรกระทำการใดๆ ที่เป็นการผิดประเพณี หรือเสื่อมเสียทางศีลธรรม ขณะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

3. ห้ามพกอาวุธ หรือวัตถุระเบิด และยาเสพติดเข้าชุมชน

4.5.2.4 การประสานงานในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

โดยแบ่งการประสานงานออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การประสานงานภายในชุมชนและการประสานงานภายนอกชุมชน

1) การประสานงานในชุมชน การประสานงานภายในชุมชน มีศูนย์ประสานงานตั้งอยู่ใกล้กับที่ทำการของกลุ่มออมทรัพย์ จะทำหน้าที่ทุกอย่างที่เกี่ยวกับชุมชน รวมไปถึงการท่องเที่ยวด้วย เมื่อถึงฤดูกาลของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ในช่วง มกราคม - มิถุนายน องค์กรชุมชนศิรีวงจะทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของการจัดการต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยให้ทุกครัวเรือนดูแลความสะอาดบ้านของตัวเอง บางครั้งมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาถนนหนทาง ให้ดูสะอาดและน่าอยู่เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพูดคุยกับคนภายในชุมชน จึงขอความร่วมมือกับสมาชิกในการพุดจา และให้รายละเอียดต่างๆ อย่างเป็นมิตร การประสานภายในชุมชนส่วนใหญ่จะมีศูนย์ประสานงาน ทำหน้าที่เปรียบเสมือนประชาสัมพันธ์ของชุมชนคือ นอกจากจะขอความร่วมมือของคนภายในชุมชนแล้ว ยังทำหน้าที่ประสานงานไปยังกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนอีกด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

2) การประสานงานนอกชุมชน

- อุทยานแห่งชาติเขาค้อ โดยทางอุทยานคอยส่งเสริมในเรื่องการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คอยดูแลเส้นทางท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกัน ชาวบ้านในชุมชนศิรีวงได้ให้ความร่วมมือแก่อุทยานฯ ด้วยเช่นกัน คือ เมื่อพบเห็นคนตัดไม้ทำลายป่า หรือลักลอบจับสัตว์ป่าก็จะทำการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมต่อไป

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการช่วยสนับสนุนและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหวของการท่องเที่ยวในศิรีวง, การให้ข่าวสารแก่ชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต รวมไปถึงช่วยประสานงานและเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในเรื่องของการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนด้วย

- พัฒนาการอำเภอ ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ และคอยดูแลกิจการของชมรมว่ามีปัญหาในเรื่องใดบ้าง แต่ในการปฏิบัติในส่วนใหญ่ เป็นการจัดการโดยชุมชนเอง โดยพัฒนากรอำเภอจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นที่ปรึกษา และให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสม เมื่อกลุ่มต้องการความรู้ก็จะจัดหาบุคลากรที่มีความรู้มาบรรยาย เช่น การทำบัญชี และการให้ความรู้ในเรื่องของการนำชมแหล่งท่องเที่ยว การสาธิตวิธีคิดทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน เมื่อทางพัฒนากรต้องการที่จะให้ชาวบ้านไปสาธิตหรือจัดแสดงตามงานต่างๆ ชาวบ้านก็จะยินดีให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ

- ภาคเอกชน ชุมชนศิริวงต้องอาศัยการค้าขายภายนอกชุมชนเพื่อกระจายสินค้าและเพิ่มยอดขาย จึงมีการประสานงานกับร้านค้าต่างๆ ไป ทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง สินค้าของชุมชนศิริวงวางขายต่างๆ ไป ตามท้องตลาด ทำให้คนภายนอกชุมชนรู้จักชุมชนศิริวงมากขึ้นจากสินค้าที่ชุมชนนำออกจำหน่ายนั่นเอง จึงเป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากเข้ามาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น

4.5.2.5 การจัดสรรงบประมาณในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

1) สำหรับสมาชิกกลุ่มต่างๆ สามารถแบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

- รายได้จากการขายสินค้า, ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
- จากเงินปันผลที่ได้รับทุก ๆ 1 ปี
- ได้รับเงินจากคณะที่มาศึกษาดูงานในชุมชน
- ได้รับเงินจากการบริการ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น

ที่พัก

หมายเหตุ * ผลกำไรในแต่ละกลุ่ม จะมีการแบ่งออกจำนวน 10% เพื่อให้แก่ชุมชนโดยส่วนรวมในการนำไปใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

2) สำหรับชาวบ้านทั่วไปในชุมชนศิริวง (ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม)

- รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร
- การเปิดบริการรถ 2 แถว ในชุมชน ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว
- การเปิดบริการที่พักของเอกชน

4.5.2.6 การวางแผน

1) การวางแผนในด้านการตลาด ต้องการให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชุมชนศิริวงให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากทุก ๆ ปี โดยในเรื่องนี้ต้องขอความร่วมมือไปยังกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ดูแลในเรื่องของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพมากที่สุด และมีราคาไม่แพง เช่น กลุ่มหัตถกรรมที่บ้านจะทำการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าโดยสมาชิกภายในกลุ่มจะทำการตรวจสอบร่วมกัน และทำการตกลงราคา ถ้าหากผลิตภัณฑ์มีตำหนิ หรือไม่ได้คุณภาพ สมาชิกภายในกลุ่มก็จะทำการว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการตั้งราคาสินค้า หากสินค้าขึ้นโศกขายได้น้อยและคิดว่ามีราแพง ทางกลุ่มก็จะทำการตั้งราคาขึ้นมาใหม่ โดยในที่ประชุมจะทำการสรุปทั้งคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้แล้วยังมีการขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร และที่สำคัญชุมชนศิริวงยังขาดความร่วมมือไปยังการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชนศิริวง รวมไปถึงการให้ข้อมูลต่างๆ ของชุมชนแก่นักท่องเที่ยวให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของสถานที่

ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นโฆษณาให้ชุมชนศิริงวไป
ในตัว จากการตลาดที่กล่าวมา ชุมชนศิริงวหวังว่าเมื่อมีการจัดการในด้านต่างๆ ดีขึ้นแล้ว จะทำ
ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และจะกลับมาเที่ยวใหม่ที่สำคญนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแล้วจะ
ไปบอกกล่าวแก่คนใกล้ชิด จากการวางแผนร่วมกันของกลุ่มต่างๆ ชุมชนศิริงวได้มีการพัฒนา
กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

2) การวางแผนในด้านบุคลากร บุคลากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการ
ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนศิริงวมีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเพียงคนไม่กี่คนที่คอยทำ
หน้าที่นี้ แต่ละคนมีหน้าที่หลายๆ อย่างจึงทำให้เริ่มเหนื่อย และรู้สึกท้อแท้ ชุมชนศิริงวต้องการ
ที่จะหาบุคลากรเข้ามาเสริม และช่วยกันทำงานในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้เยาวชน
ภายในชุมชนศิริงวเข้ามาปฏิบัติงานนี้ดู โดยบุคลากรรุ่นเก่าจะทำหน้าที่เป็นที่เล็งดูแลอยู่ห่างๆ ที่
สำคัญยังต้องพัฒนาสมาชิกในกลุ่มต่างๆ ให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานอยู่บ่อย
ๆ และจับอบรมความรู้ให้กับคนภายในชุมชน อาทิเช่น ให้ความรู้ในเรื่องพันธุ์ไม้ และจัดอบรม
ในการใช้ภาษาสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้าน
ทั่วไปไปปฏิบัติกับนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด และมีความซื่อสัตย์ รวมไปถึงมารยาทที่ดี

3) การวางแผนการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- จัดทำแผนที่ชุมชนศิริงว
- สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาหลวง
- ทำแผ่นป้ายที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อควรปฏิบัติ

2. พัฒนาสมาชิกชมรมฯ

- จัดศึกษาดูงานเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ในเรื่องการจัดการเพิ่ม
- จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า และ
- จัดอบรมในเรื่องภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการระดมทุน

- ทำของที่ระลึก โดยมีเครื่องหมายของชมรมฯ
- ทำสมุดที่ระลึก พวงกุญแจ ปากกา ที่คั่นหนังสือ ฯลฯ

มากขึ้น

มารยาทในการต้อนรับ

ออกจำหน่าย

4.5.2.7 การประเมินผล

การประเมินผลการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นจะมีการประเมินผลทุก ๆ 1 ปี โดยแต่ละกลุ่มจะส่งตัวแทนกลุ่มละ 2 คน เข้าร่วมประชุม รวมไปถึงคณะกรรมการของชุมชน และมีนักวิชาการคอยให้คำปรึกษาเพิ่มอีกด้วย โดยจะมีเนื้อหา ดังนี้ คือ ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่ม นำเสนอการดำเนินงานของกลุ่มตนเอง และปัญหาของกลุ่มประกอบไปด้วย เมื่อแต่ละกลุ่ม นำเสนอการดำเนินงาน และปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยอิสระ จากนั้นในที่ประชุมจะมีการสรุปผลการดำเนินงานใน 1 ปี รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาและจัดพิมพ์เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มต่างๆ ได้รับรู้ถึงการประเมินผล รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และหน้าที่ของตนเองที่จะปฏิบัติงานในปีต่อไป

4.5.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของคนภายในชุมชน

1. การจัดการด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบ Home Stay คือ คนภายในชุมชนที่ริเริ่มที่เป็นสมาชิกของชมรมท่องเที่ยวจะมีบ้านไว้อีกหนึ่งหลังหนึ่งเป็นหลังเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านของตนเองจัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวมาพัก โดยทางชมรมฯ จะประสานงานไปยังสมาชิกเพื่อให้สมาชิกจัดเตรียมบ้านเรือนของตนเองให้มีความสะอาด และมีความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงความปลอดภัยด้วย การให้บริการในประเภทนี้ ชาวบ้านต้องเป็นสมาชิกของชมรมเท่านั้น และต้องมีการจัดคิวลำดับก่อน-หลัง เพื่อความยุติธรรมในการเข้าพัก ชาวบ้านจะได้รับเงินจากนักท่องเที่ยวคนละ 100 บาท ต่อคน และได้รับค่าอาหารมื้อละ 50 บาท ต่อคนเช่นกัน โดยจะต้องให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความพอใจในการใช้บริการ

2. การบริการพานักท่องเที่ยวขึ้นเขาหลวง ชาวบ้านจะต้องเป็นสมาชิกของชมรมเท่านั้น โดยชมรมจะเป็นผู้จัดลำดับในการปฏิบัติหน้าที่ก่อน-หลัง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ “ผู้นำทาง” จะต้องมีความชำนาญในเรื่องของเส้นทาง และสามารถตอบปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น พันธุ์ไม้ชนิดของสัตว์ป่า “ลูกหาบ” จะต้องมีความแข็งแรง สามารถรับหิครอบน้ำหนักได้ 10 กิโลกรัม รวมไปถึงสามารถเป็นผู้ช่วยนำทางได้อีกด้วย โดยชาวบ้านที่ทำหน้าที่ทั้ง 2 อย่างนี้ จะได้รับค่าตอบแทน 300 บาทต่อวันต่อคน

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้านภายในชุมชนที่ริเริ่มสามารถเข้าเป็นสมาชิกภายในกลุ่มต่างๆ ได้ โดยกลุ่มเปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มของตนเองอย่างเต็มที่ รายได้ของกลุ่มเกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตนเองผลิตขึ้น ซึ่งเมื่อเข้าสู่ช่วงเทศกาลท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวจะมีมาก ส่งผลให้รายได้ของกลุ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในทางกลับกัน หากเป็นช่วงปกติ รายได้จะเกิดจากการนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปวางจำหน่ายและแสดงตามงานต่างๆ ภายนอกชุมชน

4. การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรให้แก่นักท่องเที่ยว จะมีการวางขายผลผลิตทางการเกษตร คามข้างทาง โดยเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกทางหนึ่ง และเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวอีกด้วย เพราะผลไม้ในชุมชนคีรีวง ส่วนใหญ่จะปลอดสารพิษ และเมื่อชาวบ้านในชุมชนวางขายเอง ก็จะไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง จึงทำให้มีราคาถูก และสดใหม่กว่าซื้อตามท้องตลาดทั่วไป

5. การขายอาหาร และเครื่องดื่ม ชาวบ้านสามารถขายอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมในชุมชน โดยมีทั้งรูปแบบที่เป็นร้านค้า และวางเป็นซุ้มเล็กๆ อยู่นอกรอบ ๆ หมู่บ้าน ซึ่งรายได้จากการจำหน่ายจะเป็นของชาวบ้านในชุมชนคีรีวงเอง

4.5.4 กระบวนการที่เกิดขึ้นจากการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

จากการศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนคีรีวง ซึ่งหน้าที่และภารกิจต่างๆ ในการจัดการเป็นของคนภายในชุมชนแทบทั้งสิ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนร่วมกัน โดยผ่านการประชุมและการทำกิจกรรมต่างๆ จากการศึกษาสามารถแบ่งกระบวนการต่างๆ ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ 3 ประการใหญ่ ดังนี้

4.5.4.1 กระบวนการกลุ่ม ชุมชนคีรีวงเป็นชุมชนที่เก่าแก่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจในอดีตที่ผ่านมา มีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย แต่มีปัญหาคือ การเกิดอุทกภัยถึง 2 ครั้ง ชาวบ้านจึงทำการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยช่วงแรกพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงเกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และให้คนภายนอกเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการรวมกลุ่ม ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ทั้งในอดีตและส่งผลการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการรวมกลุ่ม ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ทั้งในอดีตและส่งผลมาถึงปัจจุบัน ในเรื่องของการจัดการด้านการท่องเที่ยว ชาวบ้านก็มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดการในเรื่องต่าง ๆ โดยสังเกตได้จากชุมชนคีรีวงเป็นชุมชนที่กลุ่มชาวบ้านเกิดขึ้นมากมาย และมีการบริหารงานภายในกลุ่มอยู่ในระดับที่ดี จึงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในชุมชนต่อไป กระบวนการกลุ่มเป็นเสมือนปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพจนถึงทุกวันนี้

4.5.4.2 กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นที่ทราบว่าจัดการด้านการท่องเที่ยวในคีรีวงเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก ในเรื่องของการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งเป็นกระบวนการต่างๆ ได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการประชุม การมีส่วนร่วมในการประชุมเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือไม่ก็เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมโดยในที่ประชุมจะทำการเปิดให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วย เช่น การประชุมของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน สมาชิกในกลุ่มสามารถที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในที่ประชุมได้โดยอิสระ เช่น การลงความเห็นของสมาชิกว่าควรที่จะผลิตสินค้าชนิดไหนเพิ่มขึ้น และร่วมกันพิจารณาถึงความเห็นว่าควรที่จะผลิตสินค้าชนิดใด น้อยลงเนื่องจากความต้องการของตลาดลดลง เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อที่ประชุมได้กำหนดแนวทางในการจัดการ และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรียบร้อยแล้ว ก็เปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างไร และตัดสินใจว่าจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใด รวมไปถึงการตัดสินใจเลือกคณะกรรมการบริหารงานภายในชุมชน เช่น กลุ่มมัดย้อมกลุ่มอ้อมทรัพย์และกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนคีรีวง ประธานและคณะกรรมการภายในกลุ่ม จะมีวาระชุดละ 1 ปี โดยในแต่ละปีสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มสามารถที่จะตัดสินใจเลือกใครก็ได้ที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำของกลุ่ม รวมไปถึงการตัดสินใจที่จะรับเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มต่างก็มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเช่นกัน

3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้ามาปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การค้าขายสินค้าด้วยตนเอง หรือ การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ที่มีในชุมชนเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว คนภายในชุมชนมีสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมกลุ่มใดหรือหลายกลุ่มก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของตนเองที่จะร่วมปฏิบัติงานภายในกลุ่ม เช่น สมาชิกภายในกลุ่มมัดย้อมจะต้องมาร่วมกันปฏิบัติงานภายในกลุ่มวันจันทร์-วันอาทิตย์ สมาชิกมีหน้าที่ภายในกลุ่มคือ มัดผ้า, ย้อมสีธรรมชาติ, คัดเย็บ รวมไปถึงการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มด้วย

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตกเป็นของชุมชน มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงภายในชุมชน ผลประโยชน์ที่ได้รับจะทำการแบ่งให้สมาชิกภายในกลุ่มอย่างเท่าเทียม และผลกำไร 10% จะแบ่งให้เป็นสาธารณประโยชน์ต่อส่วนร่วม

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในทุก ๆ 1 ปี กลุ่มต่างๆ จะมีการส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา รวมไปถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มเอง และรวมไปถึงปัญหาที่พบในชุมชนด้วย

4.5.4.3 กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) การเรียนรู้จากกิจกรรม ในการดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนที่รวมนั้นการจัดการโดยผ่านกระบวนการกลุ่มเป็นหลัก ภายในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงไปถึงความรู้ในเรื่องต่างๆ ระหว่างผู้นำกลุ่ม และสมาชิกภายในกลุ่ม จึงส่งผลให้สมาชิกและผู้นำพัฒนาระบบคิด และเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ที่ได้จากกลุ่มรวมถึงการพูดคุยกับนักท่องเที่ยว ทำให้ได้ข้อมูลใหม่ๆ จากภายนอกชุมชนตนเองด้วย

2) การเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ในชุมชนที่รวมนั้น มีการจัดศึกษาดูงานให้แก่สมาชิกกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร และเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงไปถึงกลุ่มผู้นำในชุมชนที่รวมนั้นมีโอกาสที่จะไปสัมมนาแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้นำได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติในชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนที่รวมนั้น มีการจัดการกลุ่มที่น่าสนใจ ทำให้นักวิชาการมาศึกษาดูงานอยู่บ่อยๆ จึงทำให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันเพิ่มอีกด้วย

3) การเรียนรู้จากการแก้ไขปัญหา เมื่อสมาชิกดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่ง มักจะพบกับปัญหาและอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา สมาชิกจะได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนปรึกษาหารือร่วมกันในการหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ พร้อมกับหามาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเก่าๆ ซ้ำซ้อนอีกในอนาคต ปัญหาในแต่ละเรื่อง มีทางออกได้หลายทาง สมาชิกจึงร่วมกันเสนอทางออกและเลือกทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาแต่ละครั้ง และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยส่วนรวม

4.5.5 ผลที่ได้รับจากการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่รวมนั้นจะมุ่งเน้นคนในชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ และเรียนรู้ร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะนำเสนอความยั่งยืนของชุมชนใน 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

4.5.5.1 ด้านเศรษฐกิจของชุมชน จากการที่ชุมชนที่รวมนั้นเริ่มมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนกระทั่งปัจจุบัน พบว่า แต่เดิมชุมชนที่รวมนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งรายได้ส่วนมากต้องขึ้นอยู่กับจำนวนผลผลิตทางการเกษตร และ

ราคาผลผลิตในแต่ละปี ต่อมาเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนคีรีวง เริ่มแรกชาวบ้านให้ความสนใจน้อย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครัวเรือนตนเอง จนกระทั่งเมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้น กลุ่มผู้นำชุมชนจึงได้นำแนวทางในการจัดการ โดยมุ่งเน้นให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมขึ้นมา นอกเหนือจากการทำอาชีพเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว อาทิเช่น เป็นไกด์นำชมหมู่บ้าน, จัดทำที่พักแบบ Home Stay ให้นักท่องเที่ยวมาพักในชุมชน, ทำสินค้าพื้นบ้านเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ เมื่อชาวบ้านมีอาชีพเสริมขึ้นมา ก็ส่งผลให้รายได้ต่อครัวเรือนมีมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า สภาพการดำรงชีวิตของชาวคีรีวงในปัจจุบันจะมีความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้และเกิดการหมุนเวียนของเงินตราในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างเช่น การจัดการภายในกลุ่มมัคชัยม เปิดรับให้กลุ่มแม่บ้านที่ว่างงานมาเป็นสมาชิก และร่วมกันผลิตผ้ามัคชัยมที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า กางเกง เป็นต้น ออกวางจำหน่ายภายในชุมชนก่อน แล้วก็วางจำหน่ายภายนอกชุมชนด้วย โดยมีส่วนแบ่งจากผลกำไรให้แก่สมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างของการประกอบอาชีพเสริม และทำให้เกิดกลุ่มอาชีพอื่นๆ ตามมาในภายหลัง

4.5.5.2 ด้านสังคม จากการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง จะเห็นได้ว่าระดับความสัมพันธ์ของชาวบ้านมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่าครอบครัวมีเวลาในการอยู่ร่วมกันมากกว่าแต่ก่อน เพราะจะมีการพูดคุยเพื่อปรึกษา และหารื้อร่วมกันเกือบทุกวัน พุธนี้แต่ละคนจะต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง เมื่อมีการพูดจากันมากขึ้นในครอบครัวก็ส่งผลให้สมาชิกมีความรัก และความเข้าใจกัน เมื่อเกิดปัญหา ก็จะช่วยกันแก้ไขปัญหาลงมือไป ไม่ทอดทิ้งกัน นอกจากความสัมพันธ์ในระดับครอบครัวจะดีขึ้นแล้ว ความสัมพันธ์ในระดับชุมชนก็ดีขึ้นด้วย เพราะเกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ มากมาย สมาชิกในกลุ่มต่างก็ต้องทำงานร่วมกัน ต้องมีความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงจะพาให้กลุ่มของตนเองประสบความสำเร็จได้ นอกจากนั้นยังมีการช่วยเหลือกลุ่มอื่นๆ ที่อยู่ภายในชุมชนด้วยกันอย่างเต็มที่ เช่น ร่วมกันสร้างอาคารที่ทำงานของกลุ่ม ช่วยกันประชาสัมพันธ์หาสมาชิกเข้ากลุ่ม เป็นต้น เมื่อสมาชิกในชุมชนคีรีวงมีความคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว จึงส่งผลทำให้มีการดูแลสภาพแวดล้อมของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้ชัดคือ ชาวบ้านมักจะมารวมกลุ่มกัน เพื่อเก็บกวาดขยะ, เศษใบไม้ และปลูกต้นไม้ พร้อมจัดตกแต่งให้ชุมชนสวยงามอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว พร้อมกับร่วมมือกันในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างเป็นพื้นบ้านให้มากที่สุด เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสชีวิตจริง ๆ ของชาวชุมชนคีรีวง ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ และความรู้แก่ผู้ที่มาศึกษาท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว ประโยชน์สูงสุดก็ตกเป็นของชุมชนเอง เพราะเมื่อชาวบ้านให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต แบบปกติพื้นบ้านแล้ว จะส่งผลให้เกิดการรักษาศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนไว้ได้อย่างต่อเนื่อง และไม่สูญหายไป และเมื่อชุมชนเป็นที่

รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น ก็ทำให้ระบบสาธารณูปโภคในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม ฟ้า ปรุป่า เข้ามาในชุมชนอย่างทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านไม่ลำบากเหมือนสมัยอดีต ส่งผลดีให้เกิด การติดต่อกับชุมชนอย่างทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านไม่ลำบากเหมือนสมัยอดีต ส่งผลดีให้เกิดการติดต่อกับชุมชนภายนอกได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น และยังช่วยให้เกิดการประสานความร่วมมือ ร่วมใจ กันระหว่างชาวบ้านนอกชุมชน ได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.5.5.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว คนภายในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แหล่งน้ำ สัตว์ป่า ฯลฯ โดยมองทรัพยากรธรรมชาติเป็น เสมือนเพื่อนใกล้ชิดตัว คือ ต้องอยู่ร่วมกันโดยมีลักษณะเกื้อกูล ดูแลรักษา และถนอมไว้ซึ่ง ทรัพยากรเหล่านั้น การท่องเที่ยวในชุมชนก็ควรต้องอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นเสมือนปัจจัย หนึ่งที่จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็จริง คือ เมื่อทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวจึงมุ่งที่จะเข้ามาศึกษา เรียนรู้แหล่งธรรมชาติที่มี อยู่ในชุมชน ในอดีตที่ผ่านมา ป่าไม้คือทรัพยากรธรรมชาติตัวหนึ่งที่มนุษย์มุ่งที่จะทำลาย จึง ก่อให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากกลุ่มคนในชุมชนเอง และจากคนภายนอกชุมชน ทำให้มี การกวาดล้าง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาเมื่อมี การท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็จริง โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ และผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็ตกเป็นของชุมชนเอง จึงทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการ ท่องเที่ยว และในขณะเดียวกัน ก็เห็นความสำคัญของทรัพยากรเช่นกัน จึงเป็นที่มาของการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนท้องถิ่น บวกกับการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติลงได้อย่างชัดเจน การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติบนยอดเขา หลวงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ โดยคนนำทางคือ คนในชุมชนจะต้องมี ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างดี เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้นัก ท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยว เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยว เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในฐานะที่เป็นเจ้าของ ร่วมกัน ซึ่งอาจจะนำไปเผยแพร่ต่อเป็นทอดๆ เมื่อเดินทางกลับออกมา ทำให้คนอื่น ๆ ได้ เห็น ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้คงไว้แก่ลูกหลานในอนาคตสืบไป

4.5.5.4 ด้านเทคโนโลยี การท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น คงปฏิเสธไม่ได้กับเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้พัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก และรวดเร็ว ซึ่งการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามานั้น ชาวบ้านได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน จากการ ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ได้มีการคำนึงถึงความ เหมาะสมของเทคโนโลยีเป็นหลัก คือ ไม่มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และไม่กระทบต่อการ ดำรงชีวิตของคนภายในชุมชนอีกด้วย นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนก็จริงนั้นมุ่ง ที่จะมาชม

ชุมชนชนบท และการประกอบอาชีพเกษตรของชาวบ้าน แต่ชาวบ้านก็ไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยี เสียทีเดียว โดยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีพื้นบ้านก่อน เมื่อไม่มีการตอบสนองที่คึกคัก จึงได้ มองหาเทคโนโลยีจากภายนอกเข้ามา ยกตัวอย่างเช่น การนำเครื่องเจาะกะลามะพร้าวเป็นวงกลม เข้ามา เพื่อทำเป็นกระดุมของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยหัวหน้ากลุ่มเล่าให้ฟังว่า จะช่วยให้ ประหยัดเวลาในการทำกระดุม โดยในอดีตใช้เลื่อยฉลุ ทำให้ต้องเสียเวลามาก ส่งผลให้ผลผลิตที่ ได้มีจำนวนน้อย ต่อมาเมื่อมีการนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ ทำให้กลุ่มสามารถผลิตกระดุมได้มาก ขึ้น แต่เขาก็ต้องรู้จักนำมาใช้ ดูแลรักษา และควบคุมมัน จึงจะทำให้เทคโนโลยีที่นำมาใช้เกิด ความคุ้มค่ามากที่สุด จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านในชุมชนคิริวงมีวิธีการใน การเลือก และปรับใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแก่ชุมชน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต คั้งเดิม แต่หากเป็นการประสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างเทคโนโลยีกับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน โดยการมองเทคโนโลยี ในแง่ของการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน และส่งผลทำให้เกิดการพัฒนา เทคโนโลยี และการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กันไป

ประเด็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นสามารถที่จะพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืน โดยมองได้หลายมิติ แต่ที่เกิดประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น เพราะมีลักษณะที่เด่นชัด และสามารถ สังเกตได้ จากการศึกษาพอที่จะสรุปได้ว่าประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความสัมพันธ์ซึ่ง กันและกัน มีความเกี่ยวเนื่องในมุมมองของประเด็นต่างๆ ควรเป็นการมองในลักษณะบูรณาการ คือ มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กัน ในส่วนของการพัฒนาชุมชน ควรมี การพัฒนาในลักษณะที่พัฒนาประเด็นต่างๆ ไปพร้อม ๆ กัน และให้ความสำคัญกับประเด็น เหล่านั้นอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดชุมชนที่ยั่งยืน

4.6 วิเคราะห์การจัดการด้านการสื่อสารภายในชุมชนคิริวง

4.5.1 ลักษณะการจัดการด้านการสื่อสาร

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การไหลเวียนของข่าวสารภายในชุมชนคิริวง และนอก ชุมชนคิริวง เช่น ชุมชนคิริวงจะมีโทรศัพท์อยู่ที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านและที่แห่งนั้นจะเป็นศูนย์กลาง ของการสื่อสารภายในชุมชนคิริวง

4.5.2 ลักษณะสื่อที่ใช้อยู่ในชุมชนคิริวง

4.5.2.1. สื่อบุคคล คือ ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร อยู่ในระบบการสื่อสารระหว่าง บุคคลและ และการสื่อสารระดับกลุ่ม เป็นได้ทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน โดยอาจเป็นตัว บุคคลที่อยู่ในชุมชนเอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระภิกษุ ครู เป็นต้น และอาจเป็นบุคคลที่อยู่นอก ชุมชนแต่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนักพัฒนาชุมชน อาสาสมัคร

4.5.3.2. สื่อพื้นบ้าน / สื่อประเพณี หมายถึง สื่อที่อาจเป็นเป็นบุคคล คณะบุคคล ตลอดจนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการแสดง กิจกรรมและวัฒนธรรม การดำรงอยู่ทุกประเภท โดยเป็นสื่อที่ชาวบ้าน สร้างสรรค์ขึ้น และยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณกาล เช่น เพลง ระบาย ละคร การละเล่น กีฬา ตลอดจนประเพณีและกิจกรรมต่างๆ

4.5.3.3 หอกระจายข่าว เมื่อเดินทางเข้าเขตหมู่บ้านและแห่งหน้ามืองสูงเหนือหลังคาบ้าน จะ พบ เห็นหอกระจายข่าวอยู่แทบทุกหมู่บ้าน เป็นสื่อสามารถกระจายเสียง ได้ครอบคลุมพื้นที่ในระดับ หมู่บ้าน

4.5.3.4 สื่อกลางแจ้ง เป็นสื่อที่สะดวกและตั้งอยู่ในบริเวณที่คนในชุมชนสามารถพบเห็นได้ โดย ง่าย เช่น ป้ายคัทเอ๊าท์ หุ่น หรืออาจนับได้ว่าเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อวัตถุประสงค์ในบางโอกาส

4.5.3.5 สื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การจัดประกวด การจัดขบวน การจัดรถเคลื่อนที่ การจัดสนทนากลุ่ม เป็นต้น

4.5.3.6 สื่อมวลชน ลักษณะสำคัญของสื่อมวลชน คือ เป็นตัวกลางในการสื่อสารถึงคนจำนวนมาก ซึ่งเป็นมวลชน และเป็นกระบวนการที่มีกลไกซับซ้อน โดยทั่วไป ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ในชุมชนชนบทปรากฏพบเครื่องรับหรือมีช่องทาง เข้าถึงสื่อมวลชนเหล่านี้ เช่น ที่อ่านหนังสือ เครื่องรับวิทยุ-โทรทัศน์

4.7 ผลของการสัมภาษณ์กลุ่มชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช

4.7.1 บุคคลที่ 1 สมาชิกจากกลุ่มอนุรักษ์ “ชุมชนคีรีวง เป็นชุมชนเก่าแก่ของจังหวัด นครศรีธรรมราช และเป็นแหล่งที่ธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์สมควรที่จะมีการพัฒนาต่อไป ”

4.7.2 บุคคลที่ 2 สมาชิกจากกลุ่มมัคชัยอม “ ด้านการสื่อสารของชุมชนคีรีวง ยังสื่อสารกันไม่ทั่วถึงเนื่องจากการใช้ภาษาและบางทีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาสื่อสารกันไม่ได้ ”

4.7.3 บุคคลที่ 3 สมาชิกจากกลุ่มผ้าบาติก “ อยากให้มีการสื่อสาร การประกาศสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ อยากให้มีการสอนภาษาอังกฤษ ”

4.7.4 บุคคลที่ 4 สมาชิกจากกลุ่มนาหยุน “อยากให้อาครรัฐเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยว ในชุมชนอย่างเป็นทางการ ”

4.8 ข้อดีและข้อเสียของการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

4.8.1 ข้อดีของการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

1. ทำไมคนภายในชุมชนมีงานทำเพิ่มมากขึ้น เพราะวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ต้องการให้คนภายในชุมชนมีอาชีพเสริม และมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ลดปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน รวมไปถึงลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นออกนอกชุมชน
2. เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน เพราะประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีมากมาย และคนภายในชุมชนก็ได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และหวงแหนทรัพยากรที่ตนเองมีในชุมชน จึงร่วมใจกันดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านั้นไว้ให้อยู่กับชุมชนตลอดไป
3. เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง รวมไปถึงมีความภูมิใจในตัวเอง ที่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว พร้อมกับรักษาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนควบคู่กันไปด้วย
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีของคนภายในชุมชน เนื่องจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเอื้อต่อการพบปะ พูดคุย เพื่อปรึกษาหารือระหว่างกันของชาวบ้าน เกี่ยวกับวิธีการทำงานด้านการท่องเที่ยว
5. เปิดโอกาสให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยชาวบ้านมีสิทธิ เสรีภาพ และกิจกรรมทุกกิจกรรมเน้นการเข้าร่วมของชาวบ้านเป็นหลัก

4.8.2 ข้อเสียของการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

1. กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานนั้น บางครั้งอาจก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง เพราะต้องผ่านการสรุปจากที่ประชุมก่อน
2. ในขณะนี้ผู้นำของชุมชนมีน้อย แต่กิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวมีเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้นำแต่ละคนต้องรับภาระในหลายด้านพร้อมกัน
3. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนยังขาดความชัดเจน จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในศิวิลมากเท่าที่ควร
4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มยังขาดทักษะในการต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น ไม่รู้วิธีการอธิบายขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาที่ใช้ในการกล่าวต้อนรับยังไม่ดีพอ เป็นต้น

การจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น การจัดการด้านการท่องเที่ยวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนเป็นหลัก โดยคนภายในชุมชนจะมีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ ในลักษณะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ และการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิก โดยคนภายในชุมชนต้องการที่จะเห็นชุมชนของตนเองมีการพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา และมุ่งประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ชาวบ้าน และหน้าที่ต่างๆ ในการจัดการที่จะเป็นของคนภายในชุมชนเช่นกัน การจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนภายในชุมชน คือ มีการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และแสวงหาทางออกร่วมกัน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนที่จะรักษาแหล่งท่องเที่ยวของคนให้ควบคู่กับชุมชนที่วิ่งตลอดไป

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน ตีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะในการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

นำเสนอเป็น 2 ขั้นตอน

5.1.1 วิเคราะห์ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ (ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย)

ผลการวิเคราะห์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศ:หญิง

อายุเฉลี่ย : 25-34 ปี

มีวุฒิการศึกษา : ประถมศึกษา

ประกอบอาชีพ : เกษตรกรรม

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน : 16 ปีขึ้นไป

รายได้ : น้อยกว่า 8,000.00 ต่อเดือน

5.1.2 วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี:ชุมชนตีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา

จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีต่อการจัดการสื่อสารภายในชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่น

โดยศึกษาโดยภาพรวม 4 ด้าน คือ

- ด้านลักษณะการจัดการท่องเที่ยว
- ด้านความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
- ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
- ด้านการสื่อสารของชุมชนในการจัดการตลาดการท่องเที่ยว

(ใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย)

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง มีลักษณะการจัดการที่อาศัยกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาจัดการ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้มีหน้าที่และบทบาทในการดูแลในเรื่องการจัดการที่แตกต่างกันออกไป แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าทุกกลุ่มมีแนวคิด และปฏิบัติในเรื่องการจัดการไปในทิศทางเดียวกันอยู่ 5 ประการคือ

5.2.1.1 เน้นในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งในเรื่องของการบริหารงานกลุ่ม ตลอดจนการดูแลแก้ปัญหาของกลุ่ม

5.2.1.2 เน้นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักของคนภายนอก และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในชุมชน

5.2.1.3 เน้นในเรื่องการดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้เป็นอย่างแก่กลุ่มองค์กรชาวบ้านอื่นๆ ตลอดจนสามารถเป็นตัวอย่างให้กลุ่มอื่นๆนอกชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาดูงานได้

5.2.1.4 เน้นในเรื่องการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนให้มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและเป็นธรรมชาติมากที่สุด

5.2.1.5 เน้นการทำงานร่วมกันของคนภายในชุมชน โดยให้คนภายในชุมชนเข้าใจ และมีส่วนในการดำเนินการในเรื่องการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมไปถึงการประสานงานระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชนให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพขึ้นต่อไป

5.2.2 วิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชุมชนคีรีวงเป็นชุมชนที่มีวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการให้คนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยหวังว่าจะทำให้คนภายในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนให้แหล่งท่องเที่ยวคงอยู่ มีความสวยงามในเรื่องของทัศนียภาพ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็อาศัยการท่องเที่ยวพัฒนาชุมชนของตัวเองควบคู่กันไป ชุมชนคีรีวงมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยอาศัยกลุ่มต่างๆ ร่วมมือกันเพื่อดูแลในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสามารถสรุปวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 **ความเป็นมาและการก่อตั้ง** ในแต่ละกลุ่มมีความเป็นมาคล้ายคลึงกันคือ ชาวบ้านรวมตัวกันเมื่อเกิดปัญหาในเรื่องต่างๆ ร่วมกันคิดและพยายามหาทางออกไว้หลายๆ อย่าง และจะแสดงความคิดเห็นว่าควรที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งใด และไม่ควรทำในสิ่งใด โดยการก่อตั้งในครั้งแรกๆ ของแต่ละกลุ่มมีสมาชิกให้ความสนใจน้อยมาก แต่พอเวลาผ่านไป ชาวบ้านเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม และอาศัยกระบวนการกลุ่มในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจนในปัจจุบันภายในชุมชนคีรีวง มีกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย และชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนคีรีวง

5.2.2.2 **การจัดโครงสร้างและวิธีการสรรหา** โครงสร้างของกลุ่มภายในชุมชนไม่มีความซับซ้อนมากนัก เป็นโครงสร้างที่เกิดจากความคิดของชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการ ในส่วนของวิธีการสรรหา จะใช้วิธีประชาธิปไตย โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการเสนอชื่อ และลงคะแนน เพื่อเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มด้วยตัวของสมาชิกเอง

5.2.2.3 **การวางแผนภายในชุมชนคีรีวง** การวางแผนในด้านบุคลากร ชุมชนคีรีวงต้องการบุคลากรในด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงขาดกลุ่มคนกลุ่มใหม่ๆ เข้ามาร่วมมือกันในการจัดการอยู่ สังเกตได้จากการจัดการในเรื่องการท่องเที่ยวจะมีบุคลากรเพียงไม่กี่คนเป็นคนทำงาน ดังนั้นจึงทำให้ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถเข้ามาช่วยกัน โดยเน้นไปที่กลุ่มเยาวชนที่อยู่ในชุมชนคีรีวงนั่นเอง การวางแผนในด้านการตลาด ชุมชนคีรีวงมุ่งที่จะให้การบริการภายในชุมชนให้มีคุณภาพก่อน และอาศัยกลุ่มต่างๆ ผลิตผลงานให้มีคุณภาพ และเมื่อนำสินค้าออกไปแสดงตามงานต่างๆ ก็เปรียบเสมือนเป็นการโฆษณาการท่องเที่ยวของชุมชนอีกทางหนึ่ง

5.2.2.4 **การดำเนินงาน** อาศัยกลุ่มต่างๆ เข้ามาจัดการร่วมกันในเรื่องของการท่องเที่ยวโดยกลุ่มต่างๆ มีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่สามารถแบ่งได้ดังนี้คือ กลุ่มทุน กลุ่มอาชีพ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรฯ แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมภายในกลุ่มของตนเอง และมีส่วนช่วยในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน ชุมชนคีรีวงอาศัยกลุ่มต่างๆ เหล่านี้เป็นเสมือนตัวแทนของชาวบ้านทั้งชุมชนในการต้อนรับ รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

5.2.2.5 **การประสานงานของชุมชน** มีการประสานงานทั้งจากภายใน และภายนอกชุมชน การประสานงานภายในชุมชนจะมีศูนย์ประสานงานที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้กลุ่มต่างๆ ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ส่วนการประสานงานภายนอกชุมชน จะเป็นในเรื่องของการขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ และการขอความร่วมมือในเรื่องการให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน

5.2.2.6 **การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของชุมชน** ในเรื่องของการจัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นหน้าที่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือพิจารณาแต่ในรูปของรายได้ที่เข้าชุมชนเท่านั้น ผลประโยชน์ที่มาจากการจัดการด้านการท่องเที่ยว เป็นเรื่องของกลุ่ม

ทุกกลุ่ม ที่ในชุมชนต้องช่วยกันจัดสรร และผลประโยชน์ที่ได้รับก็มีมากมาย ทั้งเรื่องรายได้ ความรู้ต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น การมีอาชีพเสริมอื่นๆ นอกเหนือจากการเกษตร การได้แลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ จากชาวศิรีวงด้วยตนเอง และจากนักท่องเที่ยว ทำให้มีวิสัยทัศน์ และมุมมองที่กว้างไกล ขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น การจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยผลกำไรจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มจะมีการจัดแบ่งรายได้ให้แก่ชุมชนร้อยละ 10 เพื่อเป็นส่วนกลางในการนำมาประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ในชุมชนต่อไป

5.3 สรุปผลการศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์และการมีส่วนร่วม

5.3.1 ความคาดหวังผลประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว

ความคาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว คนภายในชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ตามสมควร ซึ่งในเรื่องที่ชุมชนคิดว่าการท่องเที่ยวมีประโยชน์และมีความรู้สึกเห็นด้วยมากในเรื่อง 1) ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน 2) การทำงานเป็นทีม 3) การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม 4) รู้สึกรักชุมชน และ 5) ภาคภูมิใจในชุมชน นอกจากนี้ในเรื่องอื่นๆ เห็นด้วยในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องของการเห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าผลประโยชน์ในเรื่องใดทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกพึงพอใจสูงสุด

5.3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างจะมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด คือ ร้อยละ 84.1 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร้อยละ 82.6 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร้อยละ 71.6 รองลงมาได้แก่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติร้อยละ 67.9 และมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมเพียงร้อยละ 53.2

5.4 ผลวิเคราะห์การจัดการด้านการสื่อสารภายในชุมชนศิรีวง

5.4.1 ประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การร่วมกำหนดนโยบาย แผน หรือการมี feedback ก่อนนโยบายที่สั่งมายังมีการinteract กันมากเท่าไรยิ่งดี ใครมีบทบาทในฐานะผู้ส่งสารที่มากกว่า และคำนึงถึงว่าผู้รับสารไม่ใช่ผู้ว่างเปล่าในการพัฒนา แต่เป็นผู้ที่มีความรู้,ความเชี่ยวชาญคนละชุด ที่จะนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

4.5.2. เนื้อหาสารเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนหรือไม่

นำไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ หรือกว้างเกินไปจนเป็นวาระแห่งชาติ ถ้าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ต้องคำนึงถึงการอ่านออกเขียนได้ของคนในชุมชน สื่อกลางแจ้งควรนำเสนอภาพมากกว่าข้อความ สื่อกระจายเสียงควรเน้นการใช้ภาษาถิ่น กลยุทธ์การสร้างเนื้อหา(Message strategy) เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการสื่อสารเพื่อชุมชนช่องทางสื่อ สื่อขนาดเล็กเช่นสื่อเฉพาะกิจจะเหมาะสมกว่าสื่อมวลชน, สื่อประเพณีเหมาะสมมากกว่าสื่อทันสมัย, สื่อกิจกรรมแบบไหนจะกระตุ้นความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม, สื่อยังมีขนาดเล็กมากยังมีอิทธิพลมาก

5.5.3 สื่อมวลชนจะมีบทบาทน้อยลงในการเป็นผู้กำหนดประเด็นต่างๆ

วาระสำคัญดังเช่นที่ผ่านมา จะเปลี่ยนบทบาทจากการโน้มน้ำหนักชกชน มาเป็นการเปิดเวทีให้ชาวบ้านสื่อสารในประเด็นต่างๆแทน เป็นผู้นำเสนอความหลากหลายของปัญหาที่สะท้อนมาจากท้องถิ่น

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี : ชุมชนศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช

1. มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาลักษณะและวิธีการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการท่องเที่ยว
4. เพื่อศึกษาการสื่อสารของชุมชนที่บอกกล่าวในการจัดการตลาดการท่องเที่ยวผลการศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของผู้ที่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 25-34 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้อยู่ในระหว่าง 3,000 – 8,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 16 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และประกอบอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม

ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไศรยา หอมชื่น (2539) ได้สรุปเรื่องศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทยพบว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรจะให้ความรู้แก่คนทั้งในประเทศ และต่างประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเมืองไทย และสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรมีที่พักสะดวกสบายแต่ไม่หรูหรา มัคคุเทศก์ควรผ่านการอบรมทั้งในเรื่องการนำทัวร์และมาตรการด้านความปลอดภัยรวมถึงต้องมีการให้ความรู้กับชาวบ้าน

ในการร่วมกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติไม่ให้เป็นลักษณะเศรษฐกิจเงินไปควรให้มีการใช้หลักการพัฒนาชุมชนแบบชาวบ้านเพื่อคงความเป็นธรรมชาติในชุมชนไว้

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ปุสดี อากมานนท์ มอนซอนและคณะ (2535:บทคัดย่อ) ที่วิเคราะห์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักและมีการเป็นอยู่ที่ไม่ค่อยจะดิ้นรนและยังมีความรู้น้อย ฐานะเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกล่าวคือด้านการศึกษา อาชีพ ภูมิหลังครอบครัวที่แตกต่างกันจึงมีประสบการณ์ไม่เท่ากัน

สำหรับผลงานวิจัยของ พิมาน วงศ์ภักย์ (2533) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีอาชีพเฉลี่ยต่ำกว่า 6,500 บาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงายวิจัยชิ้นนี้ ในส่วนของ

เพศพบว่าเพศหญิงจะเป็นผู้หารายได้เสริมเพื่อหารายได้ช่วยฝ่ายชายอีกทางหนึ่ง ซึ่งมี 4 แนวทางในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

5.3 ด้านการให้ชุมชนมีการพัฒนาทางการศึกษา

5.3.1 จัดอบรมให้ชาวบ้าน

5.3.2 ต้องการให้พัฒนาด้านภาษามีการใช้ภาษากลางและมีกรปูพื้นภาษาอังกฤษ

5.3.3 ควรมีการทำเอกสารด้านการศึกษ แจกชาวบ้าน

5.2 ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยว มีดังนี้

5.2.1 ขาดความร่วมมือจากชาวบ้าน

5.2.2 ประชาชนขาดความรู้เรื่องการจัดการ

5.2.3 ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

5.3 ด้านอาสาสมัครของชุมชนควรมีการพัฒนา ดังนี้

5.3.1 จัดอบรมการพัฒนาความรู้จากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้อาสาสมัคร

5.3.2 จัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน

5.3.3 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรแสดงความคิดเห็น

5.4 ด้านคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนี้

5.4.1 ควรให้คณะกรรมการหมู่บ้านเชิงอาสาสมัครประจำหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน

5.4.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการจัดการประจำหมู่บ้าน

5.4.3 ตั้งศูนย์การแจ้งข่าวสารในการพัฒนาด้านการเรียนรู้และจัดการพัฒนาชุมชน

ท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดและสื่อสารการตลาดแบบผสมผสาน ที่กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับตลาดนักท่องเที่ยว ในปัจจุบันควรมีการวิเคราะห์เพื่อจัดระบบหมวดหมู่หรือกลุ่มการตลาด โดยจำแนกเป็นประเภทของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจะรวมไปถึงข้อมูลด้านประชากรดังกล่าวมาทำการวิจัยนอกจากนี้ยังมีงานวิจัย ของ สุชาดา วรรณธรรมาณี(2542) ที่สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อมวลชน ได้แก่วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ทักษะคิด พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆซึ่งมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจาก วิทยุ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานวิจัยไปอี

5.3.1 การทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นงานที่ครอบคลุมในเนื้อหาที่กว้าง ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน เช่น ควรจัดให้มีการประชุมของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรเอกชน และมหาวิทยาลัยที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น

5.3.2 การท่องเที่ยวเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของประเทศไทย ควรพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในแต่ละชุมชน โดยเน้นให้สมาชิกภายในชุมชนเป็นผู้จัดการและดูแลกันเอง โดยให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาคนซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้ต่อไป

5.3.3 การมีส่วนร่วมภายในชุมชนคิริวงนับว่า ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวมากจนเป็นที่น่าพอใจ แต่ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลยเข้าร่วมน้อยมาก ควรจัดกิจกรรม หรือเชิญชวนให้ชาวบ้านทั่วไปเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการในชุมชนต่อไป

5.3.4 ในชุมชนคิริวง มีกลุ่มชาวบ้านอยู่มากมาย ซึ่งจะมีกลุ่มใหญ่ๆ ที่เข้มแข็งอยู่เพียงไม่กี่กลุ่ม ดังนั้น กลุ่มใหญ่ควรมีการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้กลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ภายในชุมชน ได้มีบทบาทในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในคิริวงให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสมาชิกให้เข้มแข็ง และสร้างกลุ่มใหญ่ที่มั่นคงต่อไปในอนาคต

ข. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.3.5 ควรมีการศึกษาในเรื่องของปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้การจัดการด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ

5.3.6 ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

5.3.7 ควรมีการศึกษายบทบาทของภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรวมไปถึงองค์กรเอกชนต่อการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

5.3.8 ควรศึกษาถึงพฤติกรรมของคนภายในชุมชน เช่น ผู้นำ เยาวชน พระสงฆ์ ฯลฯ ในการสนับสนุนการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น

5.3.9 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการด้านการท่องเที่ยวทั่วไป

ภาคผนวก

ผนวก ก

ประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่ม

1. ความเป็นมาของกลุ่ม
 - สาเหตุการจัดตั้ง
 - ใครผลักดันให้จัดตั้ง
 - การจัดตั้งมีกระบวนการอย่างไร
2. การจัดโครงสร้างกลุ่ม
 - คู่มือองค์กรกลุ่ม
 - วิธีการสรรหาผู้บริหารและประธาน
 - การแบ่งคณะกรรมการในแต่ละด้าน
 - ระเบียบและข้อบังคับ
3. การวางแผนภายในกลุ่ม
 - การวางแผนด้านการตลาด
 - การวางแผนด้านการเงิน
 - การวางแผนด้านบุคลากร
 - กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. การดำเนินงานกลุ่ม
 - ทำกิจกรรมอะไร / รูปแบบกิจกรรม
 - มีการแบ่งงานกันอย่างไร
 - จุดเด่นของกิจกรรม
5. การประสานงานกลุ่ม
 - ภายในกลุ่ม
 - ภายนอกกลุ่ม
 - ภายนอกชุมชน
6. การจัดงบประมาณกลุ่ม
 - ที่มาของงบประมาณ
 - รายรับจากกิจกรรมผลผลิต
 - รายจ่าย
 - เงินช่วยเหลือ หรือเงินทุนสนับสนุน
7. การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่ม
 - การแบ่งงานกันทำแบ่งรายได้

- อัตราค่าจ้าง (เงินเดือน)

8. การประเมินผลของกลุ่ม

- วิธีการที่ใช้ประเมินผล
- เครื่องมือหลักที่ใช้ในการประเมิน
- ข้อจำกัดและข้อควรคำนึงถึงในการประเมินผล

ผนวก ข

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม
กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บ () หรือวงกลมในข้อที่ตรงกับข้อมูล
เกี่ยวกับตัวท่านให้มากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุของท่านในปัจจุบัน

1. ☐ ต่ำกว่า 25 ปี	2. ☐ 25-34 ปี
3. ☐ 35-44 ปี	4. ☐ 45 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา

1. ☐ ประถมศึกษา	2. ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
3. ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย	4. ☐ ปวช., ปวศ.
5. ☐ ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	6. ☐ อื่น ๆ ระบุ.....
4. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

1. ☐ 1-5 ปี	2. ☐ 6-10 ปี
3. ☐ 11-15 ปี	4. ☐ 16 ปีขึ้นไป
5. อาชีพ

1. ☐ เกษตรกรรม	2. ☐ ค้าขาย
3. ☐ รับราชการ	4. ☐ รับจ้างทั่วไป
6. รายได้/เดือน

1. ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท	2. ☐ 3,001-8,000 บาท
3. ☐ 8,001-12,000 บาท	4. ☐ 12,000 บาท ขึ้นไป
7. ท่านเป็นสมาชิกในกลุ่มใดบ้าง โปรดระบุ
 - 1.....
 - 2.....
 - 3.....
8. ตำแหน่ง/หน้าที่ ภายในกลุ่มของท่าน
 - 1.....

2.....

3.....

9. กิจกรรมภายในกลุ่มของท่าน

1.....

2.....

3.....

10. ระยะเวลาการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม

1.....

2.....

3.....

ตอนที่ 2 ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการด้านการท่องเที่ยว

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความต่างๆ ทางซ้ายมือ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือเพียง
ข้อละ 1 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของตัวท่านมากที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน			
2. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีงานทำเพิ่มขึ้น			
3. ลดปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน			
4. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์			
5. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างรายได้ภายในชุมชน			
6. การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน			
7. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการลดรายจ่ายภายในชุมชน			
8. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน			
9. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างชุมชน			
10. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม			
11. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม			

ข้อความ	เห็นด้วย		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
12. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีความรู้ที่รักชุมชนของตนเอง			
13. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตน			
14. ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า			
15. ลดปัญหาการล่าสัตว์ป่า			

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น

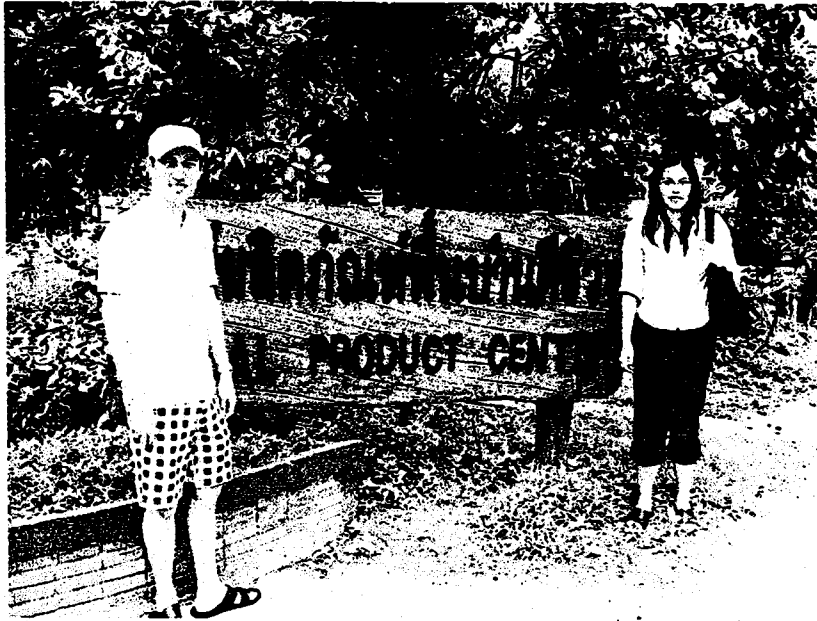
คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความต่างๆ ทางซ้ายมือ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือเพียงข้อละ 1 ช่อง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของตัวท่านมากที่สุด

ข้อความลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม	
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม
<p>1. <u>การมีส่วนร่วมในการประชุม</u></p> <p>ร่วมประชุมในการพิจารณา ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม</p> <p>ร่วมประชุมการกำหนดกิจกรรมของกลุ่ม</p> <p>ร่วมประชุมในการกำหนดปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม</p> <p>ร่วมประชุมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น</p>		
<p>2. <u>การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ</u></p> <p>ร่วมในการตัดสินใจซึ่งงบประมาณในเรื่องต่างๆ ของกลุ่ม</p> <p>ร่วมในการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม</p> <p>ไปเลือกตั้งกรรมการบริหารกลุ่ม</p> <p>ร่วมตัดสินใจในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของกลุ่ม</p>		
<p>3. <u>การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ</u></p> <p>ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม</p> <p>ร่วมระดมทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม</p> <p>ร่วมออกแรงในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มด้วยตนเอง</p> <p>ร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมกลุ่ม</p>		

ข้อความลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม	
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม
<p>4. <u>การมีส่วนร่วมในการรับผล</u></p> <p>ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต/กิจกรรมของกลุ่ม</p> <p>ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของกลุ่ม</p> <p>ได้รับเงินปันผลจากกำไรที่เกิดจากกิจกรรมภายในกลุ่ม</p> <p>ได้รับบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม เช่น เงินกู้ฉุกเฉิน</p>		
<p>5. <u>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u></p> <p>ร่วมในการทบทวนผลการดำเนินงานของกิจกรรมภายในกลุ่ม</p> <p>ร่วมตรวจสอบบัญชีต่างๆ ของกลุ่ม</p> <p>ร่วมตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของกลุ่ม</p> <p>ร่วมให้ข้อมูลเพื่อประเมินผลงานของกลุ่ม</p>		

ภาพประกอบในการจัดทำสารนิพนธ์

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี 2538-2539. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คณะวนศาสตร์. ศูนย์วิจัยป่าไม้. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2537.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

นิวัต เรืองพานิช. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, 2540.

บุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธิ. ระเบียบวิธีการทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

ประเวศ วะสี และคณะ. ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนเพื่อการพัฒนา, 2537.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2543.

- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.
- ปฐคดี อากมานนท์ นอมชอน และคณะ. การท่องเที่ยวเดินป่า : ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2535.
- พงศ์สานต์ พัทธ์ชัยมหาเศ. ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์ บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปกเกล้า, 2538.
- พรพิไล เลิศวิชา. คีรีวง : จากไพร่หนีนายถึงธนาการแห่งขุนเขา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2532.
- ขงยุทธ บุราสิทธิ์. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ระยะที่ 3 รายงานวิจัยเสนอต่อกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, 2535.
- วรรณพร วณิชชานุกร. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.
- วิลาส เศรษฐไพบุลย์. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโลกสีเขียว, 2538.
- วิวัฒน์ คติธรรมนิคย์, บรรณาธิการ, สิทธิชุมชน การกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. ทฤษฎีและเทคนิคการต้มตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โดเคียนสโตร์, 2539.
- สมพันธ์ เศรษฐิก. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2536.

สถาบันดำรงราชานุภาพ. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2540.

สุรภพล กาญจนจิตรรา. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : หจก. เพิ่มเสริมกิจ, 2533.

สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาศิลปศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2539.

เสน่ห์ จามริก และ ชศ สันตสมบัติ, บรรณาธิการ. ป่าชุมชนในประเทศไทย แนวทางการพัฒนาเล่ม 1 ป่าฝนเขตร้อนกับภาพรวมของป่าชุมชนในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.

อนุก นาคะบุตร. คนกับดิน น้ำ ป่า ยุคเปลี่ยนความคิด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.

เอกสารอื่นๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “สรุปการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปี 2542.” กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542. (จัดสำเนา)

_____. กองสถิติและวิจัย. “สถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำแนกตามถิ่นที่อยู่ มกราคม – ธันวาคม 2542.” กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542. (จัดสำเนา)

เว็บไซต์

<http://www.chandra.ac.th/center/stcommunity/ttt/re2.htm>

บทความ

ชยภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. “การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการท่องเที่ยว.” จุลสารการท่องเที่ยว 12 (มกราคม – มีนาคม 2536)

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย.” จุลสารการท่องเที่ยว 15 (ตุลาคม – ธันวาคม 2539) : 33-41.

บุษกร ภวจินดา. “สรุปการสัมมนา : พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว 14 (เมษายน-มิถุนายน 2541) : 12-24.

ภราเชช พยัคฆวิเชียร. “พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว 15 (เมษายน-มิถุนายน 2539) : 13.21.

ศรित्र สมบุญธรรม. “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว 12 (เมษายน-มิถุนายน 2536) : 22-30

วิทยานิพนธ์

กรรณิการ์ ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ; การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารคดี ต.ท่าช้าง จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ชลภาพรรณ ลิขิตว คินกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของมัคคุเทศก์อาชีพ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ชัยโรจน์ ธนสันติ. “การมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี จ.อุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

ชินวัฒน์ เสือป่า. “ปัจจัยเกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้ นำชุมชนในการป้องกันและการแก้ไข ปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการ พัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

เดือนรัตน์ รัตนศิริ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียง” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ธำรง มั่นคง. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับการแยกขยะมูลฝอย ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชน เครือข่ายโครงการขยะแห้งแล้งไข้ในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาค วิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

นพรัตน์ มุณีรัตน์. “การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อ. ลานสกา จ. นครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขานิเทศ ศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

นาคม ชิริสุวรรณจักร. “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณี อ.ลานน้ำ จ.ราชบุรี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขา สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

ประสพสุข คีอินทร์. “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านใน ภาคเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

พิกุล สิทธิประเสริฐกุล. “การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี อ.ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม คณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

พิมาน วงศ์ภักย์. “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์บริการสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง อ.โนนสัง จ.อุดรธานี.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

- มนพิสุทธิ์ สวณิยะ. “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประสบความสำเร็จ.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- ศรันย์ สิงห์นน. “ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการเผยแพร่แนวความคิด
เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.
- สมสกุล แอลเฟรด. “พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชนใน
ท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน เมืองพัทยา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม
คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- สมสุข ลีละบุตร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะ
กรณี เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม คณะ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- สายพิรุณ น้อยศิริ. “ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณี
ธนาคารข้าว บ้านโนนขุข ค.ชุมพวง อ.ชุมพวง จ.โคราช.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- สุทิศย์ อบอุ่น. “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ศึกษาเฉพาะกรณี เส้นทางสายน้ำตก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการพัฒน
ชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สุเมธ ทรายแก้ว. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
จ.อุดรธานี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2536.
- อมรม ไชยวงศ์. “ผลงานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีผลต่อรายได้ของโรงแรมในจังหวัด
เชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อรวรรณ พันธุ์เนตร. “การประเมินความต้องการการมีส่วนร่วม และความต้องการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวของประชาชน กรณีศึกษา บ้านหาดไคร้ ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

นริณี ชวนเกริกกุล “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยว”
จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นาย กิตติ์เนศ แสงประเสริฐ

เกิดวันที่ 8 มิถุนายน 2527

การศึกษา

ระดับประถมศึกษา โรงเรียนจิตรลดา

ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนหอวัง

ระดับปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์

สาขาวิเทศ-โทรทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ระดับปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

สาขาการจัดการสื่อสารท่องเที่ยว – บันเทิง

การทำงาน

อาจารย์พิเศษผู้สอนบรรยาย (ภาควิชาการจัดการ) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ราชวิชา Management Association

อาจารย์พิเศษภาควิชาการจัดการ

- องค์กรสมัยใหม่

- ขบวนการจัดการ

งานในตำแหน่งที่ปรึกษาองค์กรภาครัฐบาล

ที่ปรึกษาคำนำการจัดการ ห้องปฏิบัติการกลาง(ประเทศไทย) จำกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป็นคณะกรรมการโครงการ Q โครงการคุณภาพ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- จัดทำแผนงานของแผนก โครงการ Q ให้สอดคล้องและบรรลุตาม นโยบายและแผนงานธุรกิจของบริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง(ประเทศไทย) รวมทั้งควบคุมและติดตามผลการดำเนินการ
- ประสานงานและร่วมจัดทำข้อมูล/เอกสารเผยแพร่ที่สำคัญ ให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร
- ประสานงานและร่วมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมของบริษัท ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และประชาสัมพันธ์ กิจกรรมออกสู่สาธารณะชนตามสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร
- กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านคุณภาพ โครงการเพื่อสังคม ให้ได้ตามแผนงาน
- เป็นตัวแทนของแผนก/บริษัท ในการทำการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม
- สร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชน

ซึ่ง Q เป็นโครงการกำหนดมาตรฐานซึ่งประกอบด้วย

1. อากาศคุณภาพ
2. น้ำคุณภาพ
3. อาหารคุณภาพ
4. คุณภาพของเสียงภายใน โรงงานอุตสาหกรรม